

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Bc. Tereza Bandžuchová

**Vědecké poznání ve stínu dezinformací:
Analýza českých alternativních webů**

**Scientific Knowledge in the Shadow of Disinformation:
An Analysis of Czech Fake News Websites**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.

Olomouc 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně a použila jsem uvedené prameny a literaturu. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Prohlašuji, že umělá inteligence (AI) byla použita pouze pro transkripci videí určených pro analýzu, samotnou analýzu dat a překlad textů do českého jazyka. Souhlasím s tím, aby byla práce zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Chtěla bych na tomto místě poděkovat vedoucímu práce doc. PhDr. Tomáši Lebedovi, Ph.D. za cenné rady ke psaní diplomové práce, Ing. Lukáši Kleinovi za pomoc s designem obsahové analýzy a v neposlední řadě mým drahým lidským kodérům. Velké díky patří i mému snoubenci, rodině a mým kamarádům, bez jejichž motivace a pomoci bych tuto práci nikdy nese-psala.

Obsah

Úvod.....	6
1 Komunikace vědeckých poznání	9
1. 1 Mainstreamová zpravodajská média a falešné informace o vědě	12
1. 2 Alternativní zpravodajská média a falešné informace o vědě	14
1. 3 Jak mohou aktéři ve vědecké komunikaci zabránit dezinformacím?.....	16
2 Co jsou to dezinformace?.....	18
2. 1 Fake news jako součást dezinformací	19
2. 2 Co nejsou dezinformace?	21
2. 3 Státní instituce bojující proti dezinformacím	23
2.3.1 Poradce premiéra pro boj s dezinformacemi	23
2.3.2 Odbor strategické komunikace státu.....	25
2.3.3 Centrum proti hybridním hrozbám (CHH)	26
2.3.4 Vojenské zpravodajství.....	28
2.3.5 Velitelství informačních a kybernetických sil (VeInKyS)	30
2.3.6 Bezpečnostní informační služba (BIS)	30
3 Dezinformační webové stránky v České republice.....	32
3. 1 Kontroverze okolo dezinformačních webů v ČR.....	33
3.1.1 Parlamentní listy a jejich postavení na dezinformačním poli.....	33
3.1.2 Zablokování dezinformačních webů v únoru 2022	37
4 Metodologie	41
4. 1 Obsahová analýza pomocí velkého jazykového modelu.....	41
4. 2 Výzkumné otázky	42
4. 3 Proces sběru dat.....	43
4. 4 Analýza dat.....	45
4. 5 Kategorie proměnných a jejich hodnoty	46
4. 6 Shoda mezi hodnotiteli – Krippendorffova alfa	52

5 Vybrané dezinformační weby	56
5. 1 CZ24.news.....	56
5.1.1 Dezinformace uveřejněny na webu CZ24.news	57
5. 2 Aeronet	58
5.2.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Aeronet	60
5. 3 Pravý prostor	61
5.3.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Pravý prostor.....	62
5. 4 Protiproud.....	63
5.4.1 Dezinformace uveřejněny na webu Protiproud	64
5. 5 Otevři svou mysl	66
5.5.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Otevři svou mysl.....	67
6 Analýza vybraných webů.....	69
6. 1 Témata akcentovaná na jednotlivých webech	73
6. 2 Covid-19.....	80
6. 3 Globální změna klimatu	84
6. 4 Potraviny a zemědělství.....	87
6. 5 Nemoci a medicína	90
6. 6 Technologie a radiace.....	94
6. 7 Zbylé kategorie.....	96
Závěr	101
7 Zdroje a literatura.....	104
8 Seznam článků, které vyšly na analyzovaných webech.....	126
8. 1 Kapitola 5	126
8. 2 Kapitola 6	129
9 Přílohy.....	136

Úvod

Věda je už od dob osvícenství jedním ze základních pilířů západní společnosti. Díky ní se mohlo lidstvo rozvíjet – a přestože objevy nebyly využívány vždy jen k užtku celé společnosti, asi málokdo by dnes řekl, že vědecká poznání nepřinesla v posledních stoletích víc užtku než újmy. Dvacáté století pak bylo pro vědu přelomové, jelikož došlo k nevídanému technologickému pokroku, který ovlivnil prakticky všechny oblasti lidského života, od medicíny, přes dopravu, až po komunikaci a porozumění vesmíru. Toto tempo se ještě urychlilo v nynějším, jednadvacátém století, kdy začínající nástup umělé inteligence (AI) přináší dosud nevídané změny nejen na poli vědy.

S tímto překotným pokrokem se však začal vynořovat i velký společenský problém. Čím komplexnější věda je, tím obtížnější je její pochopení pro laickou veřejnost, což dále prohlubuje propast mezi ní a akademickou sférou. Toho často využívají aktéři, kteří vědecké poznání z různých důvodů zpochybňují či rovnou zavrhnou, čímž podřývají důvěru nejen ve vědce, ale i ve vědu jako takovou, což může mít pro fungování společnosti nedozírné důsledky.

Cílem této práce je proto identifikovat, která vědecká témata se nejčastěji objevovala na českých alternativních médiích. Jaká z nich jsou nejčastěji spojována s dezinformačními tvrzeními a v jakém období se tato témata objevila? Na kterém z nejčtenějších alternativních webů byla vědecká témata zastoupena nejčastěji? A jaký je zde převažující sentiment vůči vědeckému poznání v publikovaných článcích? K zodpovězení otázek byla využita kvantitativní obsahová analýza, pro niž byl z důvodu velkého množství publikovaných článků (více než 20 tisíc) využit velký jazykový model od společnosti Gemini, 2.0 Flash. Ten určil, zda se daný článek zabývá tématem spojeným s vědou, a ty pak dále třídil do kategorií zmíněných v kapitole 4. Pokud text zároveň obsahoval dezinformace jdoucí proti současnému vědeckému poznání, AI jej dále zařadila do podkategorií a vypsala příklady dezinformací v článku použitých spolu s vysvětlením, z jakého důvodu se podle ní jedná o dezinformaci. Výstupy z této práce by tak mohly poskytnout dílčí pomoc při prevenci možných budoucích dezinformačních kampaní vůči vědeckému poznání díky identifikaci témat, která jsou na zneužití dezinformátory náchylnější.

K analýze byly vybrány články ze čtyř webů, jež byly nejčtenější ke konci roku 2024: CZ24.news, pravyprostor.cz, aeronet.news a protiproud.info, tento výběr byl pak

doplněn o texty z platformy otevrisvoumysl.cz, jejíž hlavní zaměření je na vědecká témata jako „vakcíny, covid, změna klimatu, ovlivňování počasí, velký reset...“ (Otevři svou mysl, n.d.-a). Časově byly články sesbírány od 25. 5. 2022, kdy došlo ke konci blokáce dezinformačních webů (viz kapitolu 3.1.2), až do 25. 5. 2023, tedy jeden rok od ukončení jejich zablokování. Tento rámec umožňuje zachytit dobu, kdy pandemie koronaviru sice končila, stále však byla natolik relevantní téma ve společnosti, aby o tématech s ní spojených byly psány články.

Teoretická část práce je rozdělena do třech částí. V první z nich je zmíněna sama komunikace vědeckého poznání, jací aktéři do ní vstupují a jak při ní mohou vznikat dezinformace. Zároveň se zde čtenář dozví, jakou v jejich šíření hrají roli mainstreamová i alternativní média a v neposlední řadě je zde ukázáno, jak mohou jednotliví aktéři vědecké komunikace s falešnými informacemi bojovat. Pro tuto část sloužila jako hlavní teoretická východiska kniha *Communicating Science Effectively: A Research Agenda* (2017), jež se zabývá způsoby, jak správně vědecká poznání komunikovat a jaké překážky při tom mohou jednotlivé komunikátory potkat, z českého prostředí pak byla použita kniha *Science communication, novináři a sociálně-vědní témata*.

Kapitola 2 se pak zabývá tím, co vlastně jsou dezinformace a jak s tímto fenoménem souvisí další pojmy – například malinformace, misinformace, hoax či konspirační teorie. Doplněna je o část, jež se věnuje státním institucím, které jsou v tuzemsku do boje proti dezinformacím na různých úrovních zapojeny; jejich vznikem a vývojem až do doby napsání této práce.

Akademických textů, které se věnují dezinformacím a pojmům k nim přidruženým, je velké množství a většina z nich obsahuje svou vlastní definici těchto témat, pro kapitolu tak byly využívány hlavně ty články, které se pokoušely o syntézu dosavadního poznání na tomto poli. Příkladem může být článek *Fake news as a two-dimensional phenomenon: a framework and research agenda* od rakouských autorek Egelhofer a Lechler, jenž představuje teoretický rámec pro studium termínu fake news.

Poslední kapitola teoretické části se již převážně neopírá odbornou literaturu, jelikož jejím záměrem je přiblížit čtenáři situaci, jež panuje na české dezinformační scéně. V první části třetí kapitoly je vysvětleno, co vlastně v tuzemském prostředí chápeme jako dezinformační weby. Dále zde pak čtenář může nalézt objasnění unikátního postavení webu Parlamentní listy, jež jsou podle některých odborníků typickým příkladem

dezinformačního média, zatímco jiní je vnímají spíše jako „bridge médium“, které překlenuje propast mezi tradičními a alternativními weby. Třetí část této kapitoly pak popisuje události vedoucí k zablokování části dezinformačních webů v únoru 2022 a jaké důsledky tento zákaz měl nejen pro dezinformační weby samotné, ale také pro další aktéry, kteří se tomto zablokování podíleli.

1 Komunikace vědeckých poznání

Komunikace vědy, tedy „sdílení informací a nejnovějších vědeckých poznatků, vzdělávání, vytváření zájmu a zvyšování povědomí o vědeckých tématech“ (Hubálková, 2020), je důležitým prostředkem pro zprostředkování znalostí laické veřejnosti; například až 95 % Čechů podle průzkumu *European citizens' knowledge and attitudes towards science and technology* z roku 2021 sleduje dokumenty nebo čte odborné publikace, knihy a časopisy, které se zabývají vědou a technikou (Cieslar & Mašínová, n.d.). Nejedná se pouze o překlad vědeckého žargonu do jazyka více srozumitelného laické veřejnosti, je při ní třeba zohlednit co za obsah sdělujeme, jaké organizace a osoby jsou zapojeny a jaké jsou cíle komunikace (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Committee on the Science of Science Communication, 2017, str. 23). Dříve byla vědecká komunikace brána pouze ve smyslu medializace vědy, což je záměrná a kontextuální prezentace vědeckých znalostí v médiích se zaměřením na výsledky výzkumu a vývoje (VaV) a na procesy, které k nim vedly. Dnes je už vnímána spíše prizmatem popularizace vědy (Bultitude, 2011, str. 32) – ta krom samotného sdělování poznatků zahrnuje také propagaci vědeckých poznání, budování zájmu o VaV a motivaci veřejnosti k tomu, aktivně se vědy účastnit. Největším rozdílem je tak role veřejnosti, zatímco medializace je většinou jednosměrná (informace směřují od vědců k veřejnosti), popularizace umožňuje laické veřejnosti se aktivně zapojit do komunikace (Hebáková, Marek, & Kučera, 2011).

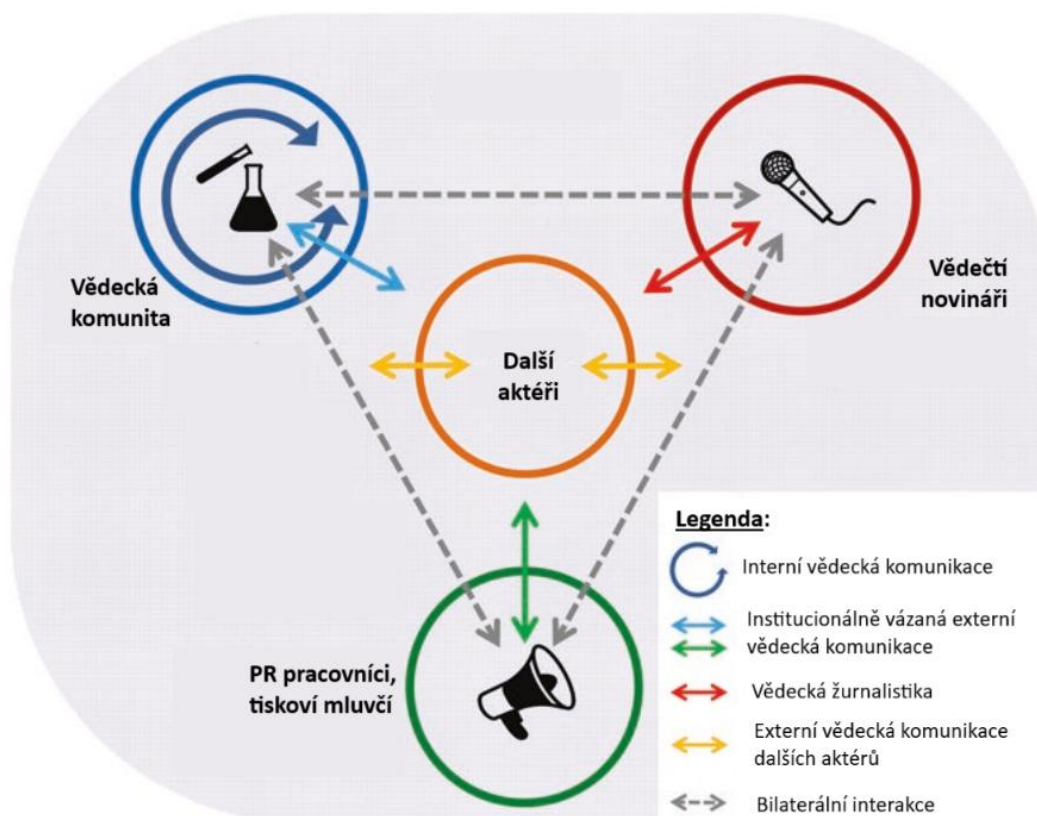
Správná komunikace vědeckého poznání má přímý dopad na každodenní život lidí, jelikož v případě jeho špatné či neúplné komunikace se mohou nové poznatky buď nedostát do hledáčku veřejnosti nebo o nich dokonce mohou být dalšími aktéry vytvořeny dezinformace, které mohou mít negativní dopad na společnost – zmatení veřejnosti, nedůvěru ve vědu či poškození zdraví jednotlivců (Salomão, 2023). Například během pandemie koronaviru způsobila neefektivní komunikace a rozpory mezi vědeckými doporučeními to, že lidé často nedodržovali opatření na ochranu veřejného zdraví (OECD, 2023). Naopak dobře komunikované informace z vědeckého prostředí mohou lidem pomáhat porozumět světu kolem nich, podpořit jejich účast na vědeckém výzkumu (ať už ve formě dobrovolnictví či finančním příspěvkem) a podpořit vědeckou gramotnost veřejnosti tak, že jí poskytne dovednosti, které jsou třeba pro pochopení vědeckých informací. Je také větší pravděpodobnost, že když lidé vědě rozumí, budou vědcům a vědeckému procesu více důvěřovat (Scientia, 2023). V ideálním případě pak může

vědecká komunikace posílit výzkumné a inovační systémy při řešení globálních výzev tím, že zlepší spolupráci mezi zúčastněnými stranami v politice, průmyslu a občanské společnosti (Jensen & Gerber, 2020).

Ačkoliv lze některých z výše nastíněných úkolů komunikace dosáhnout medializací vědy, většiny z nich lze nejlépe dosáhnout skrze dialog s veřejností. Díky němu mohou vědečtí komunikátoři snáze ve veřejnosti vyvolat nadšení pro vědu, sdílet s lidmi informace či právě nalézt snáze společnou řeč mezi různými stranami, zároveň je tak snazší získat od veřejnosti zpětnou vazbu ve formě otázek či obav (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Committee on the Science of Science Communication, 2017, str. 25).

Pojmem „vědečtí komunikátoři“ jsou tedy označováni lidé, již zprostředkovávají vědecké poznání veřejnosti. Patří mezi ně nejen vědci a výzkumníci, ale i vědečtí novináři, politici vyjadřující se k vědeckým tématům, pracovníci pro informování veřejnosti, státní zaměstnanci či spisovatelé, kteří tato témata používají ve svých dílech. Nově se kvůli přítomnosti internetu a sociálních médií vytvořila ještě nová skupina, která není součástí vědecké komunity, ale jež zároveň nepodléhá jakýmkoliv žurnalistickým standardům, jako je například systematická kontrola zdrojů. Někteří z těchto nových aktérů mohou dosáhnout na sociálních sítích, jako je například YouTube, vyššího mediálního dosahu než zbylí producenti vědecké komunikace (Könneker, 2020, str. 27). Mezi komunikátory vědy tak patří i například youtubeři nebo podcasteri (ASC, n.d.). Obrázek 1 ukazuje model vědecké komunikace se všemi aktéry, kteří do ní vstupují, včetně toho, jak tyto osoby komunikují mezi sebou i navenek.

Obrázek 1 – Model vědecké komunikace podle vstupujících aktérů

Zdroj: (Könneker, 2020, str. 27), z německého originálu přeloženo autorkou

Komunikace vědy navenek byla usnadněna nástupem sociálních sítí, a to nejen pro „další aktéry“, ale i pro vědce a výzkumníky samotné, kteří nebyli dříve k aktivní komunikaci s laickou veřejností vedeni (Brüggemann, Lörcher, & Walter, 2020). Ti se snaží prezentovat výsledky výzkumu ve svých oborech nebo vyvracet různé mýty na všech možných platformách: například Tik Tok (Cottle, n.d.), Instagram (Yammine, n.d.), X (Tyson, n.d.), YouTube (Stevens, n.d.) či ve formě podcastů (Trusohamn, n.d.). Díky internetu tedy došlo k demokratizaci poznatků, jelikož vědci nemusí tolik jako dříve při publikaci svých zjištění spoléhat na tradiční zprostředkovatele – vědecké časopisy a mainstreamová média (OECD, 2023) a stejně tak na ně není odkázána laická veřejnost, pro kterou je nyní snazší si výsledky výzkumu dohledat. Vědecké konference se dnes často sdílí na různých platformách a například během pandemie koronaviru umožnily sociální sítě vědcům a zdravotníkům rychlé sdílení informací o viru, jeho přenosu a prevenci. Internet také umožňuje vědcům a vědeckým pracovníkům využívat různé (audio)vizuální materiály, aby složité vědecké koncepty učinili srozumitelnějšími a poutavějšími (FSE Editors and Writers, 2023).

Používání sociálních sítí ke komunikaci vědeckých poznání má ale i svá úskalí – kvůli jejich algoritmům často dochází k posilování polarizace názorů, což může vyvolat až vulgární debaty, které jsou často spíše o politickém přesvědčení než o vědeckých důkazech. Příkladem takového tématu může být rostoucí politická polarizace kolem globální změny klimatu (OECD, 2023). Dalším problémem může být samotná demokratizace poznatků – vzhledem ke snadno dostupným a někdy bezplatným vědeckým článkům dochází na internetu k tzv. hyper-dostupnosti analýzy. Důsledkem je vzestup různých kvazi odborníků, kteří se do veřejné debaty zapojují pouze z pozice toho, že znají data, avšak už nejsou experti na hlubší problematiku, kterou se daná data zabývají. Dalším projevem hyperdostupnosti je, že na internetu mohou být šířeny vědecké studie, jejichž výsledky jsou dezinterpretované či které ještě neprošly recenzním řízením (Brubaker, 2021). Tyto články tudíž mohou být veřejností brány za definitivní vědecké poznatky, což může vést ke vzniku dezinformací (Yudhoatmojo, De Cristofaro, & Blackburn, 2021). Stalo se tak například u tvrzení, že virus způsobující pandemii koronaviru SARS-CoV-2 má bioinženýrský původ, což tvrdila řada preprintů. Přestože byly tyto články většinou rychle smazány, stihli je zachytit různí konspirační teoretici, kteří je dále rozšiřovali (West & Bergstrom, 2021).

1. 1 Mainstreamová zpravodajská média a falešné informace o vědě

Jak je naznačeno v předchozí kapitole, mis- a dezinformace ve vědě představují zásadní problém současnosti a výrazně ovlivňují společnost a její důvěru ve vědu (ALLEA, 2021). Čas zlatého věku vědecké žurnalistiky, která dříve byla hlavním zprostředkovatelem vědeckých informací veřejnosti, odplynul spolu s 20. stoletím (Rosůlek, 2011); tradiční média, jako jsou rozhlasové a televizní stanice, časopisy a noviny, dnes často čelí vážným ekonomickým problémům. Prodej novin se například už několik let snižuje (MediaGuru, 2023), kvůli čemuž je i méně novinářů, kteří se mohou věnovat vědě, ačkoliv je větší množství informací o novém poznání. Rychlost dnešní produkce zpráv a nedostatek lidí vedou k přílišnému zjednodušování zpráv v médiích a k tomu, že novináři nemusí mít čas informace ověřovat, což vede k častějším nepřesnostem. Pokud by přesto novinář našel čas přečíst článek o daném vědeckém poznání v akademickém časopise, většina z nich se nachází za paywallem (Dempster, Sutherland, & Keogh, 2022). Proto jsou novináři často nuceni přejímat informace z agenturního zpravodajství a tiskových zpráv, které píšou PR profesionálové zaměstnání

ve výzkumných ústavech a univerzitách a jež jsou novináři přejímány bez jakékoliv kontextualizace, což může mít za následek nevědomé převzetí výsledků výzkumu, kde nebyla dodržena správná praxe, nebo přejímání cizí agendy (Rosůlek, 2011). Tím je však porušena základní premisa vědy i žurnalistiky – obě strany by se měly zdržet toho, aby byli „advokáti“, tedy aby svým výzkumem nebo článkem sledovaly určitou politickou agendu (Brüggemann, Lörcher, & Walter, 2020). Přejímáním informací mezi vědeckým výzkumem, sociálními sítěmi a médii může také dojít ke zkreslování informací, podobně jako při hře na tichou poštu; články tak mohou psát o zjištění, které citovaný výzkum nijak nezkoumá či je dokonce v jeho pravém rozporu (West & Bergstrom, 2021).

Kvůli nynější mediální kultuře získávají zprávy o vědeckém poznání v mainstreamových (k nimž patří i online) médiích největší pozornost, pokud jsou spojeny s popkulturou (jako například zprávy typu „vědci vytvořili opravdový plášť neviditelnosti jako z Harryho Pottera“ (Mellor, 2015, str. 93)) či s politickými konflikty a očekáváním jejich řešení (příkladem může být mezinárodní summit o změně klimatu). V tu dobu se totiž dostanou i do hledáčku ostatních novinářů, nejen těch vědeckých. Problematickým je rámování protichůdných vědeckých tvrzení některými politickými novináři, jelikož ti s nimi z důvodu dramatizace a vytváření iluze konfliktů zacházejí, jako by si byla rovna, díky čemuž naplňují v teorii normu „spravedlnosti“, kterou by se novináři měli ve své práci řídit (Schipani, 2024). Tímto svým počínáním však vyvolávají dojem, že vědecké debaty mají stejné množství zastánců na obou stranách, což může vést k mylnému dojmu, že existuje „rovnováha“ tam, kde ve skutečnosti není. Jakmile se pak problém vyřeší nebo stagnuje, zájem novinářů klesá. Mediální pokrytí tak ovlivňuje nejen veřejné vnímání vědeckých témat, ale i prioritu v politickém rozhodování o nich (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Committee on the Science of Science Communication, 2017, stránky 69-71).

Jelikož jsou dnes online média většinou placena ne čtenářem samotným, ale výnosy z reklamy, jsou titulky zpráv často opatřovány tzv. „clickbaitem“ a zprávy samotné jsou pak psány senzativním tónem se slovy jako „průlomový“ či „šokující“, aby získaly a následně udržely pozornost čtenáře (West & Bergstrom, 2021). Je tak možné, že méně kvalitní výzkum získá v dnešní mediální krajině větší zpravodajský ohlas než ten solidně zpracovaný, jelikož je pravděpodobnější, že ten prvně jmenovaný přinese zajímavější výsledky – příkladem může být studie popisující souvislost mezi MMR

vakcínou a autismem, jež byla publikována v mnoha zpravodajských médiích, přestože se později ukázalo, že výzkum byl špatně navržen (Dempster, Sutherland, & Keogh, 2022). Média pak často neinformují o odvolání takových výzkumů, jelikož by taková zpráva neodpovídala scénáři „objektivní věda prováděná bezchybnými lidmi s ušlechtilými úmysly“ (Mellor, 2015, str. 109).

Z podobného důvodu je v článcích často opomíjena nejistota při výzkumu. Vědecká zjištění jsou ze své podstaty nejistá, jelikož výzkumy přináší spíše nejednoznačné výsledky než jasná fakta a vědci mnohdy docházejí k protichůdným závěrům, a i přes to, že jsou výsledky výzkumu replikovány, si většinou nemůžeme být opravdu jistí (Maier et al., 2016). Tato nejistota ale není často reflektována v novinových článcích o vědeckých poznáních, například v článcích o zdravotnických přípravcích nebývají zmíněny potenciální vedlejší účinky nebo jejich škodlivost (Dempster, Sutherland, & Keogh, 2022). Stejně tak novináři ve svých článcích málokdy informují o obtížích při výzkumu; například studie Felicity Mellor ukázala, že více než polovina vzorku zpravodajských článků se o omezení výzkumu nezmiňuje (Mellor, 2015, str. 104). Takový přístup může v teorii vést k tomu, že laická veřejnost bude za pevně dané brát například výsledky výzkumu, které se ve skutečnosti nacházejí pouze v rámci statistické odchylky. Jinými způsoby, jak mohou být data misinpretována, je například nespravedlivé porovnávání (kdy částky nejsou očištěny o inflaci, přestože jsou data porovnávána v čase), nesprávně zvolena osa Y či špatně udělaný koláčový graf (West & Bergstrom, 2021).

Mainstreamová média mohou také přispět k „pouhému“ šíření falešných informací – ačkoli původ většiny dezinformací je nejistý, často dochází k jejich amplifikaci, jakmile je etablovaná média převezmou z internetu či jiných zpravodajských platforem a zařadí do svého obsahu, přičemž by tyto zprávy dříve pravděpodobně nepřevzala (Bennett & Livingston, 2018). Tomuto aktu, kdy původně dezinformační zprávu přebere „mainstream“, se občas říká „praní špinavých informací“ (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-a).

1. 2 Alternativní zpravodajská média a falešné informace o vědě

Poznatky pocházející z vědeckých výzkumů dnes musí soupeřit s dezinformacemi, jež podkopávají důvěryhodnost vědců i vědy samotné. Jedním z jejich

širitelů jsou i alternativní zpravodajská média, jež jsou například v souvislosti s krizí kolem pandemie koronaviru obviňována novináři i politiky z matení veřejnosti (Boberg et al., 2020). Jejich dosah u veřejnosti je však spíše minoritní; přestože podle výzkumu, který provedl v roce 2019 Reuters, byla tato média ve společnosti známá, pouze malé procento z ní je v posledním týdnu navštívilo (např. u amerického Breitbartu tento poměr činil 44 % ku 7 %; u českých Parlamentních listů pak 42 % stránku znalo, ale pouze 15 % dotázaných ji v posledním týdnu navštívilo (Newman et al., 2019)).

Alternativní zpravodajské platformy mají zvláštní postavení, kdy, ačkoliv publikují zpravodajský obsah, nevnímají samy sebe jako součást žurnalistiky, právě naopak; při psaní o sobě zdůrazňují především své odborné znalosti a důležitost své práce či to, jak je s nimi ze strany státních institucí nespravedlivě zacházeno (Figenschou & Ihlebæk, 2018, str. 16). Jejich „alternativnost“ pak vyplývá z několika úrovní – taková média mohou dávat hlas lidem, jejichž agenda je publikem platformy vnímána jako marginální v mainstreamové diskuzi; mohou publikovat alternativní zpravodajský obsah (tedy jiné pohledy na společenské a politické události); mohou ke svému šíření využívat kanály, které nejsou součástí mainstreamových mediálních organizací (Holt, Ustad Figenschou, & Frischlich, 2019). Samy pak nedodržují etické ani normativní standardy žurnalistické práce (Figenschou & Ihlebæk, 2018, str. 16); může zde docházet k tzv. „cherry picking“, tedy selektivnímu výběru informací, které se hodí do celkového narativu, k vymyšlení falešných expertů s cílem dodat tvrzení věrohodnost či k přebírání článků, které sice prošly recenzním řízením, avšak byly publikovány v predátorských časopisech, jež nedbají na kvalitu výzkumu. Jejich cílem je pak často zpochybňování konsenzu ohledně vědeckého poznání; alternativní zpravodajská média tak nejsou apriori zaměřená proti vědě samotné, spíše se vymezují se proti jejímu hlavnímu proudu. Cílem však může být i pouhý příjem z reklamy (Schug, Bilandzic, & Kinnebrock, 2023; West & Bergstrom, 2021).

Alternativní média nemusí sdílet pouze otevřeně falešné informace – například výzkum Boberg et al. (2020), který zkoumal facebookové statusy alternativních webů na začátku pandemie koronaviru, ukázal, že alternativní zpravodajské weby často pouze nenápadně včleňují svou agendu do své celkové, na první pohled neškodné, komunikační strategie. V německých statusech se tak spíše než šíření nepravdivých zpráv objevovalo specifické rámování zpráv převzatých z mainstreamových zpravodajských platform, k nimž byla přidána anti-establishmentová rétorika, například kritika počínání politiků

během prvních fází pandemie. I v této době se však na německých alternativních zpravodajských profilech objevovaly i různé konspirační teorie, které zapadaly do již existujících narativů těchto médií, jako jsou negativní postoje k očkování, jejich skepticismus ke globální změně klimatu nebo xenofobie (virus vyvinuli v Číně jako zbraň pro zničení Západu). Tento mix pravdivých a vymyšlených informací odpovídá tzv. „infodemii“, termínu popisujícímu přemíru informací, jež lidem ztěžuje nalezení důvěryhodných zdrojů, který nabral na popularitě právě během pandemie koronaviru (World Health Organization, 2020).

1. 3 Jak mohou aktéři ve vědecké komunikaci zabránit dezinformacím?

Jak je ukázáno na Obrázku 1, do vědecké komunikace vstupují různí aktéři, z nichž může většina omezit dopad falešných informací ve společnosti. Některé z postupů platí pro všechny tyto aktéry – například to, že po rozšíření dané falešné informace by ji mediálně exponované osoby neměly do éteru opakovat bez toho, aniž by tuto informaci uvedli na pravou míru. Existují dokonce nástroje, jak se lživými informacemi bojovat ještě před jejich zveřejněním. K tomuto účelu byl vytvořen tzv. prebunking, tedy předběžné upozornění veřejnosti na možné manipulativní techniky a falešné informace, které se o tématu mohou objevit, což pomáhá zvýšit odolnost veřejnosti vůči dezinformacím. Ten se však musí pravidelně opakovat, jinak tato odolnost klesá (APA, 2023). Prebunking může mít například formu zvyšování digitální gramotnosti ve společnosti (Reissman, 2024).

Nejdůležitější skupinou, která komunikuje veřejnosti nové poznatky o vědeckém poznání, jsou vědci samotní. Ti mohou pomoci k omezení šíření falešných informací o vědě tak, že zpřístupní informace široké veřejnosti jazykem, který je srozumitelný pro veřejnost, včetně komunit, jež jsou vůči mainstreamovému vědeckému konsenzu obvykle skeptičtí. Nejvíce se však šíření zabrání tím, že všichni vědci dodrží správnou praxi ve výzkumu a budou aktivně vyšetřovat případy, kdy dochází k jejímu porušování, čímž pomohou udržet důvěru ve vědu samotnou (ALLEA, 2021; Kuzub, 2024).

S falešnými informacemi o vědě mohou bojovat i vědečtí novináři a PR pracovníci. Pomáhá v tom těsný kontakt s vědci, díky čemuž jsou zprostředkovávané informace přesné – k tomu může sloužit i citace primárního článku ve zprávě, která zároveň umožní veřejnosti možnost sami si přečíst informace v něm uvedené. Je však

třeba zároveň ověřovat věrohodnost a zdroj informace, aby ve svém textu nepoužili studie, jejichž výsledky jsou již nerelevantní, či zcela podvodné výzkumy. V textech by se také vědečtí komunikátoři měli vyvarovat přehnaných titulků, jelikož se při používání hyperbol mohou v titulcích objevit různé nepřesné informace, které se mohou postupným přejímáním stát misinformacemi. Zároveň by však měli pro psaní textu používat jazyk, který dokáže vědecké poznání přiblížit cílovému publiku. K tomu může sloužit například používání příkladů, jak věda řeší každodenní problémy (ALLEA, 2021; Frameworks, 2023; Swire-Thompson & Lazer, 2022).

2 Co jsou to dezinformace?

V poslední době sledujeme nárůst dezinformací, kterého si všímají nejen v politických či žurnalistických vědách, ale také v medicíně či počítačových vědách (Ruiz, 2023). Ten úzce souvisí s proměnami médií za posledních 30 let. Jak bylo řečeno v kapitole 1, nástup internetu umožnil tvořit obsah komukoli bez ověřování informací a s minimálními náklady, došlo tedy k odstranění bariér, které dříve omezovaly publikum na pouhé konzumenty obsahu (Kopecký & Szotkowski, 2019, str. 2). Producenty dezinformací nemusí být pouze jednotlivci či zájmové skupiny na internetu, ale také státní aktéři – zpravodajské služby či vlády. Mohou také sloužit jako součást informačních operací při ozbrojeném konfliktu (Kolomazník, Sarvaš, & Rod, 2024, str. 21).

Jako dezinformaci lze chápat úmyslně a cíleně šířenou informaci, jež je nepravdivá a jejíž cílem je ovlivnění názorů těch, kteří jsou příjemci takových informací (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-a). Krom toho mohou mít však i dlouhodobější dopady na jednotlivce a jejich duševní zdraví (kdy například mohou lidé cítit, že oni nebo jejich blízcí jsou v ohrožení), v extrémních případech mohou dokonce přispívat i k trvalé změně společenských poměrů, například v oblasti důvěry veřejnosti nejen k „elitám“ ale i k ostatním lidem, což vede k další polarizaci společnosti. Jejich vliv je výraznější v době, kdy lidé pociťují dopady krize či zvýšeného napětí na mezinárodně-politickém poli, jelikož právě tehdy roste ochota občanů věřit neověřeným zprávám a dále je šířit (Vojenské zpravodajství, 2021, stránky 10-12). Tím dochází nejen k nedůvěře vůči médiím, politickému systému či samotné demokracii, avšak i k prohlubující se apatii, poněvadž dezinformace mohou v lidech probouzet myšlenku, že se „nedá ničemu věřit“ (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-a).

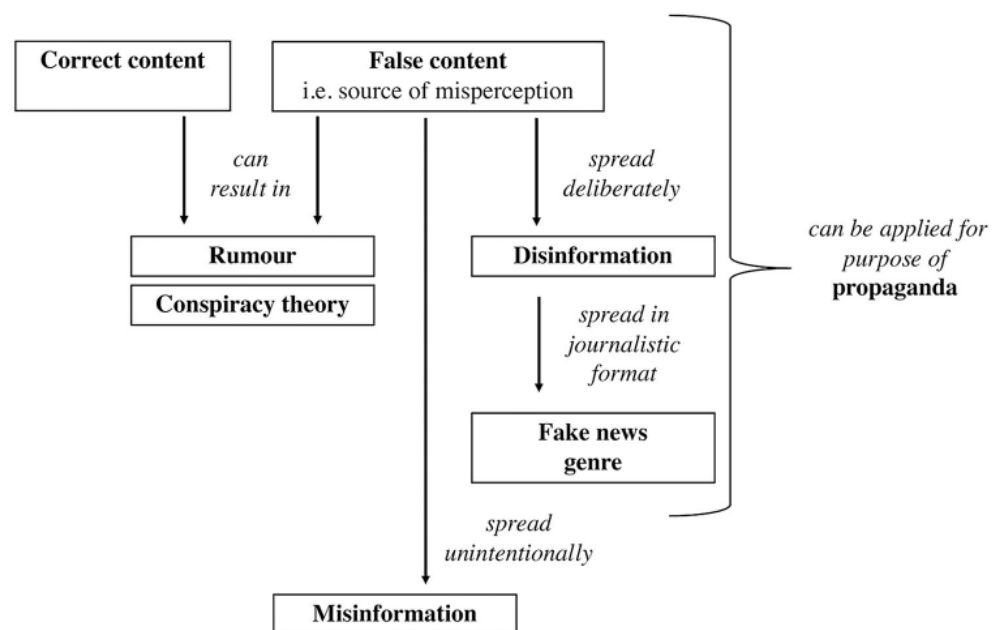
S fenoménem dezinformací souvisí i takzvaný „liar’s dividend“ (lhářova dividenda) – čím více se veřejnost dozvídá o hrozbě deep fakes¹, tím více lháři těží z této nedůvěry. Ačkoliv jeho podstata také spočívá v tom, že jsou falešné informace používány k přesvědčování lidí, v tomto případě to aktéři provádí pomocí zpochybňování autentických videí či audiozáznamů tím, že je označí za deep fake. Veřejnost tak mohou přesvědčit o své nevině, jelikož ta si je vědoma, jak snadno lze takový „usvědčující“

¹ Název pro umělou inteligencí manipulované fotografie, videa a zvuky, které jsou však prezentovány jako opravdové. Na videu lze například konkrétního člověka nahradit někým jiným (O2, n.d.).

záznam vytvořit. Tato situace vytváří prostor pro manipulaci, kdy autoritářské režimy či jednotlivci s mocenskými ambicemi mohou využít nejistotu k upevnění své pozice tím, že zpochybní pravdu a převedou debatu na otázku subjektivních názorů namísto faktů (Chesney & Citron, 2018).

Pojem dezinformace není jediný, který se pro falešné informace v odborných publikacích i v běžném jazyce používá. Obrázek 2 ukazuje, jak jsou všechny pojmy vzájemně propojené. V následujících kapitolách jsou pak tyto další koncepty podrobněji popsány.

Obrázek 2 – Jak „dezinformace“ souvisí s dalšími pojmy? (diagram)

Zdroj: Egelhofer & Lechler, 2019, str. 103

2. 1 Fake news jako součást dezinformací

Přestože se sousloví fake news používalo dříve pouze k popisu „politického článku, který je považován za poškozující agendu, subjekt nebo osobu“, dnes je tento pojem používán i pro zprávy nepolitické (Merriam-Webster, n.d.). Termín je používán v (nejen politické) komunikaci dvěma způsoby: zaprvé fake news jako žánr, tedy záměrné vytváření pseudožurnalistických dezinformací; zadruhé pak fake news jako termín, jehož účelem je delegitimace zpravodajských médií (Egelhofer & Lechler, 2019, str. 97).

Následující část se bude věnovat prvně jmenované dimenzi, jelikož pouze ta je pro diplomovou práci relevantní.

Ani v tomto kontextu pojem fake news nemá jasně ukotvené vymezení kvůli svému nadužívání ve veřejném prostoru. V definici se vždy však nachází alespoň jeden z těchto prvků – nízká faktičnost, novinářský formát a záměr klamat. To, že fake news obsahují nepravdivé informace, je součástí nejčastější definice; podle některých autorů v takovém článku však nemusí být pouze lživý obsah. Například dle studie „Fake News and The Economy of Emotions“ mezi fake news patří i ty články, „které obsahují záměrně zavádějící prvky začleněné do jejich obsahu nebo kontextu“ (Bakir & McStay, 2018, str. 154).

Pod novinářským formátem se skrývá nutnost fake news imitovat strukturálně i jazykově zprávy napsané (či jinak vyprodukované) profesionálními žurnalisty. Pokud se jedná o dezinformační weby, jejich název často napodobuje etablované servery – v USA například The Political Insider, v České republice může být příkladem CZ24.news odkazující na ČT24 (Juna & Novotná, 2022). Text tak vyvolává zdání, že je vytvořen pomocí určitých žurnalistických standardů, což může vést čtenáře k mylnému přesvědčení, že se jedná o důvěryhodnou novinářskou práci. S tím souvisí i třetí rozměr definice, kterou Egelhofer a Lechler představují – záměr klamat; a to ať z důvodů finančních, politických či ideologických (Egelhofer & Lechler, 2019, stránky 99-100).

V některých případech jsou do kategorie fake news zařazovány i články sepsány za účelem satiry nacházející se například na americkém The Onion nebo na českém webu ac247.cz, jelikož ty svým vzhledem také napodobují uznávané zpravodajské weby (Wardle, 2017). Ačkoliv se občas stane, že „zprávám“ uveřejněným na těchto platformách někdo uvěří, například v důsledku své nedostatečné kontroly zdrojů (Pearson, 2021), články nejsou publikovány s cílem nikoho zmást, ale pobavit, což funguje pouze pokud čtenář ví, že informace v článku jsou falešné, z tohoto důvodu satirické zprávy mezi fake news většinou nejsou řazeny (Anderson, 2020).

V českém jazyce se pojem fake news spíše nepoužívá; místo toho je často nahrazován přívlastkem „dezinformační“ – například „dezinformační weby“ místo anglického termínu „fake news websites“ (Kopecký K., 2022a). Zároveň i někteří zahraniční autoři varují před používáním tohoto pojmu při výzkumu, jelikož pod ním často chápeme pouze ojedinělé příklady, a ne systematické alternativní informační toky

(Bennett & Livingston, 2018). I z tohoto důvodu, přestože by v této práci měl spíše být využíván jako souhrnný termín „fake news“, je zde nahrazen pojmem dezinformace.

2. 2 Co nejsou dezinformace?

V této diplomové práci bude pro označení jakéhokoli typu informací, s nimiž se lze setkat na internetu a které mohou vést k fakticky nesprávnému pohledu na svět, použit pojem „dezinformace“ (jako například ve studii Tucker, a další, 2018). Přesto je třeba vzhledem k častému překrývání terminologie uvést definice dalších pojmů, které se často v odborných publikacích v souvislosti se lživými informacemi objevují.

Misinformace

Tento pojem je často zaměňován s „dezinformací“, jelikož se také jedná o šíření nesprávné či zavádějící informace, oproti dezinformaci však není sdílena s cílem zmást čtenáře, naopak o její lživosti autor neví, například kvůli nedorozumění nebo nedbalé žurnalistické práci (Kowalicka, 2024). Příkladem z tuzemska je například použití fotografie, která byla pořízena po tornádu na Moravě, jako ilustrace pro reportáž o ukrajinských uprchlících v České televizi (ČT). Za tento přešlap se ČT omluvila s tím, že původně měl být snímek použit k reportáži o falešné sbírce po tornádech, došlo však k záměně (Mortkowitz & Braunová, 2022).

Malinformace

U malinformací dochází podle některých autorů k šíření fakticky správných informací, které jsou ale selektivně upravovány, například vynecháváním kritických souvislostí. Informace jsou tedy zavádějícím způsobem prezentovány s cílem oklamat čtenáře či ho uvést v omyl (Grimes & Gorski, 2022). Podle jiné, častěji používané, definice tyto pravdivé informace slouží k poškození osob, organizací či zemí a může se jednat například o úniky informací, obtěžování či nenávistné projevy (Wardle & Derakhshan, 2017, str. 20). Jinou, sjednocovací definici pak nabízí americká Agentura pro kybernetickou a infrastrukturní bezpečnost: „Malinformace se zakládají na skutečnosti, ale jsou použity vytržené z kontextu s cílem uvést v omyl, poškodit nebo manipulovat“. Jako příklad je zde uvedeno upravené video, u něhož byl odstraněn důležitý kontext (CISA, n.d.). Dalšími příklady může být tzv. reverse porn či zveřejnění citlivých informací o člověku či firmě (Fakescape, n.d.-a).

Konspirační teorie

Konspirační teorie pomáhají lidem „vysvětlit nějakou událost nebo praxi odkazem na machinace mocných lidí, kteří se snaží zakrýt svou roli (alespoň dokud nebudou splněny jejich cíle)“ (Sunstein & Vermule, 2009). Odporují veřejně přijímanému chápání událostí, přisuzují působení spíše jednotlivcům a skupinám než neosobním nebo systémovým silám. Jejím základem mohou být dis- či mis-informace, ale také skutečnosti, které se později ukážou jako pravdivé (Egelhofer & Lechler, 2019). Konspirační teorie se snaží o změnu veřejného mínění, ať už z důvodů odhalení pravdy, či kvůli ekonomickým zájmům šířitele (Douglas & Sutton, 2023, str. 282). Příkladem konspirační teorie může být teorie o ploché Zemi nebo QAnon, jelikož v těchto případech za oba fenomény stojí „oni“ (Fakescape, n.d.-b).

Propaganda

Dis- i misinformace mohou být použity pro potřeby propagandy. Ta je definována jako „záměrná, systematická snaha o formování vnímání, manipulaci s kognicí a usměrňování chování s cílem dosáhnout reakce, která podpoří požadovaný záměr propagandisty“ (Jowett & O'Donnell, 2015, str. 7), k čemuž se používají různé techniky, mezi jinými umělá dichotomie či stereotypizace (The University of Vermont, n.d.). Jde tedy hlavně o nástroj k framingu sdělení – to je podáváno tak, aby znevažovalo opačné názory (Tucker, a další, 2018), cílem je pak podněcování nejistoty a všeobecné rozsévání nespokojenosti. Propagandisté mohou být jak státním, tak nestátním politickým aktérem (Neudert, 2017, str. 4). V minulosti byla používána například v dobách druhé světové války, a to všemi válčícími stranami (Ellis, 2019; Powers of Persuasion, n.d.; Domestic Propaganda in Wartime, n.d.). Příkladem novodobých producentů propagandy jsou Ruskem sponzorovaná média RT a Sputnik (Yang, McCabe, & Hindman, 2024, str. 1).

V českém kontextu je pak propaganda definována jako „systematické šíření informací a myšlenek, především neobjektivním nebo zavádějícím způsobem, za účelem prosazování nebo podpory politické kauzy nebo názoru“. Slouží různým aktérům v rozmanitých situacích pro různé účely, v současném mezinárodním kontextu je nejčastěji spojován s politickým přesvědčováním a psychologickou válkou, tedy používáním propagandy za účelem oslabit protivníka nebo odhodlání bojovat nebo se bránit (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-a). Dá se dále dělit na několik typů – bílá propaganda, jež má za cíl ovlivnit konzumenta například rádiovým vysíláním; černá

propaganda, tedy klamání veřejnosti, což většinou dělají zpravodajské služby; a šedá propaganda, která je kombinací předchozích dvou a spadají do ní například zkreslené zprávy o hospodaření státu či firem (Kolomazník, Sarvaš, & Rod, 2024, stránky 28-29).

Hoax

Termín „hoax“ je nejspíše nejméně ukotvený ze všech výše jmenovaných. Někteří odborníci tvrdí, že se jedná o poddruh dezinformace, jelikož má stejný cíl – přesvědčit lidi, že nepodložené informace jsou pravdivé (Tacchini, Ballarin, Vedova, Marco L., & De Alfaro, 2017; Sellnow, Parrish, & Semenas, 2019) s tím, aby je konzumenti šířili dále, k čemuž producenti používají emotivní náboj zprávy (Kolomazník, Sarvaš, & Rod, 2024, str. 29); v tomto případě může jít například o zprávu o smrti celebrity, která je však naživu (NSPCC, n.d.), nebo o fotku s vymyšleným kontextem – v tom se termín překrývá s malinformacemi (Hood, 2021). Další autoři tento termín ve své práci používají jako synonymum ke sousloví „fake news“ (Gorbach, 2018).

Jiní autoři upozorňují, že oproti „fake news“ se nejedná o zprávy ve formě článku, ale o text často vymyšlený pro zábavu. V tomto případě tam spadají například zprávy „pokud toto pošlete deseti lidem, láska vašeho života vám do deseti dnů zavolá“ (Politický slovník, n.d.). V bankovní sféře je pak hoax synonymem pro klamavou zprávu, nejčastěji posílanou e-mailem či přes sociální sítě, má za cíl hromadné rozesílání zprávy mezi co nejvíce dalších adresátů, obsahující falešný poplach či žádosti o pomoc (Moneta Bank, n.d.). Často jsou ze stejného důvodu také psány tak, aby vyvolaly ve čtenáři pocit urgency (Ivančík, 2024, str. 137).

2. 3 Státní instituce bojující proti dezinformacím

Ve strukturách České republiky je několik osob a oddělení, které se (alespoň okrajově) zabývají dezinformacemi a jejich potlačováním a jež spolu na různých úrovních spolupracují. Níže se nachází jejich výčet:

2.3.1 Poradce premiéra pro boj s dezinformacemi

Tato pozice byla vytvořena v březnu 2022 v reakci na začátek války na Ukrajině a s ní spojený zvýšený výskyt dezinformací v tuzemsku, jež byly šířeny z Ruska a jejichž cílem bylo oslabit demokratické instituce a změnit mezinárodní směřování České republiky. Jeho pozici oficiální vládní stránky popisovaly následovně: „Bude

koordinátorem boje proti dezinformacím a jeho úkolem bude mimo jiné komunikace s příslušnými ministry a vedoucími pracovníky orgánů státní správy a spolupráce se složkami státu, které se zabývají oblastmi médií a dezinformací. Bude také podporovat strategickou komunikaci v Úřadu vlády a spolupracovat na přípravě mediálních nákladů komunikace státu a doporučovat média, skrze která bude komunikace státu realizována“ (Vláda České republiky, 2022a). Jako první se této nové pozice ujal Michal Klíma, novinář, který po revoluci obnovil činnost Lidových novin a v době nástupu do funkce působil ve vedení Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky (Václavík, 2022).

V srpnu 2022 vyšla na serveru iRozhlas reportáž o tom, jak se daří Klímovi naplňovat cíle, které mu byly jeho funkcí vytyčeny. V rozhovoru poradce uvedl, že půl roku připravoval Centrum strategické komunikace při Úřadu vlády (nyní Odbor strategické komunikace státu) s tím, že v blízké budoucnosti s centrem spustí první kampaně proti dezinformacím. Na komunikaci s ministry, jež byla též v popisu jeho pozice, podle svých vlastních slov v té době neměl dostatek času (Pika, 2022). Téměř po roce byl Michal Klíma ze své pozice vládního zmocněnce pro média a dezinformace odvolán a tato funkce byla zároveň zrušena (Vláda České republiky, 2023a), oficiálně s tím, že Klíma svou funkci naplnil, v médiích se však spekulovalo o vládní nespokojenosti s jeho prezentací Akčního plánu proti dezinformacím², který unikl do médií bez toho, aniž by byl řádně komunikován (Pika & Kubant, 2023). Sám Klíma rozhodnutí vlády o zrušení jeho pozice tehdy vnímal jako politický krok (Pika, 2023).

Agendu dezinformací po Klímovi převzal národní bezpečnostní poradce Tomáš Pojar. Ten v rozhovoru pro Deník N uvedl: „Já nedokážu definovat dezinformaci(...) říkám tzv. dezinformace, aby bylo jasné, že neexistuje jasná definice, respektive každý si pod tím představí něco jiného...“, z jeho dalších slov pak vyplývalo, že „dezinformaci“ vnímá spíše jako propagandu od cizí moci než účelové nepravdivé informace od občanů České republiky (Fendrych, 2023). Podle kritiků byla v době vedení Pojara agenda boje proti dezinformacím neaktivní, a i kvůli takovému hodnocení vláda funkci poradce pro dezinformace znovu zřídila v říjnu 2023. Tentokrát se jím stal politolog z Masarykovy

² Dokument, který Klíma spolu s dalšími odborníky vypracoval na vládní zadání. Objevovaly se v něm návrhy na přidání peněz pro neziskové organizace, které se zabývají mediálním vzděláváním, nebo příprava legislativy, která by umožnila vypínat dezinformační weby (Gavriněv, Šéf boje s dezinformacemi popisuje utajovaný vládní plán, 2023). Dokument nakonec vládou přijat nebyl s tím, že ho ČR nepotřebuje (Zavřel, 2023).

univerzity Miloš Gregor, který například spolupracoval na projektu Zvol si info (Koutník, 2023). Ten tuto pozici zastává i v době psaní diplomové práce.

Gregor popisuje svou funkci jako čistě poradní a jako svůj hlavní cíl „...radit, jak by se mohla zlepšit odolnost větší části společnosti proti dezinformacím“ (Koutník, 2023). Taková konzultační role je však částí odborné veřejnosti označována pouze za jakýsi „fikový list“, kterým se vláda snaží umlčet kritiku, jelikož Gregor nemá k dispozici pro svou agendu žádné lidi či rozpočet (Stuchlíková & Rambousková, 2024).

2.3.2 Odbor strategické komunikace státu

Odbor strategické komunikace (v začátcích Oddělení strategické komunikace, zkráceně tzv. „stratkom“) vznikl v polovině roku 2022 jako orgán státu, jehož součástí byl analytik Dominik Presl, kterého si vybral za spolupracovníka Michal Klíma. V začátcích mělo toto oddělení pouze čtyři tabulková místa s tím, že další lidé pomáhali externě (Dohnalová & Doubravcová, 2022). Jako jeho pole působnosti bylo tehdy vytyčeno mimo jiné zajištění analýz informačního prostředí, koordinace strategické komunikace mezi úřady, příprava komunikačních doporučení, monitoring hrozeb v informačním prostoru a řízení komunikace státu v krizových situacích (Vláda České republiky, 2022b). V září spustil stratkom pod vedením Pavla Lupjana svou první kampaň Deštník proti drahotě, která měla za cíl informovat veřejnost o možnostech čerpání podpory v reakci na rostoucí ceny (Vojtěchovská, 2022). Kampaň byla částí odborníků po svém spuštění označována za „neviditelnou“, zmatenou a špatně zacílenou, zatímco jiní to naopak vnímali jako krok správným směrem (Pešička & Kryštofová, 2022). Další kampaně, které vznikly pod stratkomem, jsou například Zvládli jsme to společně či kampaň ke 30 letům České republiky (Vláda České republiky, 2023b). Po odvolání Michala Klímy z jeho postu poradce premiéra bylo Oddělení strategické komunikace zachováno v nezměněné podobě (Vláda České republiky, 2023c). Dominik Presl na své pozici skončil v červenci 2023. Jako důvod uvedl to, že se na poli boje s dezinformacemi nic neděje, jelikož se tohoto tématu vláda zalekla (Doubravová, 2023). Samotný vedoucí Oddělení Pavel Lupjan skončil v červnu 2024, kdy došlo k restrukturalizaci stratkomu.

K 1. červenci 2024 vznikl Odbor strategické komunikace při Úřadu vlády, který navazuje na agendu Oddělení a zároveň ji rozšiřuje. Nově se člení na Oddělení plánů a analýz a Oddělení tvorby a organizace, přičemž zajišťuje analytickou a technickoprovozní činnost i koordinaci informačních sdělení. V čele Odboru strategické

komunikace stojí ředitel, jímž byl k dubnu 2025 Oldřich Bruža. Ten spolupracuje s vládním koordinátorem strategické komunikace státu (tuto pozici zastává v době psaní práce Otakar Foltýn) (Vláda České republiky, 2024; Bazalová, 2024; Nejedlý, 2025). V srpnu 2024 měl Odbor třináct zaměstnanců (Kolář, 2024). Mezi jeho současnou činnost patří mimo jiné analýza informačního prostředí, kdy se Odbor snaží zachytit dezinformace už v počáteční fázi jejich šíření, aby s nimi mohl dále pracovat a upozornit na ně relevantní aktéry, dále se pak zabývají edukací, například ve formě přednášek pro studenty (Nejedlý, 2025).

Stratkom je často v médiích kritizován, a to hlavně opozičními politiky. Bylo tomu tak například v lednu 2025, kdy Odbor rozeslal poslancům kartičku s radami, jak mluvit o smrti Jana Palacha, aby se tato událost nestala předmětem dezinterpretací a dezinformací (například že se Palach upálil proto, aby vyhnal sovětské tanky (Nejedlý, 2025)). Proti této iniciativě se část poslanců ohradila, že taková „doporučení“ připomínají dobu před rokem 1989 a že nejsou potřeba. Bruža tento krok hájil s tím, že se jedná pouze o doporučení a že podobná posílají i v případě jiných historických událostí (Kučerová & Stuchlíková, 2025). Samotný vládní koordinátor Foltýn také několikrát ve veřejném prostoru pronesl kontroverzní výroky, které byly posléze probírány v médiích. Debatu zvedly například jeho věty: „lidé obdivující a blahorečící tak neuvěřitelně zvrhlý režim, jako je současný Putinův, jsou lidé, kteří jsou velmi často nešťastní ... nebo jen mající životní smůlu – anebo jsou to prostě jen svině“ (Bartkovský, 2024) či „já to (hloubání příkopů) budu dělat dál, protože (někteří lidé) ... jsou zombíci na poli informační války. Oni koušou svoje okolí a nakazí je naštvaností, frustrací, strachem a antisystémovostí“ (Weiss, 2024).

2.3.3 Centrum proti hybridním hrozbám (CHH)

Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám vzniklo na základě Auditů národní bezpečnosti³ v roce 2017 za vlády Bohuslava Sobotky jako útvar spadající pod Ministerstvo vnitra (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-b). Jako důvod k jeho založení tehdejší premiér uvedl, že „...se v posledních letech stal svět bohužel méně bezpečným místem a objevily se úplně nové hrozby, které v minulosti neexistovaly. Je

³ Audit měl za cíl prověřit, jak je ČR připravena čelit různým hrozbám. Dokument, který z něj vyšel, se týká například terorismu, extremismu, negativních aspektů migrace, působení cizích mocností, hybridních hrozeb či kyberbezpečnosti (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

důležité, aby byla posílena koordinace v této oblasti na úrovni celého státního aparátu“, úkolem (tehdy) CTHH pak měla být ochrana občanů a státu proti hybridním hrozbám, mezi které patří například dezinformace, kybernetická bezpečnost či útoky na tzv. měkké cíle⁴ (proto se tehdy v názvu nacházelo i slovo „terorismus“). V době svého vzniku mělo mít centrum do dvaceti zaměstnanců (Vláda České republiky, 2017).

Ještě před svým spuštěním se Centrum stalo zdrojem obav ve vánočním poselství tehdejšího prezidenta Miloše Zemana, kde varoval před tím, aby se tímto způsobem Ministerstvo vnitra nestalo „jakýmsi novodobým Koniášem“, jenž by cenzuroval internet (Zeman, 2016). Proti tomu se ohradilo samotné CTHH, které na svých stránkách vydalo prohlášení, že nebudou mít „tlačítko na vypínání internetu“ (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-b). Jejich způsob boje proti dezinformacím popisovala tehdejší koordinátorka centra tak, že budou vyvracet ty, které se ukážou jako nebezpečné v oblasti vnitřní bezpečnosti; a to i v případě, že je širí politici či jiní významní státní představitelé. Ve své činnosti se budou zaměřovat pouze na fakta a nebudou hodnotit názory (Kopecký J., 2017). Od svého vzniku do března 2018 vyvrátilo CTHH podle slov tehdejšího ministra vnitra 22 dezinformací, včetně zprávy o masových protestech u sochy Koněva publikované na české mutaci serveru Sputnik či plánovaném „Czexitu“, o němž se zpráva objevila v ruskojazyčném médiu. Hlavní cíl centra v té době však bylo zpracování odborných materiálů k problematice hybridních válek a terorismu (Janáková, 2018).

Na začátku roku 2020 vydalo CTHH příručku, již vytvořila spolu s odborem komunikace britského úřadu vlády. Jejím cílem bylo zaměstnancům ve státní správě ukázat na konkrétních příkladech kritické analýzy textu jak rozpoznat dezinformace nebo jak zajistit efektivní strategickou komunikaci státu, která by snižovala dopad dezinformací (Pamment, 2020). Boj proti falešným sdělením pak nabral na intenzitě během pandemie Covid-19, kdy CTHH spustilo webovou stránku, na níž zveřejňovalo hlavní dezinformační sdělení týkající se koronaviru. Objevila se zde například tvrzení o „škodlivosti Evropské unie“ v této krizi či že názory, že alarmistické informování o pandemii je pouze zástěrka pravých problémů, například migrace (Ministerstvo vnitra České republiky, 2020). Mimo pouhého monitoringu takových tvrzení se CTHH také obracelo na některé internetové portály, jako jsou například

⁴ „Označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, která jsou pro tuto svou charakteristiku vybírána jako cíl takovýchto útoků, typicky útoků teroristických“ (Ministerstvo vnitra České republiky, n.d.-c)

YouTube či Ulož.to, s doporučením odstranit obsah, který byl podle Ministerstva vnitra (či jiných ministerstev) dezinformační. Podle platformy Rekonstrukce státu tato praxe vedla i k mazání videí, které pouze obsahovaly informace, jež nebyly dostatečně prozkoumány, ale nejednalo se o lži (Kužilek & Hausvater, 2020). Proti takovému postupu varovali i další odborníci s tím, že postup CTHH není dostatečně transparentní a z jeho komunikace nejsou jasné důvody k doporučení odstranění obsahu, zároveň však uznávali, že Ministerstvo vnitra k jinému způsobu účinného potírání lží nemá dost prostředků (Cibulka & Halla, 2020). To se CTHH pokusilo změnit o rok později, kdy jeho zaměstnanci sepsali analýzu, v níž upozornili na nedostatky státu v boji proti dezinformacím, jelikož jsou kompetence nejasné mezi jednotlivými ministerstvy a nikdo jejich činnosti nekoordinuje. (Valášek & Horák, 2021). Na konci roku 2021 z toho důvodu vznikla pozice „Koordinátor agendy čelení hybridnímu působení“ (Vláda České republiky, 2021).

1. července 2022 došlo k přejmenování CTHH na Centrum proti hybridním hrozbám (CHH). Změna názvu reflektovala úpravu agendy, která se nově kvůli aktuálnímu světovému vývoji problematiku zaměřovala pouze na hybridních hrozeb ve vnitřní bezpečnosti. Boj proti terorismu se pak přesunul pod Odbor bezpečnosti politiky Ministerstva vnitra (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

K ukázce příkladů různých dezinformací a manipulací, které se na sociálních sítích šíří, pak CHH používá v době psaní diplomové práce síť X (CHH MV, 2025). Přímou na jeho webových stránkách pak čtenář může najít analýzy týkající se různých témat spojených s dezinformacemi, mezi nimi i „Jak česká kvazi-mediální scéna přebírá kremelské oficiální propagandistické i dezinformační narativy - případ webu AC24“ či „Přehled manipulativních narativů vztahujících se ke střelbě na Filozofické fakultě“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2025). Největší diskuzi vyvolala analýza „Středoevropská identita jako součást protizápadního narativu na kvazi-mediální scéně“, která podle kritiků naznačuje, že „přílišná podpora Polska, Maďarska nebo spolupráce V4 představuje onen "protizápadní narativ"“ (Zahradil, 2022).

2.3.4 Vojenské zpravodajství

Vojenským zpravodajstvím se rozumí ozbrojená zpravodajská služba České republiky, která vznikla v roce 2005 pod Ministerstvem vnitra. Jako jediná česká zpravodajská služba kombinuje rozvědnou i kontrarozvědnou aktivitu, při níž sbírá

informace o činnostech a záměrech, které jdou proti obraně České republiky (tedy například o dezinformacích), zároveň však sleduje i aktivity cizích zpravodajských služeb v oblasti obrany. Úkoly mu může zadávat samotná vláda, prezident (se souhlasem vlády) nebo ministr obrany. Často na těchto zadáních spolupracuje s mezinárodními organizacemi, jako je například NATO či Evropská unie.

Od roku 2015 se Vojenské zpravodajství podílí na zajišťování kybernetické obrany, kvůli čemuž pod ním vzniklo Národní centrum kybernetických operací (NCKO). Jeho úkolem je vybudování efektivního systému obrany v kybernetickém prostoru, který by při útoku zajistil ochranu civilního obyvatelstva i infrastruktury. Spolu s ním ve struktuře Vojenského zpravodajství vzniklo i Satelitní centrum, které slouží k obrazovému zpravodajství pro tuzemskou potřebu i pro využití Severoatlantickou aliancí (Vojenské zpravodajství, n.d.).

Vojenské zpravodajství svou snahu čelit dezinformacím a dalším podobným lživým informacím popisuje jako důležitou součást bezpečnosti agendy. Toto téma zvedají pravidelně ve svých výročních zprávách. V té z roku 2020 například varovalo před tím, jak na společnost a její ochotu věřit a sdílet nepodložené informace dopadla pandemie koronaviru a jak tuto zranitelnost mohou v utajení na sociálních sítích využívat cizí mocnosti k ovlivňování veřejného mínění (Vojenské zpravodajství, 2021). O 2 roky později se však samo Vojenské zpravodajství stalo terčem dezinformační kampaně. Jeho zpráva pro rok 2022 v části věnované dezinformacím tvrdí, že tento termín je ve veřejném prostoru nadužívaný a některé politické a společenské osobnosti tento pojem použili pro pravdivé informace, „jež však nebyly v souladu s jimi prosazovanými idejemi“ (Vojenské zpravodajství, 2023). Tento výrok byl šířen v alternativní sféře s tím narativem, že konečně někdo našel odvahu říct pravdu. Vojenské zpravodajství svou zprávu v médiích zpětně obhajovalo, jelikož dle jejich slov nelze zabránit lidem vytrhnout z celku určitou pasáž pro účely vlastní interpretace (Prchal, 2023).

Výše zmíněné NCKO pod Vojenským zpravodajstvím požádalo při začátku války na Ukrajině mobilní operátory, aby začaly blokovat ty dezinformační weby, které místo národních fungují na jiných doménách (Václavík, 2022). Vojenské zpravodajství tento svůj krok brání s tím, že jeho úkolem je bránit ČR i její občany a vzhledem k tomu, že se

tehdy v on-line prostoru objevila řada nepravdivých a manipulativních informací, doporučení k blokadě bylo na místě (Gavríněv, 2024).⁵

2.3.5 Velitelství informačních a kybernetických sil (VeInKyS)

VeInKyS (dříve známé pod zkratkou VeKySIO) vzniklo v roce 2019 jako strategický nástroj pro zajištění obrany České republiky, v čemž spolupracuje s dalšími institucemi, jež mají na starost její bezpečnost, například s výše zmíněným Vojenským zpravodajstvím. V rámci struktury české armády (AČR) spadá do taktické úrovně spolu s Velitelstvím pozemních sil, Velitelstvím vzdušných sil a Velitelství teritoriálních sil. Má dva podřízené útvary – 91. skupina se zaměřuje na psychologické operace, civilně-vojenskou spolupráci a monitoring a analýzu informačního prostředí, pomáhá také se strategickou komunikací Generálního štábu AČR na sociálních sítích i v médiích; 92. skupina je pak orientována na operace v kybernetickém prostoru, zajišťuje monitoring a ochranu informačních a komunikačních sítí AČR (VeInKyS, 2024). V době svého vzniku mělo VeKySIO pouze několik desítek příslušníků, v roce 2024, kdy došlo ke změně jeho složení i názvu, jich ve struktuře VeInKyS pracovalo přes 300 (Sedlák, 2024).

VeInKys v roce 2024 plánovalo zavést software využívající umělou inteligenci pro analýzu dění na internetu a identifikaci rizik, a to hlavně na sociálních sítích. Od tohoto kroku si slibovalo zefektivnění práce analytiků, rychlejší vyhodnocování dat a zrychlení reakce na kybernetické a informační hrozby (Voska, 2024). Boj s dezinformacemi je však pro VeInKys pouze malou součástí náplně práce, hlavní náplní skupiny je monitoring informačního prostoru, detekce šířících se informací a jejich klasifikace ve vztahu k cíli, například zda někdo odhalil plány na obranu ČR (Haloda, 2023).

2.3.6 Bezpečnostní informační služba (BIS)

Dezinformacemi a bojem s nimi se v tuzemsku okrajově zabývá i BIS, česká zpravodajská služba s vnitřním polem působnosti založena v roce 1994. Za úkol má získávat a vyhodnocovat informace nejen o „záměrech nebo činech mířících proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti ČR“, kam dezinformace svou povahou spadají, ale i o hrozbách terorismu či aktivitách organizovaného zločinu

⁵ Problematice zablokování dezinformačních webů v únoru 2022 se dále věnuje kapitola 3.1.2

(BIS, n.d.-a). Úkoly může BIS uložit pouze vláda a prezident (s vědomím vlády), na nich potom často spolupracuje s policií a domácími i zahraničními partnerskými organizacemi (BIS, n.d.-b).

Dezinformačním kampaním se BIS systematicky věnuje ve svých závěrečných zprávách, kde varuje před aktivitami cizích mocností, převážně Ruska, ale i Číny (např. (BIS, 2023a)). Příkladem takové aktivity může být případ z roku 2023, kdy BIS informovala o odhalení ruského vlivového agenta, jenž za finanční odměnu šířil informace prosazující zahraničněpolitické zájmy Ruska v souvislosti s válkou na Ukrajině (BIS, 2023b). Monitoring dezinformačních aktivit je pro službu důležitý i z hlediska možné snahy o ovlivňování výsledku voleb ze zahraničí, přičemž cílem BIS je ochránit český volební proces před těmito zásahy (ČTK, 2025). Služba zároveň sleduje i tuzemskou dezinformační scénu, jejíž aktivita vzrostla během pandemie koronaviru. Podle BIS se jí však ani v tomto období nepodařilo zmobilizovat širší veřejnost (BIS, 2021). Na rizika spojená s propagandou a dezinformacemi opakovaně v médiích upozorňuje také ředitel BIS Michal Koudelka, a to ať ze strany cizích aktérů, kteří jsou v této sféře údajně v menšině, či českých občanů (ČTK, 2023b).

V posledních letech patřil k nejvýraznějším kritikům činnosti BIS bývalý prezident Miloš Zeman. Ten ji několikrát ve veřejném prostoru označil za neschopnou a lidé zde pracující za „čučkaře“, jelikož „za šest let není jediný údaj o tom, že by se podařilo odhalit byť jen jediného ruského nebo čínského špióna“ a tam, kde teroristé jsou, je nesledují (Právo; Novinky, 2018). Ředitel BIS se proti tomuto označení ohradil s tím, že se jim podařilo zamezit desítkám čínských a ruských zpravodajských důstojníků v jejich činnosti a rozbili síť ruské zpravodajské služby (inc natoaktual.cz, 2018).

3 Dezinformační webové stránky v České republice

Na českém internetu vzniklo v posledních deseti letech několik soupisů dezinformačních či jinak alternativních webů. Mezi průkopníky ve vytváření ucelených seznamů patří server Neovlivní.cz, který od roku 2015 sestavuje databázi dezinformačních i prokremelských webů (Neovlivní.cz, 2016). Jeho první verze, již sepsala Sabina Slonková, však čelila o sedm let později kritice, kdy se ozval šéfredaktor jedné z (podle Neovlivní.cz) dezinformačních stránek Vinegret.cz s tím, že byl jeho web zařazen na seznam neprávem a to jen kvůli kontextovým reklamním bannerům. Web kvůli nespravedlivému zařazení dle slov tamního šéfredaktora přišel o část příjmů z reklamy (Engelová, 2022). O rok později, tedy v roce 2017, začal seznam vydávat i think-tank Evropské hodnoty (Krejčí, 2017).

Jako ten „nejoficiálnější“ ve smyslu posvěcený vládní institucí by se nejspíše dal označit seznam, který v roce 2017 zveřejnilo Aktuálně.cz. Tento server z interních dokumentů ministerstva zjistil, jaké platformy Ministerstvo vnitra sleduje, a tento soupis uveřejnil. K těm nejvlivnějším dezinformačním webům tehdy podle Ministerstva vnitra patřil „...AC24, Svět kolem nás, Lajkit, Vědomosti a Parlamentní listy s jejich subportály. Dále třeba New World Order Opposition, Svobodné noviny, Vlastenecké noviny a Aeronet“. V seznamu se však mimo ně objevovaly i jiné „alternativní“ weby, které zavádějící informace zveřejňovaly jen občas (Zelenka & Prchal, 2017).

Kromě tohoto neoficiálního seznamu sama vláda ani žádné ministerstvo nikdy nezveřejnilo vlastní soupis dezinformačních, konspiračních či antisystémových webů. Ministerstvo pro místní rozvoj však vydalo Metodické doporučení pro nákup reklamy, kde jako dobrý zdroj pro plánování komunikačních kampaní doporučuje seznamy některých webů, které monitorují dezinformační scénu a hodnotí kvalitu novinářské práce. Konkrétně uvádí projekt MediaRating Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky (dále NFNZ) a výstupy od spolku Nelež, který se ve svých analýzách opírá mimo jiné právě o dříve zmíněný NFNZ (MMR ČR, n.d.).

Spolek Nelež má na svých stránkách tedy také seznam dezinformačních webů. Zajímavostí je, že zatímco zde jsou uvedeny Parlamentní listy jako dezinformační médium, v seznamu NFNZ nefigurují. Nelež tento krok obhájí tím, že daný web zveřejňuje viditelné hlouposti, používá prokazatelně dezinformační narativy, kterými ohýbá společenská témata a prodává podpory politiků (o Parlamentních listech a jejich

kontroverzním postavení více v následující kapitole). Krom tohoto seznamu se zde nachází také soupis dezinformačních YouTube kanálů, kde figuruje například Rádio Universum, účet Kateřiny Konečné či TV Šalingrad (NELEŽ, n.d.-a).

NFNZ ve svém projektu uvádí seznam „konspiračních a dezinformačních serverů“, včetně těch, které už z různých důvodů nefungují. Aktuální soupis obsahuje celkem 22 webů, pokud nejsou započítány regionální mutace Prvních zpráv. Z těch nejznámějších je tam zmíněn web AC24, Aeronet, Protiproud či Sputnik News (NFNZ, n.d.-a). Kromě dezinformačních webů zde najdeme taky seznam Junk News a kvazi-mediálních webů, tedy těch, které uveřejňují hlavně PR články. Samotný MediaRating má pak za cíl hodnotit, nakolik české zpravodajské a publicistické weby dodržují základní novinářské normy (NFNZ, n.d.-b).

3. 1 Kontroverze okolo dezinformačních webů v ČR

3.1.1 Parlamentní listy a jejich postavení na dezinformačním poli

Jak bylo zmíněno v textu výše, Parlamentní listy mají na české dezinformační scéně zvláštní postavení. Částí odborné veřejnosti jsou vnímány jako čistě dezinformační médium, se kterým by mělo být zacházeno stejně jako například s Aeronet.news. Druhá část je s takovým soudem opatrnější – namítá, že Parlamentní listy nesplňují všechna kritéria a svou povahou jsou na pomezí dezinformačního a mainstreamového média. Níže jsou proto shrnuty argumenty obou táborů:

Parlamentní listy jako dezinformační portál

Jako součást dezinformační scény vede Parlamentní listy kromě spolku Nelež, který byl zmíněn v předchozí podkapitole, i Bezpečnostní centrum Evropské hodnoty (Krátka Špalková et al., 2023) či Čeští elfové, skupina „bojovníků proti cizím dezinformačním kampaním na českém internetu“ (elfwebmaster, 2021). Zastánci tohoto pohledu poukazují na to, že Parlamentní listy zveřejňují zprávy bez kontroly, často jsou tam tak publikovány i nepravdy. Dává také prostor osobám, které šíří proruskou propagandu anebo jsou považováni za extrémisty, jako je například Daniel Sterzik (v době psaní diplomové práce předseda hnutí Stačilo známý pod autorským pseudonymem *Vidlák*) či Adam B. Bartoš (NELEŽ, n.d.-b). Zároveň měly Parlamentní listy manipulovat se čtenáři, jelikož se na jejich stránkách objevoval zaplacený obsah,

který měl sloužit ke zlepšení image některých politiků. Bylo tomu tak například při kampani někdejšího jihomoravského hejtmána Michala Haška (Janda & Víchová, 2016).

Titulky článků uveřejněných v Parlamentních listech jsou často „clickbaitové“, formulované tak, aby přitáhly pozornost. Toho docilují pomocí upravené citace, která je však v článku uvedena správně. Příkladem takového textu může být článek s titulkem „Samopalem na Sobotku? Miloš Zeman to rozjel mezi Moraváky“, kde je sice v druhé půlce zmíněn celý citát, v němž tuto možnost tehdejší prezident zmiňuje pouze jako nedemokratickou a z uvedeného kontextu lze poznat, že šlo pouze o bonmot. Titulek však vyznívá tak, že Miloš Zeman vyzývá k zastřelení tehdejšího premiéra. Používání návnady v titulku není však omezené pouze na „dezinformační média“, občas se toho dopustí i média seriózní (Šmíd, 2016).

Jeden z nejcitovanějších příkladů, který má dokazovat, že Parlamentní listy jsou dezinformační web, je z roku 2017. Tehdy dva bývalí novináři zaslali do redakce vymyšlené články, které jim byly bez fact-checkingu vydány, pouze se editor doptával, kdo je autorem. V prvním případě šlo o text odhalující, že tehdejší americký prezident Donald Trump práškují Sýrii chemií ovlivňující lidské myšlení, ve druhém že teroristické útoky v Evropě mohou „cyklofašisté“. Parlamentní listy se po odhalení bránily tím, že jsou otevřeny názorům všech a texty byly zařazeny do čtenářské rubriky publikující pouze názory (Zelenka, 2017). Články byly po tomto zjištění smazány a Parlamentní listy zveřejnily omluvu s tím, že do budoucna přehodnotí schvalovací procesy v redakci (redakce PL, 2017). Spolek NELEŽ o pár let později uvedl, že na webu byl v tu dobu vydán ještě třetí článek, který uváděl, že v České republice vznikla iniciativa NE manželství, a jenž byl údajně také testem, zda Parlamentní listy kontrolují pravdivost toho, co uveřejňují. Parlamentní listy tento článek následně také stáhly a nahradily textem uvádějícím, že pokud je v případě posílání článků s nepravdivými informacemi někdo dezinformátorem, tak to je autor textu, nikoliv redakce Parlamentních listů, z jejichž strany šlo o pouhou misinformaci (Parlamentní listy, n.d.-a).

Dalším příkladem dezinformačních článků, které se na webu objevily, je série dvou textů týkající se financování neziskové organizace Člověk v tísni. V obou z nich autoři uvádí nesprávná fakta, když jednotlivé částky z rozpočtu uvádí jako mzdy, které dostanou pracovníci na ruku, přičemž v dokumentaci se objevuje částka hrubá, tedy nezdaněná (Kadlec, 2020).

Pohledu, že Parlamentní listy uveřejňují dezinformace, dal svým rozsudkem za pravdu i Městský soud v Praze. Vydavatelství Our Media zažalovalo Forum 24 a požadovalo omluvu kvůli článku o střetu zájmů toho času senátora a vlastníka Parlamentních listů Ivo Valenty, v němž bylo uvedeno, že tento web „...permanentně šíří lži, dezinformace, názory extremistů a estébáků (...) (Ivo Valenta) vlastní média, která jsou nedemokratická, proruská, dezinformační a nebezpečná“ (Hovorková, 2018). Společnost OUR MEDIA si v žalobě stěžovala, že článek pošpinil její dobrou pověst a že porušil pravidla hospodářské soutěže, Forum 24 se bránilo, že šlo o hodnotící soudy, které mají věcný základ. Soud dal tehdy za pravdu Foru 24, jelikož názory publikované v článku podepřelo dostatečnými argumenty. (Seznam Zprávy, 2019). Jedním z nich byla analýza, kterou provedla Masarykova univerzita, jejíž cílem bylo zkoumat míru manipulace na vybraných médiích, jež dávají prostor prokremelsky orientované dezinformační kampani. V případě Parlamentních listů se u zpráv ze zahraničí čtenáři mohli setkat se svalováním viny (ve více než 50 % případů), nálepkováním, apelem na strach či s přítomností názoru autora ve zpravodajství. Tyto manipulační techniky jsou obdobné i u dalších webů často označovaných za dezinformační, jako jsou například Sputnik či AC24 (Gregor & Vejvodová, 2016). Po neúspěchu v prvním stupni vydavatel OUR MEDIA vzal žalobu zpět i za cenu několika desítek tisíc korun, které musel vynaložit na náklady protistrany (Šubrt, 2020).

Parlamentní listy jako „bridge médium“ (Syrovátka, 2017)

Příznivci pohledu na Parlamentní listy jako na bridge médium upozorňují na etablovanost tohoto zpravodajského portálu na české scéně. Poukazují na to, že stejně jako „mainstreamová média“ mají Parlamentní listy uvedené autory článků, k citacím uvádějí zdroje a je jasně uvedená struktura redakce včetně jmen všech redaktorů (Parlamentní listy, n.d.-b). Na druhou stranu tzv. bridge média často poskytují prostor pro lidi s různými, občas až extrémistickými názory, čímž je mohou legitimizovat. Zároveň u nich často dochází k přebírání a publikování článků z webů považovaných za konspirační či proruské, jako například byl cz.sputniknews.com (Šefčíková, 2022). Parlamentní listy tak často jsou považovány spíše za „pouhou“ platformu pro šíření dezinformací (Zelenka & Prchal, 2017).

Do podobné skupiny médií, která v tomto případě byla pojmenována „politický bulvár“, řadí Parlamentní listy NFNZ, o němž už byla zmínka výše. Tato kategorie, jež obsahuje ještě dva další weby, je podle autorů pro weby mezi mainstreamovými

a antisystémovými portály. Je pro ně typická pluralita názorů, a to pro celé názorové politické spektrum, tedy včetně těch, které bychom tradičně našli pouze na antisystémových webech. Kvůli svému charakteru se soustředí hlavně na komentáře a pro titulky svých článků používají velmi senzacechtivý až vulgární slovník (Nadační fond nezávislé žurnalistiky, 2018).

Analýza, kterou udělal Respekt v roce 2017, tento pohled podpořila. V ní se autoři dívali na to, jací uživatelé „lajkují“ na sociální síti Facebook příspěvky z více stránek, díky čemuž se dají určit tzv. sociální bubliny, tedy které facebookové stránky médií navštěvují stejní lidé. Dezinformační média (jako například Aeronet či Sputnik) i „seriózní“ média zde tvoří dvě oddělené skupiny, které spojují právě Parlamentní listy. Ty totiž podle autorů přejímají spoustu textů od mainstreamových médií, na druhou stranu však uveřejňují různé senzační a dezinformační články. Je zde také zmíněno, že v době publikování článku na tomto serveru převažovaly proruské texty nad protiruskými, přestože redakce uvedla, že je hlídáno, aby byl poměr názorů stejný a aby se médium nepřiklonilo ani na jednu stranu (Kundra, Ischia, & Samizdat.cz, 2017).

Na závěr je třeba zmínit, že po napsání většiny z výše citovaných článků změnila Parlamentní listy svého majitele. Médium bylo od roku 2010 vlastněno společností OUR MEDIA a v roce 2015 zde získal poloviční podíl Ivo Valenta („král hazardu“ a bývalý senátor za Uherské Hradiště (Junek, 2015)) (-mav-, 2015)⁶. OUR MEDIA v roce 2023 prodala Parlamentní listy nově vzniklé firmě Naše Média, za kterou stojí zakladatelé herní společnosti Bohemia Interactive a také dosavadní akcionáři OUR MEDIA bez Ivo Valenty. Jeden z nových akcionářů se k nákupu vyjádřil tak, že je pro něj nepřijatelná snaha vylučovat kohokoliv z diskuse ve společnosti a že čtenáři by měli mít k dispozici co nejširší spektrum názorů, aby se sami mohli rozhodnout, co si chtějí myslet. Spolu se svým partnerem vlastní mediální divizi SPM, kam patří například týdeník Echo, Parlamentní listy však dle nich nejsou součástí tohoto projektu (Hodková & Pšenička, 2023).

⁶ Novela zákona o střetu zájmů, tzv. „Lex Babiš“, byla schválena v době, kdy byl Valenta senátorem. Jeho portfolio však v té době tvořila převážně internetová média, na něž se zákon nevztahuje. U vlastnictví většinového podílu v televizi TV Brno 1 se pak podle senátního imunitního výboru na Valentu zákaz nevztahoval, jelikož zastával funkci senátora dříve, než novela vstoupila v platnost (Novinky, ČTK, 2019).

3.1.2 Zablokování dezinformačních webů v únoru 2022

Den po vpádu ruských vojsk na Ukrajinu na začátku roku 2022 vláda schválila usnesení, jež mělo za cíl omezit hybridní válku na území České republiky. Vyzývala zde všechny oprávněné osoby „... k přijetí potřebných kroků vedoucích k zamezení šíření nepravdivých a zavádějících informací v kybernetickém prostoru, které slouží agresorovi k obelhávání obyvatelstva ČR, ve smyslu ospravedlnění a schvalování aktuální agrese vůči Ukrajině“ (Večeřa, 2024). K tomuto apelu se přidalo i Národní centrum kybernetických operací při Vojenském zpravodajství, které poslalo provozovatelům české internetové infrastruktury oficiální seznam stránek, jež chtělo zablokovat. V dopise je výběr webů zdůvodněn tím, že se jedná o „...známé a potvrzené entity podílející se na hybridním působení ve prospěch agresivních kroků Ruské federace“. Také je zde zmíněno, že případné opatření není v rozporu s evropským nařízením o síťové neutralitě⁷ (Cibulka, 2022).

Ten samý den, 25. února, zablokovalo sdružení CZ.NIC osm dezinformačních webů, které tak nadále nemohly používat českou národní doménu .cz. Mezi zasažené stránky patřily Aeronet.cz, Protiproud.cz, Ceskobezcenzury.cz, Voxpopuliblog.cz, Prvnizpravy.cz, Czechfreepress.cz, Exanpro.cz a Skrytapravda.cz (Cibulka & ČTK, 2022). Samotné CZ.NIC k tomuto kroku přistoupilo, jelikož útok Ruska doprovázela dezinformační kampaň na webech „...prokazatelně podněcující(cí) k šíření vykonstruovaných fám, sdělení a nestability ve společnosti“ (CZ.NIC, 2022a).

Výzvu od tehdejší vlády také vyslyšeli mobilní operátoři T-Mobile, Vodafone a O2, kteří 1. března zablokovali dezinformační weby, jež byly v češtině, ale nepůsobily pod národní doménou. Jednalo se o cz.sputniknews.com, Cz24.news, Nwoo.org, Slovanskenebe.com, Svobodnenoviny.eu a Zvedavec.org. Tyto platformy se tak staly na území České republiky bez použití VPN či nastavení zahraničních DNS serverů prakticky nedostupnými (ČTK, 2022).

Krok zablokovat dezinformační weby byl odbornou veřejností vnímán jako kontroverzní. Část varovala, že takový precedens může být do budoucna právně

⁷ Síťová neutralita „...zabraňuje poskytovatelům přístupu k internetu v řízení provozu a praktikám nerovného zacházení s provozem, poskytovateli obsahu či uživatelí formou zvýhodňování nebo naopak omezování, zpomalování či blokování přístupu na vybrané internetové stránky nebo k vybranému obsahu“ (ČTÚ, nedatováno).

zneužitelný a že jako dezinformace jsou ve veřejném prostoru označovány i pouhé odlišné názory, které nejenže nejsou škodlivé, ale naopak nezbytné pro fungování demokracie (Růžička, Hořeňovský, & Kužílek, 2022). Druhý segment odborné veřejnosti sice chápal tento krok jako v dané situaci nezbytný, odborníci však zároveň poukazovali na možnou problematičnost do budoucna, jelikož došlo k omezení svobody slova bez jakékoliv regulace. Stát by měl mít sice mechanismus, jak tlumit některé weby, které si určí jako „dezinformační“, ale měla by tomu předcházet veřejná debata či by se mělo jednat o rozhodnutí Ústavního soudu (Kopecký, 2022b; Vaníčková, 2022).

Tento stav byl ukončen 25. května téhož roku, kdy, jelikož nebyl vydán příkaz soudem, Policií ČR nebo jiným kompetentním orgánem státu, bylo sedm z osmi dezinformačních webů spolkem CZ.NIC odblokováno. Web aeronet.cz byl lidem zpřístupněn až později, jelikož v květnu 2022 porušoval pravidla registrace domén tím, že neměl v registru uvedené správní údaje o držiteli (CZ.NIC, 2022b). Odblokování se však netýkalo Ruskem vlastněného Sputniku, na něhož 2. března omezila přístup celá Evropská unie (EU). Ve zdůvodnění, které vydal tehdejší vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Joseph Borrell, stálo, že Sputnik má zásadní význam pro destabilizaci EU pomocí dezinformační kampaně. Odblokován bude na území EU až v tu chvíli, kdy bude ukončena agrese vůči Ukrajině a jakmile Ruská federace přestane pomocí svých kanálů provádět dezinformační akce proti EU i jednotlivým členským státům (Council of the EU, 2022). Česká mutace serveru Sputnik byla oficiálně zrušena (její stránka byla tedy smazána) 26. září 2023, v té době byly v sekci „nejnovější“ články publikované o 14 dní dříve (Sputnik, 2023).

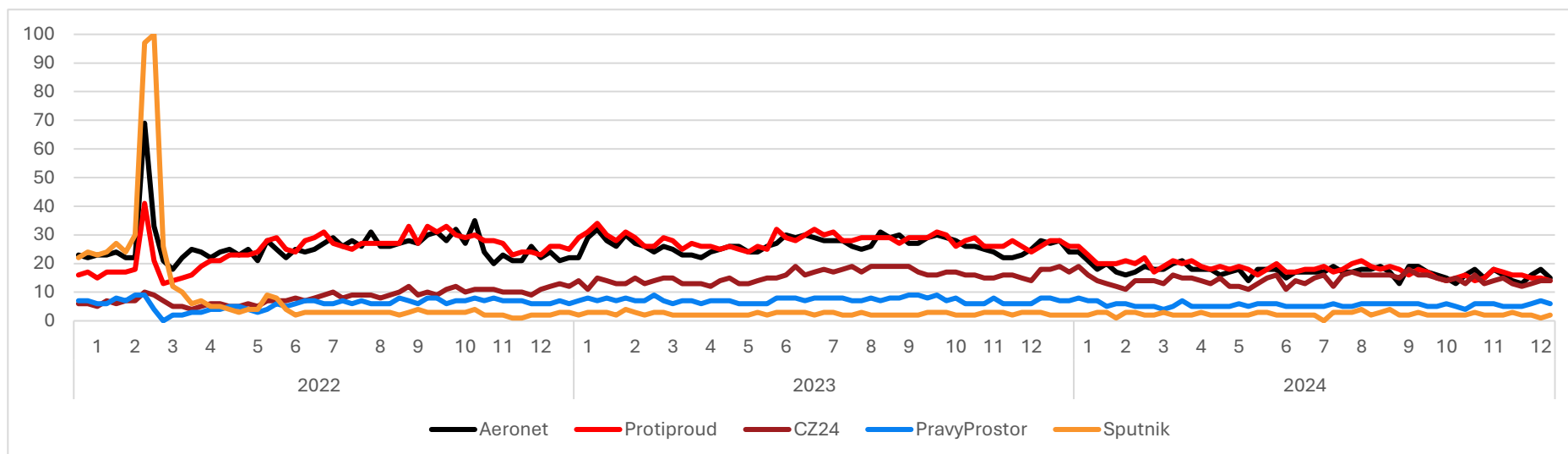
Zablokování dezinformačních webů v České republice bylo napadnuto zároveň několika různými žalobami, ze kterých se dvě dostaly až k Ústavnímu soudu. První z nich podal pražský advokát, který „nemohl přijímat informace, které by jinak přijímat chtěl a mohl, čímž bylo porušeno jeho ústavně zaručené veřejné subjektivní právo na informace“, proti orgánům veřejné moci – jmenovitě Vládě České republiky, Ministerstvu obrany, BIS a Úřadu pro zahraniční styky a informace. Toto bylo odmítnuto, jelikož se ze strany státních orgánů jednalo pouze o doporučení, které nemuselo být respektováno. Bylo tak na sdružení CZ.NIC a mobilních operátorech, jestli se rozhodnou weby zablokovat či nikoliv (Baxa, 2023). Ve druhé se na Ústavní soud obrátily Institut H21 Karla Janečka a Otevřená společnost, které podaly žalobu proti Ministerstvu obrany. Argumentovali tím, že dopis Vojenského zpravodajství zasáhl do jejich práv tím, že jim

zamezil svobodně přijímat informace a vědecky bádát, čímž stát porušil mezinárodní závazky. Tato žaloba byla Ústavním soudem taktéž odmítnuta, jelikož nebyl dopis zásahem státu, není zde žádná sankce. Odpovědnost tedy leží na samotných poskytovatelích internetu a na správci domény CZ.NIC (Zemanová, 2024).

Poslední žalobou je spor o blokaci webu AC24.cz společností T-Mobile, v níž provozovatel stránek Ondřej Grešl požaduje po operátorovi náhradu škody ve výši téměř 93 tisíc korun za ušlý zisk. Po prvotním neúspěchu u Obvodního soudu pro Prahu 4 o této záležitosti rozhodl Městský soud v Praze na konci února 2024 s tím, že „blokovaní webů na základě nezávazné žádosti státních institucí“ bylo v rozporu s evropským nařízením o síťové neutralitě. Tento verdikt je v přímém konfliktu s tvrzeními uvedenými v dopisu od Vojenského zpravodajství, který vyzývá k zablokování webových stránek s argumentem, že takový postup neporušuje zásady síťové neutrality. Městský soud však rozhodl, že se nejedná v tomto případě o případ „zachování integrity a bezpečnosti sítě, služeb poskytovaných prostřednictvím této sítě a koncových zařízení koncových uživatelů“, což je výjimka uvedena v tomto nařízení, naopak šlo o „faktickou cenzuru obsahu stránek“, kterou zakazuje Listina základních práv a svobod (Pika & Cibulka, 2024). Spor se tak dostal zpět k Obvodnímu soudu, který v době psaní práce o věci nerozhodl.

Část webů (například Aeronet, Protiproud či Voxpopuliblog) se po blokaci vzdala národní domény a přešla na jinou – aeronet.news, protiproud.info a voxpopuliblog.net. Některé stránky, jako prvnizpravy.cz, stále používají tu samou doménu. Jiné weby, například exanpro.cz, přestaly kompletně působit. Asi největší změnou na dezinformační scéně byl celoevropský zákaz do té doby silného ruského zpravodajského webu Sputnik, který ještě na konci roku 2021 navštívilo přes milion lidí (Bandžuchová, 2022, str. 29).

Graf 1 – Zájem o výrazy v průběhu času ve vyhledávači Google v České republice

Pozn. Čísla představují relativní zájem ve vyhledávání „hledaného výrazu“ vzhledem k nejvyššímu bodu grafu. Hodnota 100 představuje nejvyšší popularitu výrazu ve sledovaném období. Hodnota 50 znamená, že měl výraz poloviční popularitu (Google, n.d.); zdroj dat: Google Analytics

Graf 1 zobrazuje normalizovaný vzorek dat, který odráží zájem o vyhledávání vybraných dezinformačních webů na serveru Google – v tomto případě se jedná o Aeronet, Protiproud, CZ24, Pravy prostor a Sputnik – od ledna 2022 do prosince 2024. Je zde jasně vidět vrchol zájmu mezi únorem a březnem 2022, tedy v době, kdy CZ.NIC i mobilní operátoři ohlásili zablokování webů (Pravý prostor nebyl zablokováním nejspíše postihnut). Po prudkém poklesu jde vidět nárůst Aeronetu i Protiproudu na původní relativní zájem o vyhledávání, jelikož tyto dva weby po krátké chvíli obnovily svou činnost pod jinými doménami. Nárůst ve vyhledávání zaznamenal také Sputnik v době odblokování ostatních webů, které se však, jak je uvedeno výše, Sputniku netýkalo. V grafu je též vidět nárůst zájmu vyhledávání webu CZ.24, který se postupně dostal na stejná čísla jako na scéně etablované weby.

4 Metodologie

4. 1 Obsahová analýza pomocí velkého jazykového modelu

K analýze získaných dat je využívána kvantitativní automatizovaná analýza obsahu, výzkumná technika využívající „...počítačové techniky k systematické analýze různorodého (...) obsahu ve velkém měřítku s cílem získat poznatky o tomto obsahu“ (Barari & Eisend, 2024, str. 683). Ta umožňuje výzkumníkům vyvozovat validní a opakovatelné závěry z textů v kontextech jejich používání (Krippendorff, 2004, str. 18). Oproti tradiční manuální obsahové analýze dovoluje tento způsob zpracovat velké množství dat za zlomek času toho, kdyby byli k analýze využíváni lidští kodéři (Krippendorff, 2004, str. 258).

Větší množství kodérů vyžaduje nejen více prostředků, ale také školení a důsledné monitorování, aby se zajistilo, že kvalita analýzy splňuje určité standardy (Barari & Eisend, 2024, str. 682). I z těchto důvodů se téma využití AI k detekování dezinformací se v poslední době v akademické obci často zvedá, ať už například pro využití u sociálních sítí (Skumanich & Kim, 2024) či pro novináře při přebírání zdrojů (Santos, 2023).

Používání generativní AI pro výzkum však s sebou přináší nové výzvy – přestože byl k analýze použit základní model místo tréninku vlastního, výstupy s sebou stále mohou nést určitou zaujatost, jelikož články, na nichž byl model vystaven, mohly upřednostnit určité narativy před jinými. Zároveň, ačkoliv jsme kulturně součástí tzv. okcidentu a tedy by se kontext našich zpráv neměl tolik lišit od toho, na němž byl model od Google Gemini převážně vytrénován, je možné, že některé zprávy, které generativní AI posoudí jako falešné, budou ve skutečnosti pouze sporné či dokonce v pořádku (Abbadia, 2023). I z tohoto důvodu byla vytvořena „trénovací“ databáze, jež obsahovala články, které byly předem kódovány autorkou a proti čemuž byl výstup zkontrolován. Zároveň byl výstup proto náhodně zkontrolován třemi kodéry, kteří nezávisle na programu provedli analýzu náhodně vybraných článků, což je dále rozebráno na straně 52. Druhou věcí, kterou je potřeba vzít při analýze v potaz, je otázka etičnosti – při analýze získává platforma, jež generativní AI provozuje, přístup ke všem datům, se kterými pracuje,

proto by tento způsob neměl být používán s citlivými nebo důvěrnými materiály (Törnberg, 2023).

4. 2 Výzkumné otázky

Primárním výzkumným cílem této diplomové práce je určit, jaká témata spojená s vědou jsou nejčastěji využívána v rámci dezinformačních či konspiračních narativů nebo jiných forem problematických sdělení. Tomu odpovídá hlavní výzkumná otázka práce, kterou je:

HVO – Které z hlavních témat spojených s vědeckým poznáním bylo na vybraných webech nejčastěji spojováno s dezinformačními tvrzeními?

Analýzu dále rozvíjejí následující dílčí výzkumné otázky, jež se zaměřují na specifické prvky zkoumaného jevu:

VO2 – Na kterém z nejčtenějších alternativních webů byla vědecká témata zastoupena nejčastěji?

V případě této otázky došlo její formulací k vyloučení webu Otevři svou mysl, jelikož jeho obsah je převážně zaměřen na vědu. Bude tak možné zjistit, jaký ze zbývajících webů publikoval poměrně nejvíce článků zaměřených na vědu celkově.

VO3 – Jaký je sentiment vybraných webů vůči vědeckému poznání v publikovaných člancích?

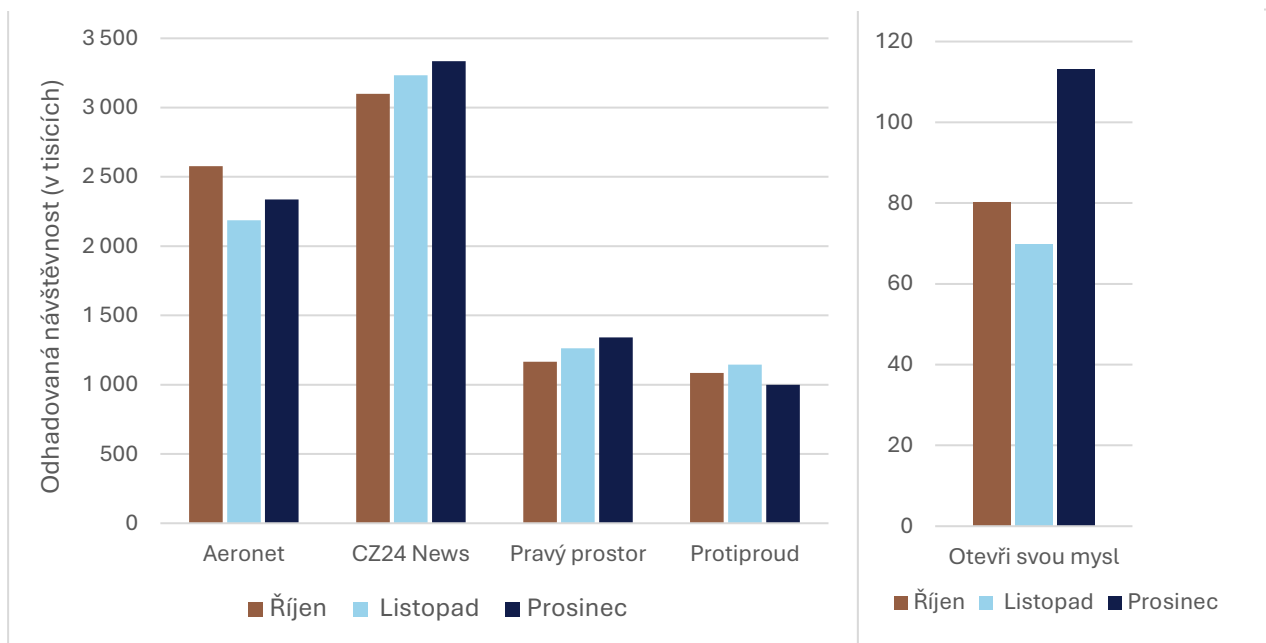
Výsledky studie autorů Schug, Bilandzic a Kinnenbrock (2023, str. 331) ukázaly, že ne vždy jsou německá alternativní média apriori skeptická vůči vědeckému poznání, jak se často předpokládá. V některých případech dokonce čtenáře vyzývaly k větší důvěře ve vědu – avšak v tu „alternativní“, stavící se proti konsenzu vědecké komunity. K tomu často využívají do svých tvrzení jen takové důkazy, které podporují jejich pohled. Tato otázka proto složí ke zjištění, zda tuzemská alternativní média zaujímají ke vědě podobný postoj jako jejich německé protějšky, nebo zda ji vnímají čistě negativně.

4. 3 Proces sběru dat

Pro popis a následnou analýzu byly vybrány čtyři dezinformační webové platformy, které měly podle webu Similarweb nejvyšší čtenost na konci roku 2024 a jež se zároveň nacházely na seznamu od NFNZ. Konec roku 2024 musel být zvolen, jelikož Similarweb (či jiný obdobný nástroj) neumožňuje získat data za delší časový rámec, než jsou poslední tři měsíce. Tato skutečnost však nesnižuje relevantnost výběru analyzovaných platforem, jelikož lze předpokládat, že ty weby, jež dosahovaly na konci roku 2024 nejvyšší čtenosti, hrály významnou roli i v analyzovaném období. Je však třeba upozornit, že měsíční návštěvnost platforem není zcela přesná – po měření pomocí „kliků“ i pomocí Similarweb vyšlo najevo, že druhý jmenovaný nástroj nadhodnocuje návštěvnost dva- až třikrát oproti skutečné s tím, že čím větší je opravdová návštěvnost, tím menší je odchylka. Autor v článku však sám dodává, že toto není problém, pokud porovnáváme weby mezi sebou, což je pro tuto analýzu naprosto dostačující (Palii, 2023). O nadhodnocování svědčí i to, že sám Pravý prostor udává pouze 550 000 návštěvníků (Pravý prostor, n.d.-a) oproti Similarwebu, u nějž má web naměřenou návštěvnost kolem jednoho milionu. Nejedná se také o unikátní návštěvníky, ale pouze o jednotlivá „zobrazení“ (Similarweb, 2018). I přes tyto chyby se však jedná o nejkvalitnější veřejnosti přístupný nástroj k získání potřebných dat.

Analýze tak byly podrobeny tyto stránky: Aeronet, CZ24.news, Pravý prostor a Protiproud. Tento výběr byl doplněn ještě jedním z menších webů, Otevři svou mysl, kvůli svému hlavnímu zaměření na zdraví a vědu. Jak je vidět na Grafu 2 níže, jeho čtenost nedosahovala ve většině případech ani desetiny té, jakou měly nejčtenější dezinformační weby.

Graf 2 – Odhadovaná návštěvnost vybraných webů v roce 2024

zdroj dat: Similarweb

Články vybrané na analýzu byly publikovány od 25. května 2022, tedy od chvíle, kdy byly dezinformační weby odblokovány, do 25. května 2023. Tento časový rámec byl vybrán záměrně – po zablokování dezinformačních webů se zásadně proměnila jejich mediální krajina a zároveň stále zůstávalo aktuální téma pandemie koronaviru, které je součástí vědeckého poznání a v analýze bude mít výlučné postavení.

Celkem bylo v té době publikováno na vybraných webech 21 485 článků, z nichž většina je z CZ24.news. Obsah článků byl získán k analýze pomocí databáze Newton One, která sbírá články ze všech zde analyzovaných webů a umožňuje export do různých formátů, jako je například .xlsx či .csv. Tento nástroj však není dokonalý – některé články u CZ24.news nepřepsal správně, například zde chyběl správný titulek či text nebyl v buňce uveden jako kompletní. V takových případech bylo přistoupeno k manuálnímu doplnění textů podle uvedené URL adresy.

Trochu jiný přístup byl vyžadován u webu Otevři svou mysl, jelikož část jeho obsahu tvoří videa bez transkripce. Z těchto videí byly k analýze vybrána ta, která se dle svého názvu nějak týkala zkoumaného tématu (tedy vědeckého poznání) a jež byla kratší než 20 minut, čímž došlo k eliminaci videodokumentů, které jsou

na webu také publikovány. K jejich stáhnutí byl pak použit nástroj yt-dlp⁸, který krom stahování z YouTube podporuje i další webové stránky, k přepisu pak nástroj od OpenAI Whisper⁹, jež pomocí umělé inteligence dokáže přepsat řeč na text a podporuje anglický i český jazyk. Z videí byla preferována ta, jež David Formánek daboval česky, pokud takové video nebylo k dispozici, bylo k analýze použito video v originálním, většinou anglickém jazyce. Podobný postup byl prováděn i v případě platformy CZ24.news, zde pouze došlo k omezení přepisování videí na ty, jejichž doprovodný článek byl kratší než 300 znaků. Jelikož se u delších doprovodných článků objevovaly úryvky z či dokonce přepisy krátkých videí, délka 300 slov již představuje dostatečný rozsah textu pro smysluplnou obsahovou analýzu. Přestože by generativní AI mohla být využita i přímo k analýze video záznamů, z důvodu častého předabovávání videí, ve kterém zmizí veškerá intonace, a toho, že většinu sebraného vzorku tvořil text, bylo přistoupeno k pouhé analýze přepisů.

4. 4 Analýza dat

Prvním krokem analýzy byl výběr vhodného velkého jazykového modelu pro posouzení článků. K tomu byl nakonec zvolen model Gemini 2.0 Flash, který má jeden z nejlepších poměrů cena – inteligence, hlavně díky své cenové politice; 1 milion tokenů stojí pouhých 0,1 USD (tedy cca 2,3 CZK) za vstupní data a 0,4 USD (cca 9 CZK) za výstup, což je výrazně levnější než u inteligentně srovnatelných modelů. Zároveň má tento model velké kontextové okno (context window), dokáže tak v rámci jedné konverzace pracovat až s 1 500 stránkami A4, psaných fontem Arial velikosti 12 (Artificial Analysis, n.d.).

Pro následnou analýzu bylo třeba definovat, co přesně bude bráno za dezinformace. K tomu byla vypůjčena definice z Diskusního dokumentu ALLEA Fakt, nebo fake? Jak čelit vědeckým dezinformacím (2021). Zde je uvedena následující definice: „,Vědecké dezinformace“ lze chápat jako fakticky nesprávné informace týkající se tvrzení o vědeckých záležitostech, které jsou smyšlené nebo úmyslně zfalšované se záměrem klamat. To zahrnuje rovněž tvrzení, která se snaží záměrně vypadat a znít vědecky, přestože vědecká nejsou. Může se jednat o záměrné šíření vědeckých misinformací; nesprávné informace týkající se vědeckých otázek,

⁸ <https://github.com/yt-dlp/yt-dlp>

⁹ <https://github.com/openai/whisper>

kteřé byly zprostředkovány omylem, ovšem bez záměru škodit (například v důsledku vědeckých omylů, nedostatku integrity při výzkumu nebo špatným informováním o vědeckých výsledcích)“.

Ačkoliv na následných stránkách tedy bude používán pojem „dezinformace“, jeho vymezení bude oproti tradičnímu pojetí poněkud rozšířeno; krom dezinformací sem budou spadat také misinformace, konspirační teorie a vědecké teorie, které nejsou v době psaní diplomové práce přijímány mainstreamovou vědeckou komunitou. Je tedy potřeba počítat s možností, že některé z teorií, které budou dále označeny jako „dezinformace“ (například tvrzení, že 5G zařízení škodí zdraví), mohou být v budoucnu potvrzeny vědeckým výzkumem. Tato skutečnost však nesnižuje hodnotu diplomové práce, jelikož ta se primárně zaměřuje na to, jaká témata jsou v těchto médiích spojována s vědou a jak jsou zde prezentována. I kdyby se některé z informací, které jsou zde označeny jako „dezinformační“, ukázaly jako pravdivé a byly přijaty vědeckou komunitou, nemění to nic na tom, že v době psaní diplomové práce jde o tvrzení stojící mimo dnešní vědecký konsenzus. Práce tak poskytuje užitečný vhled do toho, jaká vědecká témata byla v dezinformačních médiích aktuální a jakým způsobem byla zpracovávána.

Na základě této definice dezinformací byl následně vytvořen jeden z tzv. promptů, tedy instrukcí určujících, co přesně má velký jazykový model Gemini 2.0 Flash udělat. V rámci výzkumu bylo využito více takových promptů, které jsou dále rozebírány v následující podkapitole u jednotlivých kategorií.

Tabulka s provedenou analýzou je dostupná v příloze diplomové práce.

4. 5 Kategorie proměnných a jejich hodnoty

V této části práce jsou podrobně popsány jednotlivé kategorie, podle nichž byly články kódovány. Zároveň, pokud jde o proměnné, jež byly kódovány pomocí AI, je zde zmíněn konkrétní prompt, který k danému úkolu sloužil.

Originální internetový zdroj

Zde se jedná o URL, tedy jedinečnou adresu, pomocí které mohou uživatelé nalézt webovou stránku. Slouží ke snazšímu nalezení daného článku při kontrole výstupů AI lidskými kodéry.

Zdroj

Tato proměnná označuje, ze kterého webu byly články posbírány, aby později mohlo dojít k posouzení, nakolik se na jednotlivých webech objevují vědecké dezinformace. Objevují se zde názvy vybraných portálů – CZ24.news (kódováno jako cz24.news), Pravý prostor (pravyprostor.net), AENews (aeronet.news), Protiproud (protiproud.info) a Otevři svou mysl (otevrisvoumysl.cz).

Datum publikování

Datum slouží nejen k snazší orientaci v analyzovaném vzorku, ale také k určení, ve kterém období se sledované weby věnovaly danému vědeckému tématu nejvíce. Zapsáno je ve formátu dd-mm-rrrr, pokud bylo k dispozici, tak i hh:mm pro ještě přesnější určení.

Titulek; Plné znění

Titulek i Plné znění článku jsou pro analýzu klíčové, jelikož právě díky tomuto kontextu dokáže AI určit, zda se jedná o vědeckou dezinformaci či nikoli. U delších titulků (jež používá zejména AENews a Protiproud) došlo při scrapingu v nástroji Newton One k jejich částečnému zkrácení. Tato skutečnost však nemá zásadní vliv na výsledky analýzy, jelikož v případě Aeronetu se titulek zpravidla opakuje přímo v úvodu článku, a navíc je v obou případech pro určení přítomnosti vědecké dezinformace podstatnější samotný text článku. U článků, jejichž plné znění překračovalo povolené množství znaků v jedné buňce (text měl tedy více jak 32 767 znaků), došlo k jeho rozdělení do více buněk.

Typ zprávy

Tato proměnná ukazuje, zda se jedná o zprávu, jejíž hlavním obsahem je video, či zda má zpráva formu klasického článku, kde je důraz kladen na textový

obsah, nebo zda je součástí článku krom krátkého textu i PDF soubor. K jejímu využití došlo před samotnou analýzou, kdy bylo třeba určit, jaké články obsahují videa, jež bude třeba přepsat.

Počet slov

Tato kategorie slouží k určení rozsahu prostoru, který je na alternativních webech věnován tématu vědeckého poznání či dezinformací ohledně něj. Rozsah je vyjádřen číselně a odpovídá počtu slov v článku. Jelikož byl text získán pomocí scrapingu, do celkového počtu jsou započítány i části, které nejsou přímo součástí hlavního obsahu – například výzvy k finanční podpoře, jež alternativní weby často připojují na konec článků, i přesto lze tuto proměnnou považovat za dostatečně spolehlivý ukazatel pro základní orientaci v rozsahu věnovaném danému tématu, jelikož délka článků bude dále porovnávána hlavně skrze jednotlivá média, kde články většinou obsahují ty samé nadbytečné prvky. Je také třeba zdůraznit, že se jedná pouze o vedlejší nástroj, jež není součástí žádné výzkumné otázky.

Týká se článek vědy?

Tato proměnná je první ze všech jmenovaných, která je doplněna na základě určení umělé inteligence. Slouží k prvotní filtraci datasetu, jež má za cíl určit, zda se článek zabývá vědeckým poznáním (dále v textu jsou takové články označovány za „vědecké“), či nikoliv. Pro tento účel bylo vyzkoušeno několik variant přístupů, které se zaměřovaly buď na vyloučení ostatních kategorií, nebo na identifikaci odkazů na vědecké poznatky v analyzovaných článcích. Nakonec se však ukázala jako nejefektivnější ta nejjednodušší formulace promptu: „Týká se zpráva vědy? Odpověz ANO/NE.“ Výsledek pak rozhoduje o tom, zda bude článek analyzován dále, či zda bude AI přeskočen.

Kategorie; Doplnující kategorie

Část z níže definovaných kategorií vychází z jiných článků zabývajících se podobným tématem (Gerbina, 2021; CTHH, n.d.; Canetta, 2022; Kim, Stringhini, & Vodenska, 2023), část pak z autorčiny znalosti českých dezinformací. Všechny články, jež se týkají vědy, mohou nabývat alespoň jedné, maximálně pak dvou z těchto hodnot. K tomu byl využit prompt:

„Zařaď text do maximálně dvou kategorií z níže uvedeného seznamu. Vyber ty kategorie, které nejlépe vystihují hlavní témata nebo motivy textu. Pokud text nezapadá dobře do žádné z nich, můžeš zvolit kategorii „Jiné“. Kategorie:

- Covid-19
- Globální změna klimatu
- Technologie a radiace
- Potraviny a zemědělství
- Kontrola počasí
- Vesmír a astronomie
- Nemoci a medicína (krom Covid-19)
- Historie
- Misinterpretování vědecké teorie
- Diskreditace vědců a organizací
- Záhadné jevy a alternativní teorie
- Ekonomika
- Energetika
- Jiné

Odpověz ve formátu: KATEGORIE1, KATEGORIE2 (nebo pouze KATEGORIE1).“

Obsahuje článek vědecké dezinformace?

Další důležitá proměnná, jejíž cílem je určit, zda se v textu, jež je o vědě, objevují informace, které jdou proti vědeckému poznání. Pokud umělá inteligence vyhodnotí, že se žádná taková falešná informace v článku nevyskytuje, přechází na další článek; pokud se však v článku vyskytne, přechází na další proměnnou. Prompt byl pro tento úkol formulován následovně: „Urči, zda text obsahuje vědecké dezinformace dle této definice: [přesná definice uvedena výše]. Odpověz ANO/NE.“ Jako definice pak sloužila ta uvedená v kapitole 4.4. Ve dvanácti případech došlo k tomu, že na tuto kategorii odpověděla generativní AI „ANO“, u proměnné Dezinformace však uvedla, že článek žádnou dezinformaci vůči vědeckému poznání neobsahuje – v tom případě došlo k ručnímu překódování této proměnné autorkou na „NE“.

Podkategorie VD; Doplnující podkategorie VD

Stejně tak jako kategorie, i podkategorie byly částečně vytvořeny na základě článků, částečně pak na základě znalostí české dezinformační krajiny. I v tomto případě mohou jednotlivé texty nabývat až dvou hodnot, avšak v tomto případě, pokud se jedná o článek v kategoriích Diskreditace vědců a organizací, Záhadné jevy a alternativní teorie, Ekonomika, Energetika a Jiné nemusí dojít k vyplnění. U některých podkategorií jsou v závorce příklady, jež by do nich spadaly. AI byla požádána o vyplnění pomocí tohoto promptu:

„Z hlavních kategorií, ke kterým již text patří, vyber 1–2 nejvíce odpovídající podkategorie dle obsahu. Vyber je z následujícího seznamu:

- Covid-19
 - Původ viru SARS-CoV-2
 - Šíření koronaviru (např. pomocí sítě 5G)
 - Léčba a prevence koronaviru
 - Politika (např. „PES je od toho, aby se udržovala v médiích virová panika“)
 - Epidemiologie a statistika (např. nad/podhodnocené statistiky nemocnosti a úmrtnosti, falešné pozitivní testy)
 - Vakcíny – koronavirus
 - Roušky
 - Neúčinnost opatření
- Globální změna klimatu
 - Změna klimatu je konspirace
 - Změna klimatu je pouze minimální
 - Změna klimatu nesouvisí s lidskou činností
- Technologie a radiace
 - 5G záření
 - Obavy z elektromagnetického záření
 - Umělá inteligence (AI)
- Potraviny a zemědělství
 - GMO
 - Pesticidy a hnojiva

- Rainforest Alliance NEBO žabka na potravinách (např. symbol slouží k označování zdravotně závadných potravin)
- Červi a hmyz v potravinách
- Kontrola počasí
 - Chemtrails
 - HAARP
- Vesmír a astronomie
 - Teorie o ploché Zemi
 - Přistání na Měsíci
- Nemoci a medicína
 - Očkování
 - Odmítání konvenční medicíny
 - Jiné pandemie (např. AIDS, ptačí chřipka)
 - Biolaboratoře na UA
- Historie
 - Ztracené civilizace (např. Tartárie, Atlantida)
 - Ztracené vývojové větve člověka (např. existující obři)
 - Historičtí mimozemšťané (např. články na styl Vetřelci dávnověku)
 - Pyramidy a jejich účel
- Misinterpretování vědecké teorie
 - Kvantová fyzika
 - Evoluce

Odpověz formou: PODKAT1, PODKAT2.“

Dezinformace + Důvod (2x)

V těchto sloupcích se nachází jednotlivé věty z článků, které AI vyhodnotí jako dezinformace spolu s odůvodněním, z jakého důvodu se podle ní o dezinformaci jedná. V datasetu je celkově prostor pro dvě dezinformace u každého článku. Pro AI byl úkol definován takto: „Rozepiš až 2 konkrétní dezinformační tvrzení v článku a stručně vysvětli, v čem spočívá dezinformace. Vrať formát: TVRZENÍ1###DŮVOD1///TVRZENÍ2###DŮVOD2.“

Sentiment vůči vědeckému poznání

Pro následující analýzu je důležité i zjištění, jak se články, jež jsou o vědě, na ni dívají. K tomu byla vytvořena tato proměnná, která dosahuje hodnot kladný – neutrální – záporný. AI tuto kategorii vyplňovala dle následující formulace: „Jaký je sentiment tohoto textu vůči vědeckému poznání? (Kladný, Neutrální, Záporný)“.

Odkazy na studie?

Tato proměnná je určena pro texty, které byly označeny za vědecké. Jejím cílem je určit, zda článek obsahuje odkazy na studie, což také pomůže při zodpovězení VO3. Pro tento úkol byl pro AI vytvořen prompt: „Opírá se tento článek alespoň částečně o odborné studie, vědecké výzkumy nebo názory odborníků? Odpověz ANO/NE.“

Jazyk zprávy

Tato kategorie je vyplněna pouze pro CZ24.news, jelikož se jedná o dvojjazyčné médium. Velký jazykový model k tomu využívá metodu heuristické kombinované detekce češtiny a slovenštiny, jež detekuje jazyk jak na základě typických slov, tak i podle jeho specifických znaků. Tento přístup byl zvolen z důvodu velké podobnosti obou jazyků, která neumožňuje snazší odlišení.

V některých případech se stalo, že jeden způsob rozpoznal jazyk textu jako český, zatímco druhý detekoval prvky typické pro slovenštinu. Tehdy byl text AI kategorizován jako „undecided“ a autorka ho následně zařadila do správné kategorie, což ve všech případech byla slovenština.

Odkazy z alternativních webů, které budou na následovaných stránkách analyzovány, může čtenář najít z důvodu lepší přehlednosti v kapitole 8, nebudou tedy uváděny přímo v textu.

4. 6 Shoda mezi hodnotiteli – Krippendorffova alfa

Jak bylo řečeno v kapitole 4.1, pro zjištění shody mezi hodnotiteli (tedy v tomto případě shody mezi člověkem a výstupem velkého jazykového modelu AI)

byla využita Krippendorffova alfa, jež je standardem v oblasti kvantitativní obsahové analýzy. Ta může dosahovat hodnot -1 až 1, kdy 1 představuje dokonalou shodu, -1 pak dokonalou systematickou neshodu; 0 značí, že spolehlivost pozorovaná mezi hodnotiteli je čistě náhodná a stejná by byla, kdyby kategorizovali obsah libovolně, bez jakýchkoliv instrukcí. Jako hranice „uspokojivé úrovně shody“ je pak brána alfa, která je vyšší nebo rovna 0,8; cokoliv nižšího než 0,67 pak svědčí o slabé shodě mezi hodnotiteli (Marzi, Balzano & Marchiori, 2024).

Pro vypočítání Krippendorffovy alfy byl použit balíček Simpledorff, který je k dispozici pro programovací jazyk Python¹⁰. Většina proměnných v datasetu je nominálních krom sentimentu, jenž je na ordinální škále. Pokud byly u podkategorií stejné hodnoty u člověka i AI a pouze byla prohozena pořadí, autorka je před výpočtem Krippendorffovy alfy srovnala tak, aby mezi sebou korespondovaly, jelikož v následující analýze nebude rozšiřováno mezi „hlavní“ a „doplňující“ podkategorií.

Tabulka 1 – Krippendorffova alfa pro jednotlivé proměnné

Název proměnné	Typ proměnné	Krippendorffova alfa
Týká se článek vědy?	nominální	0,923
Kategorie článku	nominální	0,778
Doplňující kategorie článku	nominální	0,381
Obsahuje článek vědecké dezinformace?	nominální	0,928
Podkategorie článku	nominální	0,824
Doplňující podkategorie článku	nominální	0,564
Sentiment článku vůči vědě	ordinální	0,628
Odkazy na vědecké výzkumy	nominální	0,222

Zdroj dat: archiv autory

U proměnných, které jsou pro práci důležité – zda se článek týká vědy a zda obsahuje vědecké dezinformace – došlo mezi hodnocením člověka a AI k velmi vysoké míře shody; u proměnné týkající se vědeckých dezinformací nastala dokonce úplná shoda u článků, jež byly AI i člověkem označeny jako „vědecké“. Uspokojivých hodnot dosáhla Krippendorffova alfa rovněž u proměnných

¹⁰ <https://github.com/LightTag/simpledorff>

Kategorie článku a Podkategorie článku; naopak pod obecně přijímanou hodnotou se pak nachází alfa pro proměnné Odkazy na vědecké výzkumy, Doplnující kategorie článku, Doplnující podkategorie článku a Sentiment článku vůči vědě.

Odkazy na vědecké výzkumy dosáhly celkově nejmenší shody (pouze 0,222). Při vyfiltrování případů, kdy tato proměnná byla vyplněna oběma kodéry, se hodnota Krippendorffovy alfy zvýšila na 0,658, což je velmi blízko akceptované hranici 0,67. Hodnocení se liší v deseti případech, v nichž AI vždy odpověděla ANO, zatímco člověk NE; šlo například o detekované citace osobností (například Billa Gatese) nebo zmínky o připravovaných průzkumech Evropské komise, což se pohybuje na hranici „opírání se o vědecké výzkumy“. Vzhledem k tomu, že se nejedná pro následující analýzu klíčovou proměnnou, není zde nízká alfa zásadní problém. Přestože se jedná o jednu ze dvou proměnných potřebných pro zodpovězení VO3, i při hypotetickém zohlednění 10% falešné identifikace je výsledek dostatečně silný na to, aby poskytl odpověď.

U Doplnující kategorie článku činí Krippendorffova alfa po úpravách, kdy byly mezi sebou sladěny případy, kde AI uvedla ta samá témata ve formátu doplňující kategorie-kategorie a člověk kategorie-doplňující kategorie, 0,53; kategorie pak 0,886. U podkategorií většina neshod vznikla kvůli chybějícím údajům – pětkrát došlo k určení člověkem, zatímco AI ne a třikrát tomu bylo naopak. Jelikož je Doplnující kategorie článku na následujících stránkách samostatně využita pouze v jednom případě, je tato nízká hodnota alfy akceptovatelná.

V případě proměnné Doplnující podkategorie článku se také jednalo převážně o neshody způsobené tím, že jeden z kodérů kolonku nevyplnil. AI zde často zachytila narativy, jež byly člověkem přehlédnuty – například když byla v článku zmíněna v jednom odstavci vakcína proti koronaviru jako nástroj globální kontroly, AI tuto podkategorii identifikovala, člověk ne. Jak bylo řečeno výše, tato proměnná je v následující analýze používána vždy spolu s Podkategorií, která dosahuje velice dobrých hodnot alfy; spolu jsou pak nad akceptovanou hranicí.

U Sentimentu článku vůči vědě bylo zjištěno 11 odlišností, z toho pouze tři však pramenily z nesouladu kodérů; ve všech těchto případech hodnotila AI sentiment jako pozitivnější. To však není pro další výzkum zásadní problém, jelikož většina článků ve vzorku je vůči vědě negativně laděná.

Tabulka s hodnocením lidských kodérů a generativní AI je dostupná v příloze práce.

5 Vybrané dezinformační weby

5. 1 CZ24.news

Web CZ24.news s podtitulem „Jste tu pro ty, kteří chtějí skutečně poznat pravdu“ je jedním z nejmladších (první články zde byly publikovány 22. září 2019) a také nejméně proanalyzovaných z vybraných médií. Na jeho stránkách není veřejně uvedené jméno vlastníka, pouze to, že se jedná o nezávislý zpravodajský portál plný mainstreamovými médii cenzurovaných informací, o kterých píšou redaktoři, jimiž jsou krajané v Londýně, Moskvě, Torontu a Šanghaji. Články jsou psány pod přezdívkami a na webu je uvedeno, že o autorech nejsou sbírány ani drženy žádné informace a že žádné takové údaje v žádném případě nebudou poskytovat orgánům Evropské unie ani České či Slovenské republiky.

Kromě podrubrik „Česko“ a „Slovensko“ (kde se však i přes svůj název nacházejí i zprávy ze zahraničí) má web deset dalších sekcí – například „Ekonom & Byz“, „Migrace & Multi-Kulti“ či „Zdraví & Spiritualita“. Stejně jako u většiny vybraných webů, i zde je možnost přispět na jeho chod, avšak v tomto případě k tomu teoretičtí dárci nemusí využívat pouze české koruny či eura, ale i kryptoměnou nebo si na stránce mohou koupit PR článek či reklamu. Na svých stránkách lákají čtenáře ke stáhnutí sociální sítě Telegram a sledování jejich kanálu CZ24.news, jenž měl v lednu 2024 přes 30 tisíc odběratelů. K dispozici je proto na tomto webu také návod, jak si Telegram nainstalovat a jak se v něm orientovat. Jiné sociální sítě web nepropaguje.

CZ24.news je web dvoujazyčný, články jsou zde psané česky i slovensky, čemuž odpovídá i skladba návštěvnosti – podle dat ze Similarweb pocházela více než polovina návštěv této stránky v prosinci 2024 ze Slovenska. Většina článků či alespoň informací zde je přebrána z jiných webů, domácí například z dále zmiňovaného serveru Otevři svou mysl, Aeronet, Protiproud či Parlamentní listy, ale objevují se zde i texty z ČTK či iDnes. Právě s Aeronetem je tento server velmi těsně propojen – zatímco články i videa pana VK jsou publikovány na stránkách CZ24.news, články odsud jsou zase často citovány v diskuzi právě na webu Aeronet.

Ze zahraničních pak web přebírá informace či přímo články kupříkladu od Zero Hedge nebo srbského Informeru, přičemž jsou obě média považována za

dezinformační (Zeng & Schäfer, 2021, str. 1334), (FakeNews Tragač, 2023). Informace však CZ24.news získává i z renomovaných portálů, jako je například Reuters.

Společná analýza redakce Insight News Media a mezinárodní investigativní komunity InformNapalm v roce 2024 rozkryla síť evropských prokremelských webů, které šíří propagandu podporující ruskou vládu. V ní jsou zmíněny i čtyři české weby – pravyp prostor.net, zvedavec.news, infokuryr.cz a právě CZ24.news. Podle autorů tyto stránky často publikují pozitivní zprávy o Rusku, ospravedlňují jeho invazi na Ukrajinu a šíří konspirační teorie o EU či NATO. Přímo u webu CZ24.news je napsáno, že „...šíří ruské propagandistické narativy, jako je vítězství Ruska ve válce, úpadek západních zemí a šíření ruského jaderného vydírání. Zveřejňuje materiály ruského funkcionáře strany Jednotné Rusko Andreje Korobka a dalších propagandistů. Cituje zprávy z ruských státních a proruských médií, jako jsou News Front, Tass, Ria, Sputnik“ (Mike, 2024).

5.1.1 Dezinformace uveřejněny na webu CZ24.news

Dezinformace na tomto webu jsou často spojeny s pandemií koronaviru. Příkladem může být článek „Koronavirus – Spiknutí proti lidstvu – INFO!!!“, který obsahuje tvrzení, že koronavirus je uměle vytvořená pandemie světovou vládou k nastolení Nového světového řádu (k tomuto tvrzení není žádný důkaz (Robertson, 2023)), technologie 5G zabíjí zvířata a lidi se silně oslabenou imunitou, způsobuje sterilitu u mužů, slouží k přímému ovládnutí jednotlivců a příznaky koronaviru jsou ve skutečnosti způsobeny mikrovlnami právě z 5G (5G zatím nebyla dostatečně prozkoumána, avšak momentálně neexistuje průkazný důkaz na cokoli z výše jmenovaného – viz např. (Nunez, 2021) či (Kalake, 2025); velká část akademických článků kolem roku 2020 navíc k tomuto tématu vycházela kvůli agendě ať už pro, nebo proti (de Vocht & Albers, 2022)).

V podobné notě se nese článek od vlastníka webu Otevři svou mysl, jenž byl také publikován na stránce CZ24.news „Jak neutralizovat poškození ze smrtících mRNA vakcín“ – neexistuje žádný průkazný důkaz toho, že by očkování výrazně zvyšovalo množství úmrtí (Maiese et al., 2022), i když je v tomto článku uvedena opačná informace.

Je však důležité zdůraznit, že oba tyto texty jsou (mimo jiné) zařazeny v sekci Komentáře. Pod všemi články uveřejněnými na serveru se také nachází upozornění, že se příspěvky ani komentáře nemusí shodovat s postoji redakce a že jakékoliv informace o medicíně a lékařství, ať už názory, či studie, nemají v žádném případě nahradit vyšetření lékaři či jinými odborníky ve zdravotnickém zařízení.

5. 2 Aeronet

Aeronet je nejspíše na české scéně nejvíc etablovaný dezinformační portál. Tento web sám sebe popisuje jako nezávislý internetový zpravodajský portál připravovaný českými a slovenskými krajany žijícími po celém světě, čímž se blíží k popisu redaktorů, který má na svém webu dostupný CZ24.news. Dle svých slov je jejich zpravodajství psáno „...bez cenzury, bez politické korektnosti, bez servilních postojů k palčivým problémům z domova i ze světa.” Jako adresa, kde se nachází vydavatel, je uvedena budova v New Yorku. K propojení na USA odkazuje i název – AE News jsou zkratkou pro American European News. Web změnil po zablokování v roce 2022 svou adresu z aeronet.cz na aeronet.news, pod níž ho lze vyhledat i dnes. Šéfredaktor Aeronetu má zároveň na Svobodném vysílači svůj pořad, kde komentuje aktuální události. Ten přebírají i CZ24.news.

Samotná URL adresa „aeronet.cz“ vznikla v roce 2001 pro potřeby neprofesionálních pilotů, nacházely se zde například nejnovější informace o prostorech a počasí na plánované trati. Už o rok později se stránka přerodila ve fórum o technologických novinkách, které se později přeměnilo na fórum o popkultuře. AENews na tomto URL vznikly v roce 2014. Při zadání URL „aeronet.cz“ v době psaní diplomové práce je uživatel přesměrován na heslo „Ruská invaze na Ukrajinu“ na Wikipedia.org.

Šéfredaktorem Aeronetu je „Vedoucí kolotoče“ (VK), občanským jménem nejspíše Marek Pešl. K jeho možnému odhalení došlo novináři pracujícími pro Českou televizi, kteří nejprve v roce 2016 zjistili, že Pešl je jediným příjemcem peněžních darů od čtenářů Aeronetu, později se kvůli technické chybě ukázalo i to, že právě on pod svou starou přezdívku zároveň spravuje facebookovou stránku tohoto webu. Vypátrat a konfrontovat ho se reportérům podařilo až o čtyři roky později ve slovenském Trenčíně. Dle svých slov byl v roce 2014 kontaktován

skupinou lidí, Čechů, kteří jsou z „národovecké fronty“. Zároveň však popřel, že by byl „Vedoucím kolotoče“, živí se prý těžbou kryptoměn, které zasílá opravdovým autorům, zatímco sám si nechává vybranou hotovost (tev, 2020). V době psaní diplomové práce na svůj provoz vybíral web částku 1 835 eur měsíčně, tedy něco přes 46 tisíc korun. Před třemi lety to přitom bylo pouze 1 290 eur (Bandžuchová, 2022). Přispívat může čtenář i posíláním kryptoměn či skrze poštovní poukázku.

Do hledáčku mainstreamových webů se Aeronet dostal před sněmovními volbami v roce 2017. Tehdy byl prvním webem, jenž bez jakýchkoliv důkazů publikoval těsně před volbami do Poslanecké sněmovny článek o tom, že z chystané těžby lithia bude mít kvůli podepsanému memorandu místo České republiky zisk tehdy vládní ČSSD, později však vyšlo najevo, že memorandum pro Českou republiku nebylo právně závazné (Sedláčková & Čihák, 2017). Tato zpráva se nejprve rozšiřovala po sociálních sítích, odkud ji přebral tehdejší ministr financí Andrej Babiš. Tato kauza podle tehdejších průzkumů pro ČT přiměla každého desátého voliče, který se rozhodoval v posledním měsíci před volbami, změnit volenou stranu, nejčastěji se z toho stal hlas pro hnutí ANO (Šafaříková, 2017). Server Aeronet se nařčení z šíření dezinformací v tomto případě bránil tím, že memorandum je vymahatelné u anglosaských soudů a tím, že VK odhalil propojení těžební společnosti na lidi z okolí Zdeňka Bakaly a OKD, nahradil v roli „hlídacího psa demokracie“ Českou televizi.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.2, Aeronet byl v roce 2022 jedním ze zablokovaných dezinformačních webů. Server téměř okamžitě přešel na doménu .news a vydal článek, jak nadále mít přístup ke „státní cenzurou“ blokovaným zpravodajským webům. Zablokování dezinformačních webů z důvodu publikování „neobjektivních informací o Ukrajině“ přirovnal web k situaci v Číně, kde se stejně tak blokují tamní opoziční weby. Udává, že se jedná o pokračování proticovidových opatření, avšak tentokrát na bázi ideologické, jelikož zatímco mainstreamová média formují veřejné mínění podle toho, jak chtějí mocní sponzoři, u alternativních médií tomu tak není.

5.2.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Aeronet

Jak je uvedeno výše, Aeronet je nejspíše nejvíce etablovaným a proto také nejprozkoumanějším ze všech sledovaných webů a je doložených hned několik dezinformací, které na něm byly publikovány.

Příkladem může být článek o Angele Merkelové, navádějící čtenáře k tomu si myslet, že je to dcera Adolfa Hitlera. Přestože se podle oficiálních dokladů narodila až v roce 1954, o jejím dětství je známo velmi málo a z té doby je publikováno jen pár fotografií, které podle Vedoucího kolotoče nejsou průkazné. Jako důkazy podporující tuto domněnku uvádí třes bývalé německé kancléřky během vojenské přehlídky, což mohla být Parkinsonova nemoc, jíž (možná) trpěl právě Adolf Hitler, zároveň by Merkelová měla být podobná Hitlerově matce Klaře. Její rodiče pak měli být pouze adoptivní a vzít si ji jako schovanku. Text také spekuluje o rychlém nástupu Merkelové k moci po pádu komunistického režimu a zda nějak nesouvisí s jejím údajným původem. Tato teorie se objevuje často s různými možnostmi, jak může být bývalá německá kancléřka Hitlerova dcera – místo jiného data narození to bylo možné například díky zmrazení Hitlerova spermatu (Telegraf, 2014). K této teorii neexistují žádné důkazy, existují její obrázky z dětství (Time Staff, 2015) a novináři mluvili s jejími kamarády z mládí (Marr, 2013).

Druhým příkladem zveřejněné konspirační teorie na tomto webu může být článek o tom, jak bývalý ředitel CIA na konferenci přiznal existenci programu chemtrails¹¹. Ve videu, o které se článek opírá, mluví John Brennan o projektu stratosférické aerosolové injekce (SAI), jež má pomoci s dopady globální změny klimatu. Tento projekt je však podle všech dostupných zdrojů pouze ve fázi spekulací (Bush, 2024). K SAI mají být použity také jiné chemické sloučeniny (oxid siřičitý nebo uhličitán vápenatý oproti v článku zmiňované „směsi oxidů stříbra, kadmia, rtuti a dalších látek“) (Cercone, 2023). Množství, jež by bylo potřeba ke

¹¹ Jako „chemtrails“ se označuje teorie, kde se vlády/jiné vlivné skupiny podílejí na tajném programu přidávání toxických chemikálií do atmosféry z letadel způsobem, který vytváří na obloze viditelné oblaky. Dle konspiračních teoretiků existují různé motivy tohoto rozprašování, včetně sterilizace, zkrácení délky života, kontroly mysli nebo ovládnání počasí (David Keith's research group, n.d.).

změně klimatu, je zároveň tak velké, že není možné ho vypustit tak, aby si toho lidé nevšimli (Fischera, 2022).

5. 3 Pravý prostor

„Svobodný a nezávislý internetový deník“ Pravý prostor založil v roce 2012 Karel Kříž jako web pro lidi, „...kteří nechtějí žrát jen drobky z panských stolů, soukat se do análních otvorů papalášů pro pár korupčních korun odkloněných ze státního penězovodu(...), kteří pochopili, že(...) komunismus ani eurosocialismus nefunguje.“ Články zde dle vlastníka webu slouží pro obranu práv a svobod občanů a podporu malého efektivního státu s minimem úředníků. Toto vnímání svobody je podpořeno citací z Listiny základních práv a svobod, článku 17, o nepřípustnosti cenzury. Server má také sesterský web Svobodný svět a dceřiný blog Voxpopuliblog. Dle serveru Manipulátoři byl Pravý prostor spolu s Voxpopuliblog hlasem krajní pravice, přičemž často akcentují téma migrace a to hlavně svým pohledem na Švédsko (Cemper, 2020b).

Na stránkách serveru můžeme nalézt odkazy na republikánsky zaměřené platformy Fox News a Breitbart.com (Library of Congress, n.d.), jejich sympatie k americkým republikánům je patrná také z propagované knihy, kterou je možné si koupit na tamějším e-shopu, „Trump PROTI Deep State“. Na něm je však možné si pořídit i více mainstreamové knihy; zároveň prodávají také oblečení jako triko „Jsem Foltýnova svině“, „Dezinformátor“, „White lives matter“ či „Komouše nevolím“ a další.

Zajímavostí je, že web, přestože nejspíše nebyl zablokován¹², změnil v únoru 2022 doménu z národní na .net. V té době získal Karel Kříž dojem, že představitelé České republiky usilují o likvidaci jeho webu. Kupříkladu ve svém článku z roku 2023 zmiňuje časté hackerské útoky, jež mají být namířeny proti jeho stránkám, a další externí zásahy, jež měly zkomplikovat jejich činnost. Obviňuje z nich zde Ministerstvo vnitra, vládu a erárem placené neziskové organizace, jelikož jen oni

¹² Je možné, že došlo k zablokování serveru v pozdější vlně, samotný vlastník Pravého prostoru tvrdí, že k přesunutí webu došlo „po bezprecedentním zásahu státní cenzury“ (Kříž, 2023). Bohužel nejspíš není možné určit, zda opravdu došlo k jeho blokaci či zda se spíše jednalo o předcházení očekávaných kroků ze strany CZ:NIC.

mají prostředky k tak sofistikovaným a častým útokům a zároveň mají motiv. Zároveň zde zmiňuje i měsíční rozpočet své redakce, který by měl být kolem 50 000 korun. Podobnou částku, 46 000 korun, se snaží každý měsíc web vybrat pomocí dobrovolných darů. K tomu má server možnost pro inzerci reklam, kterou využívají „desítky spokojených inzerentů“.

Tento web patří mezi ty, které u většiny článků uvádějí jména autorů, přičemž po rozkliknutí je možné nalézt i jejich medailonky. Mezi přispěvatele patří například Jana Zwyrtek Hamplová, jež na svých sociálních sítích několikrát sdílela vědecké dezinformace (Krupka, 2023) či (ČTK, 2023a). Další články na Pravém prostoru jsou napsané pouze pod iniciály či pod přezdívkami.

Na serveru je krom klasických „mainstreamových“ záložek (Politika, Společnost, Humor...) k nalezení i kategorie 18+, která po rozkliknutí čtenáře zavede na „theporndude“, rozcestník pro pornografické stránky (The Porn Dude, n.d.). Na samotné stránce Pravý prostor se pak po pravé straně dají krom odkazů na další články či citátů týdne najít i obrázek polonahých dívek s titulkem „Jak se baví internet“.

V záložce „Spolupracujeme“ je uveřejněn seznam pěti webů, které Pravý prostor doporučuje. Z nich v době psaní diplomové práce fungovaly pouze tři – reformy.cz, webová stránka stejnojmenného občanského sdružení přinášející informace „ze světových svobodných médií“ (Reformy.cz, n.d.), Stránky českých patriotů, které byly založeny, jelikož má autor „...stejně jako před rokem 1989 i nyní dojem, že si až příliš často lidé něco myslí a něco jiného mohou, resp. je jim „dovoleno“ říkat...“ (Švéda, n.d.), a Společnost pro obranu svobody projevu, jež je „...proti novým formám cenzury na digitálních platformách...“ (Společnost pro obranu svobody projevu, n.d.) a která podle Ministerstva vnitra šíří dezinformace (Vodrážka, 2023).

5.3.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Pravý prostor

Na Pravém prostoru se objevilo hned několik dezinformací. Příkladem může být článek uveřejněný po střelbě na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde autor tvrdil, že vraždu v Klánovicích spáchal cizinec, bývalý přítel ženy, který zabil svého rivala i jeho dítě a ženu odvezl zpět do jeho domoviny. Jako důkaz má sloužit

to, že žena ani její příbuzní nikde nevystoupili. Místní přitom rodinu znali a matka cizinka nebyla (Krupka, 2024).

Vědeckou dezinformaci na tomto portále může čtenář nalézt například v článku „Čekají nás klimatické lockdowny? Další díl z cyklu „Velký reset““. Ochrana klimatu je zde označována za „klímaalarmismus“, který Donald Trump nechtěl podpořit, a proto byl na post prezidenta neprávem dosazen Joe Biden (volby byly zkontrolovány nezávislými novináři (Woodruff, 2021)), a který je spouštěn proto, aby elity zničily tradiční způsob života a zavedly ve jménu ochrany klimatu globální totalitní systém (tato teorie není ničím podložena (Cox, 2020)). Koronavirus je dle autorky článku uměle vytvořen (vyvráceno už u CZ24.news) a slouží jako jedna ze záminek pro vytvoření separování zakázaných zón přístupu, do nichž budou lidé dáni do roku 2030. Teorie „separovaných zón“ vychází z urbanistické koncepce „patnáctiminutových měst“, která mají poskytnout lidem žijícím ve městech základní služby v okruhu čtvrt hodiny chůze/jízdy na kole od jejich domova. Tento plán sice vznikl proto, aby došlo ke snížení používání aut, obyvatele měst nikdo nebude omezovat v používání auta na delší projížďky používali (Silva, 2023).

5. 4 Protiproud

Platforma Protiproud aneb „Kontrarevoluční magazín Petra Hájka“ byla založena v roce 2013 pod doménou .parlamentnilisty.cz, ale poměrně brzy po spuštění webu došlo k jeho osamostatnění a vzniku pouze s doménou .cz. Jeho smyslem je dle samotného webu „...především dát prostor informacím „z druhé strany“, vést o nich tvrdé spory a diskuse – a nechat nakonec na každém, aby si vytvořil vlastní názor“. Na stránce je možnost podpořit redakci Protiproud anonymním finančním příspěvkem a také e-shop, kde si lidé mohou oblečení či „Sebeobranu před satanem“. Web má svou vlastní televizi, Protiproud TV. Zde je v době psaní diplomové práce propagována „Akademie Protiproudu“, v níž čtenáři budou moci nalézt řadu „podnětů k přemýšlení“ a k dohledání zde budou i dosud nepublikované věci a některé dokonce v knižní podobě.

Jeho provozovatelem je, jak je uvedeno v samotném mottu webu, Petr Hájek, bývalý tiskový mluvčí exprezidenta Václava Klause, první šéfredaktor časopisu

Reflex a vlastníky ceny Bludný balvan „za odhalení darwinistů-marxistů a levičáckých opic, z nichž naštěstí nepochází“ za rok 2009 (redakce, 2010). Samotný web Protiproud vlastnila donedávna Hájkova dcera Erika Magdalena Peprná, držitelka Bludného balvanu za „vysoce kvalifikovanou diskreditaci medicíny, jakož i jasnovidné šíření alternativ všeho druhu“ (redakce, 2017), ta však v březnu 2024 platformu předala společnosti Westinvest, u níž není možné vyčíst konečného vlastníka (Jelínková & Valášek, 2024).

Hájek dříve vlastnil také nakladatelství Česká citadela, které za tři roky prodělalo 15 milionů korun a do nějž investovala firma Invest & Property Consulting, která byla v té době napojena na Rusko. Ta tuto investici vysvětlovala svým politickým zájmem, kterému měl pomoci blízký vztah Hájka s Klausem, ale i tím, že jim Hájek lhal o svých i dceřiných projektech (Jelínková & Valášek, 2023). Nakladatelství bylo v roce 2021 přepsáno na Václava Herinka, na nějž bylo v té době uvaleno sedmnáct exekucí (Valášek & Jelínková, 2022).

Na stránkách Protiproudu v sekci „kdo je Petr Hájek“ bylo ještě v září 2024 uvedeno, že v Institutu Václava Klause (IVK) vede sekci pro humanitní a mediální studia, avšak na stránkách IVK není tento post zmíněný a nebyl zde uveden ani v roce 2013, kdy byl Protiproud založen (Institut Václava Klause, 2013). V lednu 2025 však tato informace již byla v medailonku Hájka opravena.

Web Protiproud byl mezi zablokovanými weby během začátku války na Ukrajině. Hájek se proti tomuto kroku bránil tím, že jeho platforma není dezinformační, jelikož neobsahuje zpravodajství, ale pouze názory, které jsou psány neanonymně. Šlo podle něj o porušení Ústavy, protože mu tak byla zamezena možnost svobodně šířit svůj názor a zároveň přišel o část příjmů (ECHO24; ČTK; LNV, 2022). Na serveru bylo před jeho zablokováním pouze v únoru 2022 napsáno 18 článků, v nichž se objevuje téma Ukrajiny. V jednom z nich byly zmíněny tajné laboratoře na Ukrajině, které vlastní USA, v dalším o plánovaném útoku Ukrajiny na Doněckou a Luhanskou oblast (Švehla, 2022).

5.4.1 Dezinformace uveřejněny na webu Protiproud

Jednou z uveřejněných dezinformací na serveru Protiproud, na kterou upozornily i Seznam Zprávy (Jelínková & Valášek, 2023) je například informace v článku „Oděský masakr odhalil démonickou povahu kyjevského režimu“, že

„...válka USA a NATO proti Rusku na Ukrajině začala v roce 2014 krvavým státním převratem, který byl naplánován, financován a zinscenován Obamovým (a Bidenovým) Washingtonem ve spolupráci s Bruselem. Nejde o žádnou "konspirační teorii". Díky užvaněnosti náměstkyně ministra zahraničí USA Viktorie Nulandové, víme dokonce, že jen do přípravy investovaly Spojené státy 5 miliard dolarů a k samotnému provedení uvolnily další 3 miliardy dolarů z fondu určeného na zvláštní zpravodajské operace“. Tato teorie se opírá o záznam z telefonátu mezi Victorií Nulandovou a americkým ambasadorem v Kyjevě, kde zmínila právě tuto částku. Ta byla převážně z fondu USAID (nástupce Marshallova plánu) a sloužila k podpoře občanské společnosti a nevládních organizací (například protikorupční skupiny). USAID funguje nejen na Ukrajině, ale také v dalších postsovětských zemích, včetně (dříve) Ruska. Spojené státy zároveň nebyly jediné, kdo na Ukrajině investovaly, velkou částkou nevládní organizace podporovalo před revolucí na Majdanu také Rusko (Bota, 2015). Článek byl v době psaní diplomové práce smazán, web Internet Archive ho však na Protiproudu zachytil ještě v září 2024, tedy rok poté, kdy o něm na Seznam Zprávách byla zveřejněna stať.

Ze zdravotnictví se autoři píšící na Protiproudu často zaměřují na koronavirus, který je častým téma pro různé dez- a misinformace. Ve svém článku „Před pravdou není úniku: Vakcína Covid-19 způsobuje rakovinu...“ z října roku 2024 uvádí server informaci, že „současný nárůst onemocnění rakovinou bezprostředně souvisí s totalitně prosazovaným očkováním obrovských mas nic netušících lidí takzvanými "vaccínami" mRNA proti uměle vyvolané pandemii Covid-19“. Tato teorie, v angličtině známá pod názvem „Turbo cancer“, se poprvé rozšířila v anglicky mluvících zemích na podzim roku 2022. Jako důkaz pro ni je často používána studie, v níž byla chybně interpretována jiná studie, která se zabývala mRNA vakcínami proti rakovině u myší. Pro tuto teorii se tak (alespoň dosud) nenašel důkaz, proto by se měla brát jako dezinformace (nebo alespoň misinformace) (Rivera, 2025) (Jaramillo, 2024).

Na stránce NFNZ věnované serveru Protiproud je k dohledání seznam příkladu konspirací, které jsou na Protiproudu uveřejňovány, avšak všechny články na soupisu byly v době psaní diplomové práce smazány. Na webu byly však stále dostupné při posledním ukládání stránek od Internet Archive ještě v srpnu 2024 (Wayback Machine, 2025).

5. 5 Otevři svou mysl

Nejméně čtený web z vybraných, Otevři svou mysl, je zároveň nejmladší – vznikl na jaře roku 2020. Tehdy se server zabýval převážně teoriemi kolem pandemie koronaviru, bez níž by projekt nejspíše nezískal takovou popularitu nebo dokonce vůbec nevznikl (Máca, 2020). Na stránkách webu tak mohl čtenář nalézt odkaz na elektronickou petici proti nemoci Covid-19, v níž byly ve formě otázek šířené konspirace ohledně Billa Gatese (Cemper, 2020a). David Formánek, vlastník domény otevrivoumysl, je také zároveň autorem iniciativ Roušky dolů, Rizika vakcín a Kulový blesk. Zatímco první dvě jsou hlavně o bojkotu věcí zmíněných v jejich názvu, Kulový blesk je stejně jako Otevři svou mysl spíše alternativní médium, přičemž je zaměřeno na konspirační teorie o pandemii, 5G sítích či o „big pharma“ (Žabka, 2022). Formánek provozuje také „sesterský“ web Otevři svou duši, který je věnován ezoterice, duchovnímu rozvoji a historii lidstva a Země (Otevři svou duši, n.d.).

Provozovatelem webů a přidružených sociálních sítí – YouTube kanálu, facebookové stránky, Telegramu a VKontakte – je, jak je uvedeno výše, překladatel David Formánek, kterého Evropské hodnoty v roce 2021 označily za „největšího občanského dezinformátora“ (Ciroková & Valášek, 2023). Ještě před založením svých webů Formánek provozoval blog zaměřený na „osobní rozvoj, sebelásku, motivaci, pozitivní myšlení a tvoření reality“ (Cemper, 2020a). Taková témata měla být následně zahrnuta právě i na webu Otevři svou mysl (z tohoto důvodu byl zvolen tento název stránky), postupně se však portál tematicky zúžil na informace ohledně Covidu-19 a očkování, přičemž většinu obsahu tvořily (a stále tvoří) překlady anglických článků a videí. Označení jeho webu za „dezinformační“ je podle Formánka forma cenzury; je to nástroj institucí, jak odradit většinovou populaci od čtení odlišných názorů. Otevři svou mysl spustil proto, že „vnímá nepoměr, co se zveřejňuje v mainstreamu a jaké informace se k lidem normálně nedostávají, jelikož v České republice stále spousta lidí neumí anglicky“ (Hovory ze země, 2021).

V mainstreamových médiích je David Formánek vnímán spíše jako „odborník se strachem“, jenž dříve na webu propagoval lampu, která měla potenciálního kupce ochraňovat proti 5G sítím (Cemper, 2020a), a také různé další doplňky stravy, esenciální oleje a jiné harmonizační předměty (Ciroková & Valášek, 2023).

Kromě výše zmíněných způsobů, jak si na sebe projekt vydělává, má čtenář stejně jako v předchozích případech možnost darovat libovolnou částku. Formánek nabízí také přístup k exkluzivnímu obsahu, kdy se každý, pokud bude měsíčně přispívat jakoukoliv částkou, může stát členem Klubu Otevři svou mysl. Podle Investigativního centra Jána Kuciaka dělal David Formánek na telegramovém účtu Otevři svou mysl reklamu na e-shop Bewit, který prodává přípravky alternativní medicíny. V jeho příspěvku se nacházelo upozornění, že mu nákup přes partnerský odkaz přináší zisk (Kopecká, 2024).

5.5.1 Dezinformace uveřejněny na serveru Otevři svou mysl

Video „Bývalý prezident Microsoftu v Kanadě Frank Clegg – Riziko 5G a bezdrátové technologie“ rozebrali Manipulátoři.cz. Dle jejich analýzy se ve videu nacházelo šest zavádějících tvrzení nebo přímo nepravd. Jedním z příkladů může být tvrzení „Bezdrátová technologie a přístroje mají prokázané zdravotní účinky. Ty zahrnují: Nespavost. Bolesti hlavy. Únava. Bušení srdce. To vše způsobuje vystavení bezdrátovým přístrojům a jejich záření. Vážnější symptomy a problémy zahrnují: Srdeční arytmie. Neplodnost. Tinitus. Necitlivost a brnění v končetinách. Cukrovka. Rakovina a permanentní poškození DNA. Má vliv i na duševní zdraví. Způsobuje nárůst úzkosti. Depresi. Nárůst ADHD a autismu. Změny nálad. Emoční nestabilita.“ Milimetrové vlny (tedy princip, na jakém fungují 5G technologie) dle momentálního většinového vědeckého poznání nemohou způsobovat rakovinu (Cancer Research UK, 2024) nebo neplodnost (Karipidis et al., 2021) a některé další příznaky mohou být vysvětleny tzv. nocebo efektem (Caballero, 2024).

Čtenář zde může také nalézt články přebrané od Josepha Mercoly, amerického osteopatického lékaře, kterého The New York Times ve svém článku nazvaly „nejvlivnějším šířitelem dezinformací o koronaviru na internetu“ (Frenkel, 2022) a jenž prodával vitamínové doplňky jako způsob, jak zaručeně předejít koronaviru či ho dokonce vyléčit, proti čemuž varoval americký Úřad pro kontrolu potravin a léčiv (Correll, 2021). Příkladem takového článku je „Studie: 74 % úmrtí po covid očkovaní způsobila vakcína“, která se odkazuje na smazanou studii dr. Petera McCulloughy a dalších týkající se výsledků pitvy, jež naznačují, že 62,74 % úmrtí po naočkování vakcínou proti Covid-19 bylo způsobeno samotnými vakcínami. Autory je několik lékařů, kteří jsou známí šířením dezinformací o vakcíně, a ve studii se nacházely závěry, jež byly často v rozporu s původními

zjištěními pitevních lékařů a jiných vědců. Článek byl později pro špatnou metodologii smazán, jelikož autoři četli publikované pitevní studie z úmrtí po očkování a pokud se alespoň dva ze tří shodli, že daný jedinec umřel po vakcíně, byl zařazen do procenta. (McDonald, 2024).

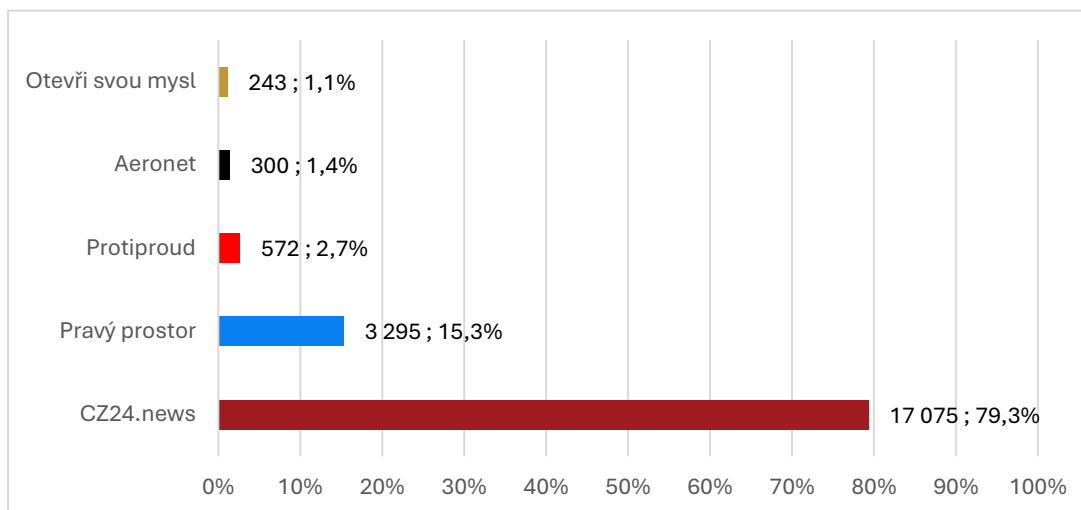
Na jeden dezinformační článek na Otevři svou mysl upozornil i Magistrát města Prahy. Ten ve svém cyklu „mýty o očkování“ uvedl na pravou míru informaci, kterou krom výše zmíněného webu šířil i AC24, že na Gibraltaru údajně zemřelo 53 lidí po aplikaci vakcíny proti onemocnění Covid-19. Gibraltarská vláda přitom tyto informace vyvrátila, když poskytla důkazy, že zemřelo pouze šest lidí z přes 11 tisíců očkovaných (Praha.eu, 2021). David Formánek po zjištění aktualizoval svůj článek tak, aby obsahoval tuto novou informaci, a doplnil k titulku, že informace v článku je nepravdivá a že se jedná o hoax.

6 Analýza vybraných webů¹³

Tato kapitola se zaměřuje na kvantitativní obsahovou analýzu vybraných alternativních webů. V rámci postupu, jenž byl popsán v kapitole 4, bylo shromážděno celkem 21 485 článků, které byly vydány v autorkou určeném časovém rámci. Tyto texty byly následně dále rozřazovány podle předem definovaných kategorií.

Z takto získaných článků bylo téměř 80 % publikováno na webu CZ24.news a 15 % na Pravém prostoru. Zbytek médií je pak na tom následovně: necelá 3 % tvoří obsah z platformy Protiproud, který je následován v počtu článků Aeronetem (1,4 %) a posledním co do počtu textů se stal web Otevři svou mysl (1,1 % ze vzorku). Tento rozdíl v četnosti článků je dán odlišnými povahami těchto médií; zatímco CZ24.news je kvazi-médiem napodobujícím běžné zpravodajství, ve zbytku případů se jedná o názorové weby – oproti ostatním má však Pravý prostor více dominantních autorů, proto se zde nachází větší množství článků než ve zbytku (Syrovátka, 2022, str. 32).

Graf 3 – Podíl článků jednotlivých webů ve shromážděném vzorku

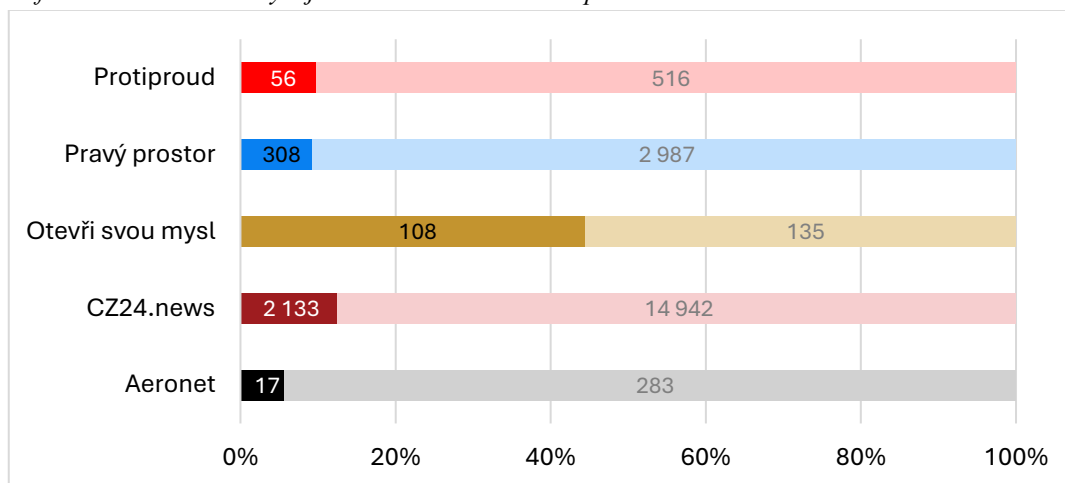
Zdroj dat: archiv autory

¹³ V následujícím textu bude používáno z důvodu ušetření prostor sousloví „vědecký článek“ jako synonymum pro „článek pojednávající o vědeckém poznání“; citované články jsou pak dostupné v kapitole 8.2

Tyto články jsou však všechny, jež na daném médiu byly v průběhu roku publikovány; jen zlomek z nich se dotýká vědy. Množství takových textů na sledovaných webech proto ukazuje Graf 4.

Nejméně (pouze 6 %) článků s vědeckou tematikou najdeme na serveru Aeronet, nejvíce (44 %) pak na platformě Otevři svou mysl, jejíž vznik byl motivován právě „odhalováním pravdy“ o pandemii Covidu-19 a očkování. AENews je oproti tomu svou povahou spíše médiem zaměřeným na politiku, což se projevuje v jeho expresivním přístupu k politickému dění, kde se například aktivně zapojuje do předvolebních kampaní tím, že svým čtenářům dává volební doporučení (Syravátka, 2022, str. 31). Dále pak tvořily články o vědě 12,5 % obsahu na webu CZ24.news, zatímco na zbývajících dvou webech představovaly přibližně desetinu.

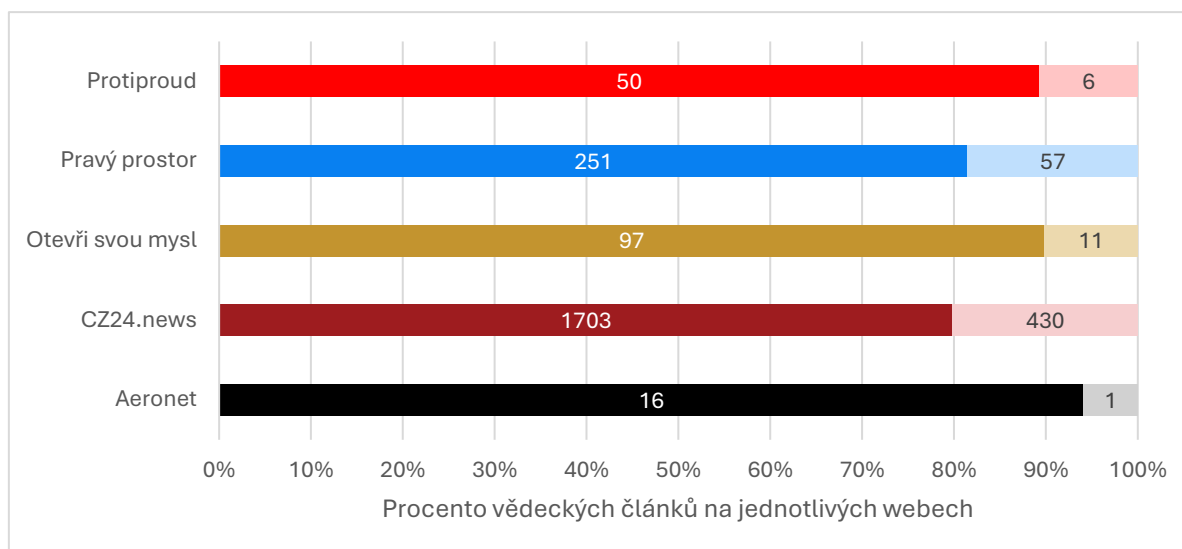
Graf 4 – Podíl článků zabývajících se vědou v celkovém počtu textů

Pozn.: tmavý odstín barvy označuje články, jež se vědou zabývají, světlejší pak zbylé články; zdroj dat: archiv autorky

Součástí analýzy bylo rovněž určení, zda text obsahuje vědecké dezinformace. Nejvyšší podíl takových článků byl zjištěn na webu Aeronet – zde je pouze jeden text, jenž žádnou vědeckou dezinformaci neobsahuje. Následují platformy Otevři svou mysl a Protiproud, kde generativní AI detekovala v 90 % článků nějakou vědeckou dezinformaci. Naopak nižší podíl takového obsahu publikovaly stránky Pravý prostor a CZ24.news, což znovu ukazuje na odlišný charakter těchto médií.

Graf 5 – Podíl textů obsahujících vědecké dezinformace ve vědeckých člancích

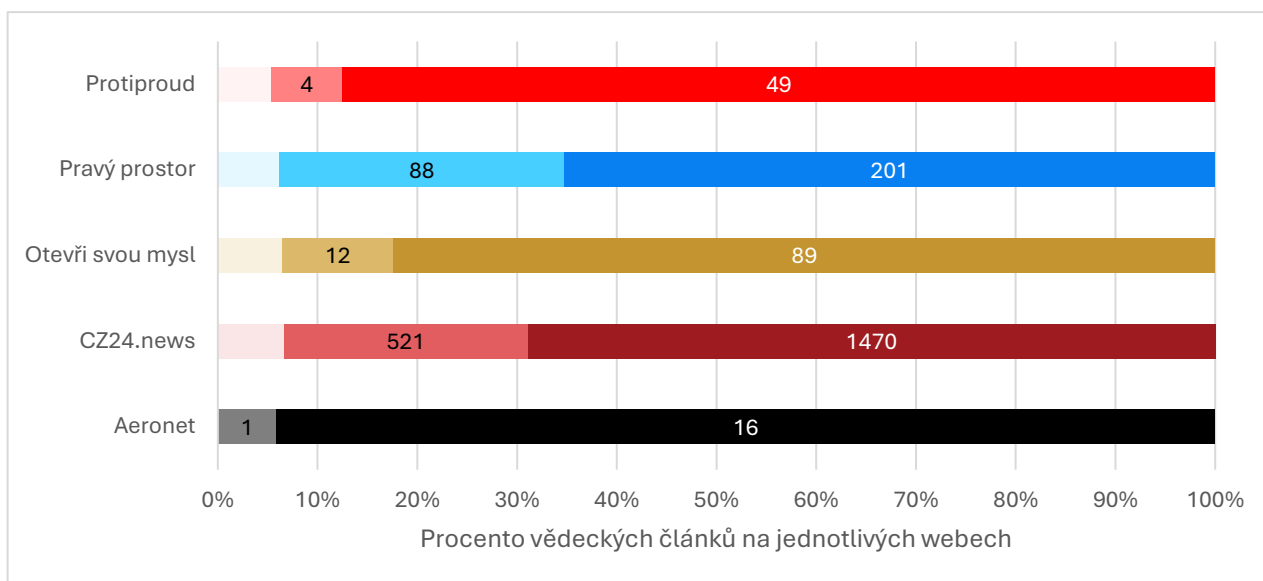

Pozn.: tmavý odstín barvy označuje články obsahující vědecké dezinformace, světlý pak zbylé články; Zdroj dat: archiv autory

Vzhledem ke dvojjazyčnosti webu CZ24.news byla AI také požádána analyzovat jazyk vědeckých článků zde publikovaných. Ve vybraném období jich téměř 80 % bylo psáno v českém jazyce; při zohlednění pouze těch článků, které obsahovaly vědecké dezinformace, tento poměr o půl procentního bodu klesl.

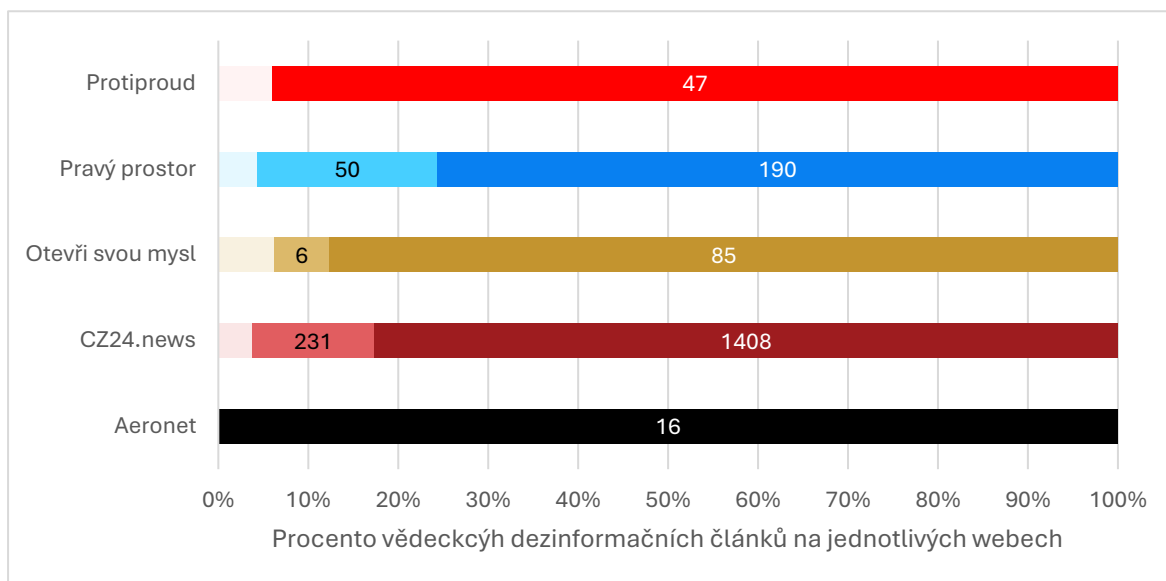
Analýza sentimentu vědeckých článků, které byly publikovány na těchto platformách, ukázala, že jejich pohled na vědecké poznání je převážně negativní. Přibližně 70 % všech analyzovaných textů mělo vůči vědě negativní sentiment, zatímco vědu pozitivně vnímající články tvořily pouze 6,5 %. Tento negativní pohled je ještě zesílen při zkoumání pouze těch textů, jež obsahují vědecké dezinformace – zde mělo 82 % článků ohledně vědeckého poznání negativní sentiment, zatímco pozitivně se na vědu dívají pouze 4 % z nich.

Graf 6 – Sentiment vůči vědeckému poznání na jednotlivých webech

Pozn.: stupeň sytosti barvy odpovídá sentimentu. Nejsytější barva označuje negativní sentiment, středně sytá pak neutrální a nejsvětější pozitivní postoj; Zdroj dat: archiv autory

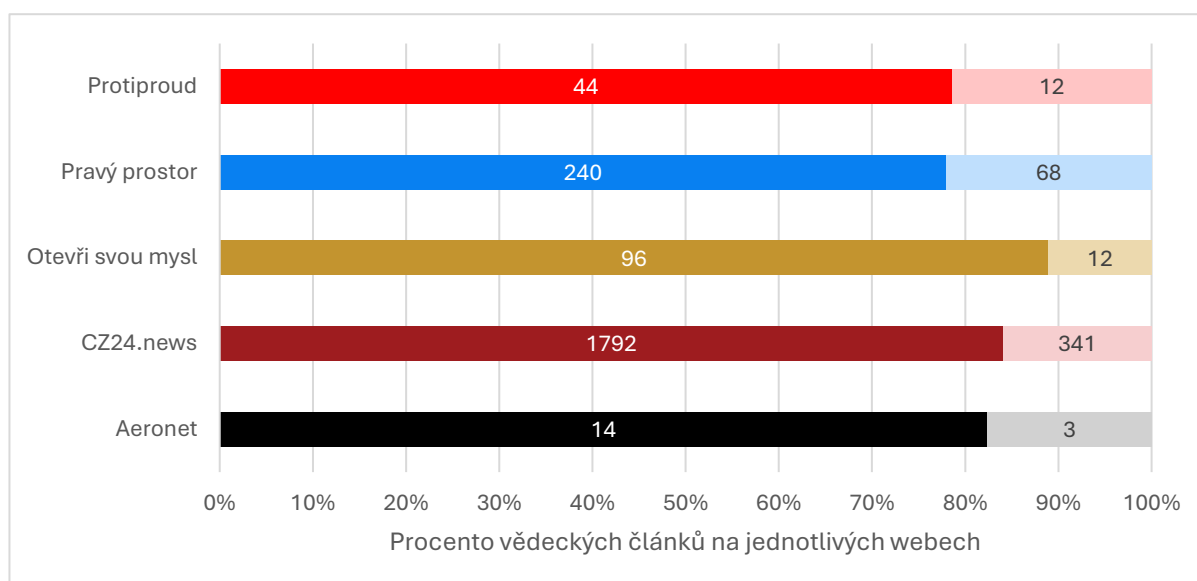
Graf 7 – Sentiment vůči vědeckému poznání na jednotlivých webech (články s vědeckou dezinformací)

Pozn.: stupeň sytosti barvy odpovídá sentimentu. Nejsytější barva označuje negativní sentiment, středně sytá pak neutrální a nejsvětější pozitivní postoj; Zdroj dat: archiv autory

Odkazy na studie, vědecké výzkumy či názory odborníků byly přítomny u 83 % všech analyzovaných vědeckých článků, u textů obsahujících vědecké dezinformace pak tento podíl dokonce o procentní bod vzrostl. Nejvyšší podíl článků, které se odkazují na vědecké studie, byl v tomto období na serveru Otevři svou mysl, což odpovídá jeho hlavnímu zaměření na vědecká a alternativní témata.

Graf 8 – Podíl článků odkazujících na odborné studie na jednotlivých webech

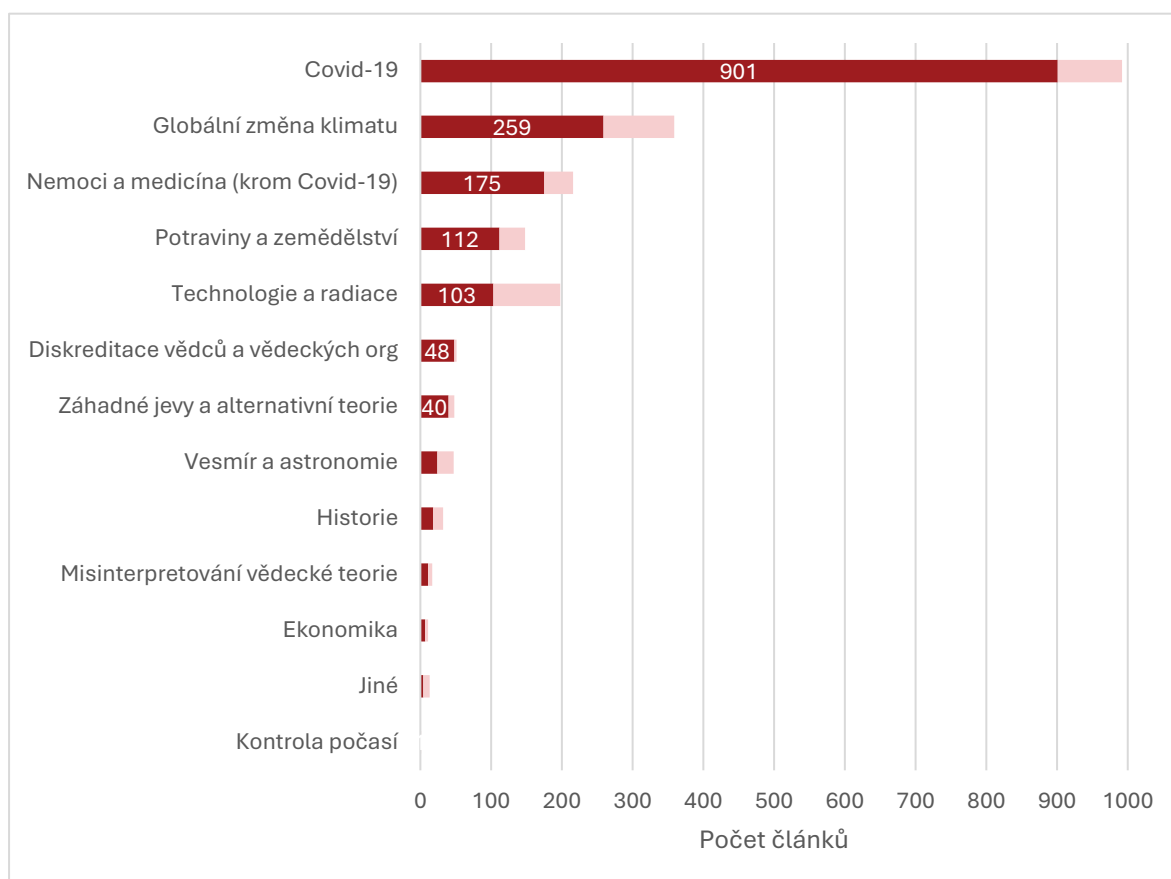
Pozn.: Tmavý odstín barvy označuje články odkazující se na odborné studie či názory odborníků, světlejší pak zbylé články; Zdroj dat: archiv autory

Zajímavý je rozpor mezi vysokým podílem článků, jež se odkazují na odborníky či odborné zdroje, a převažujícím negativním sentimentem textů vůči vědeckým poznáním. Tento nesoulad může být způsoben tím, že se zde články často opírají o alternativní vědecké názory a přitom se postojově vymezují vůči mainstreamové vědě. Ačkoliv je tedy celkový sentiment vůči vědě spíše negativní, články se stále dovolávají vědeckých autorit – pouze je hledají mimo hlavní vědecký proud.

6. 1 Témata akcentovaná na jednotlivých webech

Tato kapitola se věnuje tematickému rozložení vědeckých článků publikovaných na jednotlivých webech. V následujících grafech jsou proto uvedena data pouze ze sloupce „Kategorie zprávy“, jenž reprezentuje hlavní téma detekované v každém textu.

Graf 9 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu CZ24.news

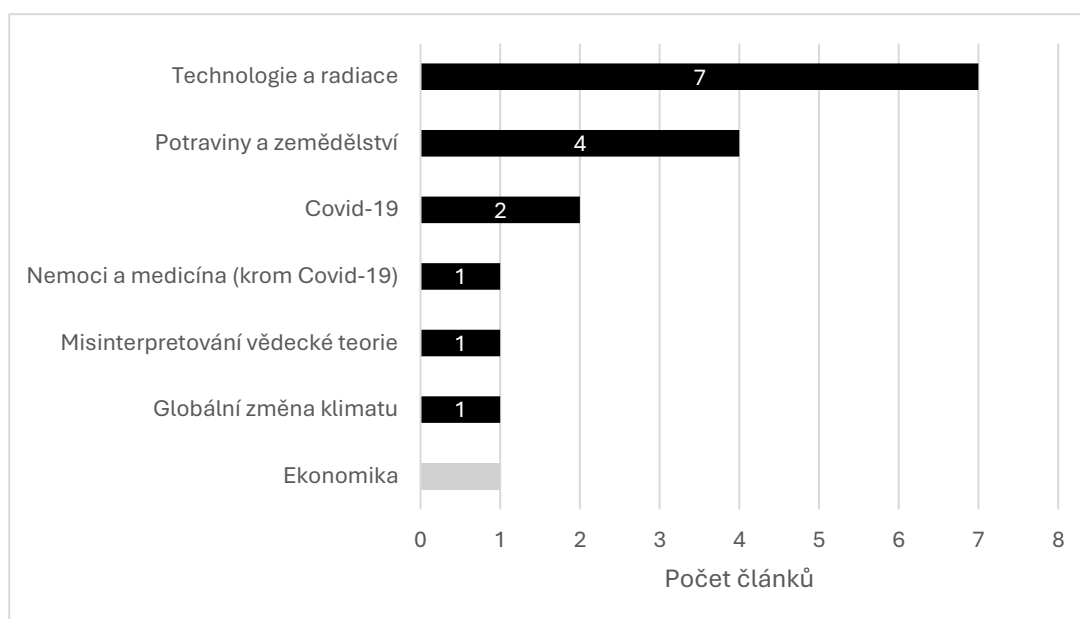

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Platforma CZ24 lze z hlediska svého zaměření na vědu označit za monotematickou – 46 % všech vědeckých článků a 52 % těch, u nichž byla detekována přítomnost vědecké dezinformace, spadá pod téma Covid-19. Tato kategorie také obsahovala nejvyšší míru výskytu vědeckých dezinformací – ve 91 % textů, které se sem tematicky řadí, byla taková dezinformace identifikována. Nejčastěji zastoupenými podkategoriemi v rámci této kategorie byly vakcíny proti koronaviru a oblast epidemiologie a statistiky.

Z kategorií, které byly na webu CZ24 frekventované, měly nejméně vysoký podíl vědeckých dezinformací témata Technologie a radiace (53 %), Globální změna klimatu (73 %) a Potraviny a zemědělství (76 %). Mezi těmito kategoriemi se odlišoval jazyk, v němž byly zprávy napsány – zatímco největší zastoupení českých textů bylo u kategorie Globální změna klimatu (82 % v češtině), nejmenší u Technologie a radiace (pouhých 69 % textů).

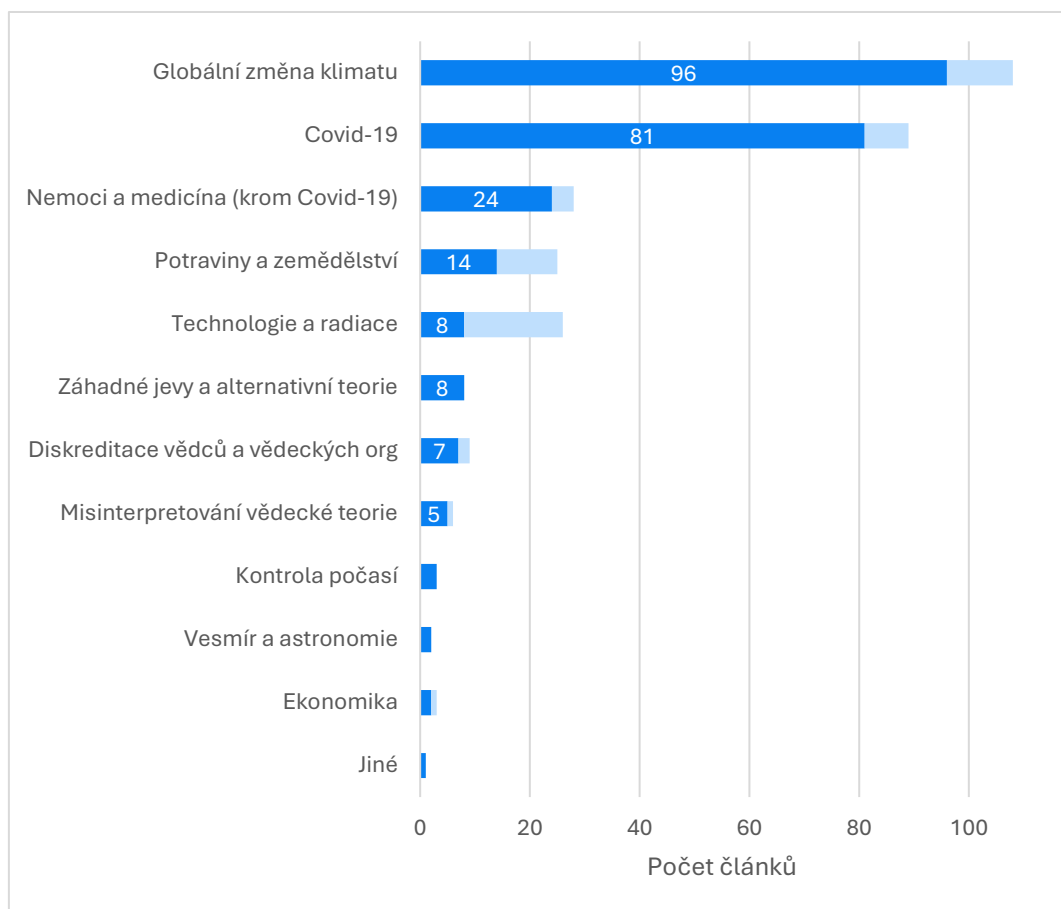
Graf 10 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu AENews

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Aeronet je jedním z webů, na nichž ve sledovaném období nedominovalo téma koronaviru. Místo něj se téměř polovina vědeckých článků řadila do kategorie Technologie a radiace. Čtyři z těchto textů byly zaměřeny na dění na Ukrajině. Jeden z nich například varoval před údajným radiačním mrakem směřujícím do Polska, další se zabýval teorií, že je prezident Zelenskyj nahrazen hologramem, jenž je řízen Západem. V rámci této kategorie se objevil i jeden článek o AI a možnostech, jak obejít její „neoliberální bias“, či varující před technologiemi 5G – konkrétně spojuje kolapsy žáků ve školách s působením 60 GHz na kyslík v krvi. Čtyři texty pak tematicky spadaly pod Potraviny a zemědělství.

Graf 11 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Pravý prostor

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

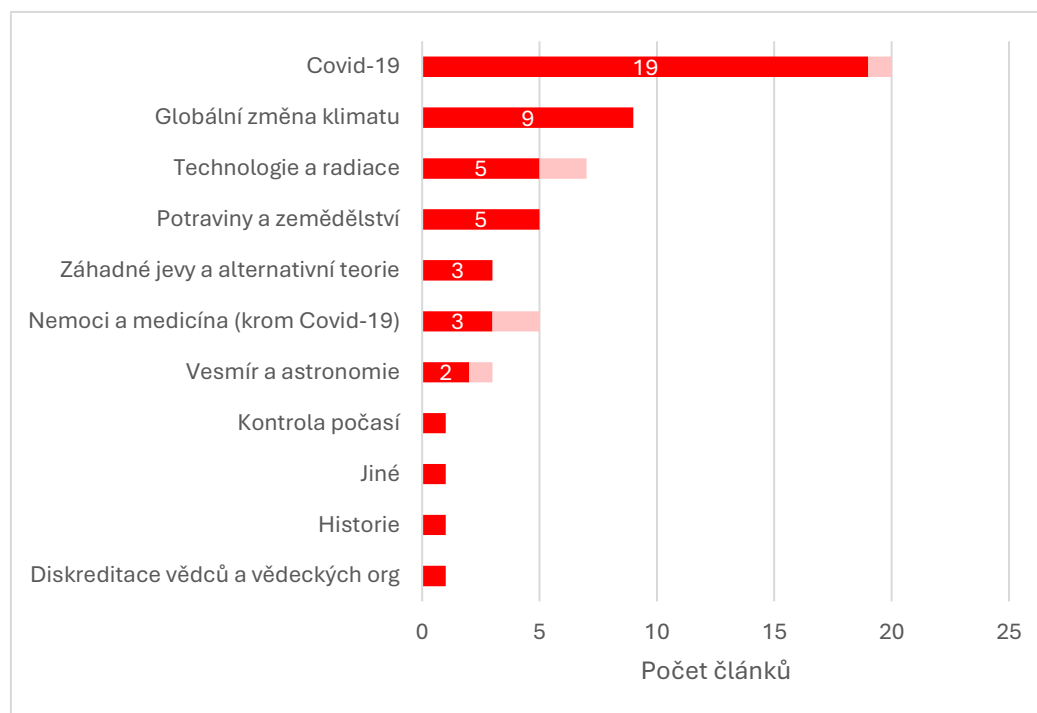
Web Pravý prostor je další (a zároveň poslední) z analyzovaných platforem, kde Covid-19 není nejčastějším tématem – více než třetina článků se zde zaměřovala z vědeckého hlediska hlavně na problematiku Globální změny klimatu, která byla v článcích publikovaných na tomto webu často propojena s kritikou klimatické politiky EU, což je v souladu se zaměřením webu na pravicová témata a svobodu jednotlivce.

Nejvíce článků s vědeckými dezinformacemi s tímto tématem bylo publikováno v září 2022, kdy v Evropě probíhaly stávky mladých za klima. V této kategorii byl také přítomen velký podíl článků obsahujících vědeckou dezinformaci – téměř 90 %. Vyšší podíl vědeckých dezinformací byl u tohoto webu naměřen z frekventovaných témat pouze u kategorie Covid-19.

Naopak v kategoriích Potraviny a zemědělství a Technologie a radiace byl výskyt článků s dezinformacemi nižší (56, respektive 34 %). Články v poslední

zmiňované kategorii, které nebyly vyhodnoceny jako obsahující dezinformace, se nejčastěji věnovaly umělé inteligenci, například jejímu možnému zneužití a rizikům, či elektromobilitě.

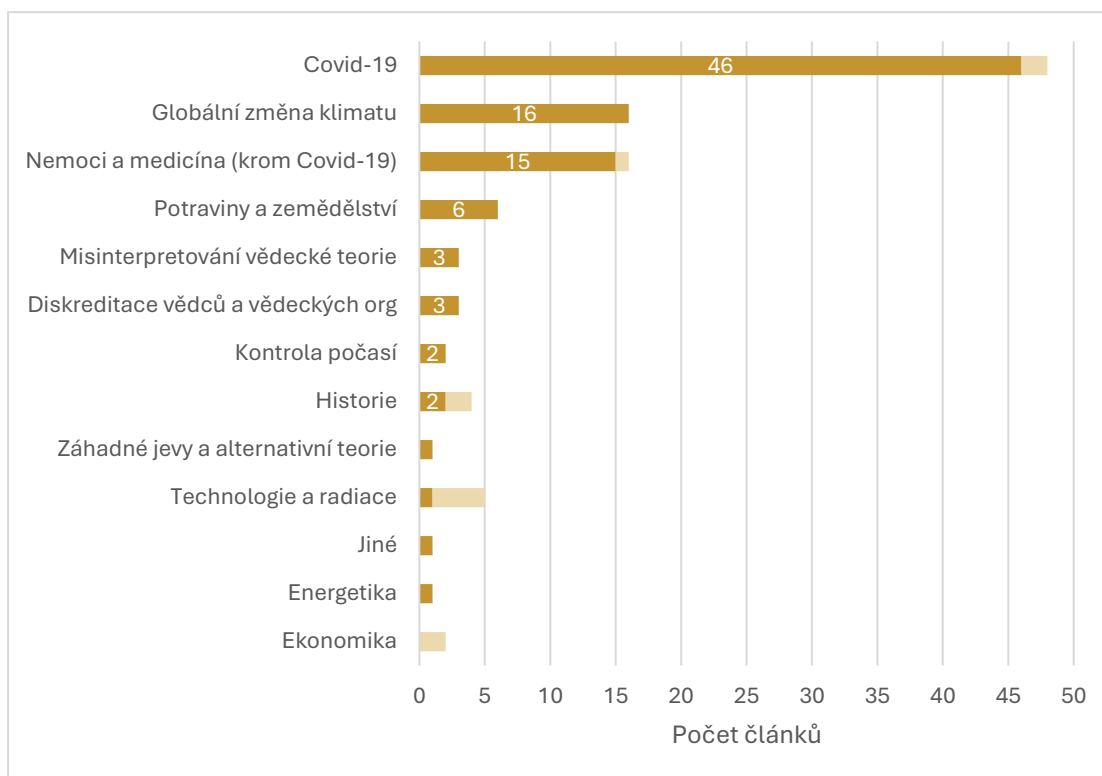
Graf 12 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Protiproud

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Tematické rozložení vědeckých článků na platformě Protiproud se ve sledovaném období podobalo webu CZ24.news. Největší prostor zde byla rovněž věnována tématu Covid-19, které v tomto případě sice není tak dominantní, i přesto je zde však hlavním tématem u více než 35 % článků o vědě. Toto téma bylo stejně jako v předchozích případech nejčastěji spojeno s podkategorií Vakcíny – koronavirus. Zastoupena jsou zde také témata Globální změna klimatu a Technologie a radiace. Největší rozdíl oproti CZ24.news je pak poměrně nízké množství publikovaných článků o tématu Nemoci a medicína. Právě v této kategorii se objevil na webu Protiproud nejmenší podíl článků, u nichž byla vědecká dezinformace detekována.

Graf 13 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Otevři svou mysl

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, web Otevři svou mysl vznikl v reakci na pandemii koronaviru; není proto překvapivé, že téměř 45 % vědeckých článků publikovaných na tomto serveru mělo za primární téma právě Covid-19. Nejčastěji se v rámci této kategorie články zaměřovaly na vakcíny proti koronaviru, vůči kterým se často vyjadřují kriticky. Na webu se také hojně objevovalo téma jiného očkování, v rámci něhož je například opakovaně upozorňováno na údajná rizika očkování dětí.

Nejnižší podíl článků obsahující vědecké dezinformace byl detekován u tématu Technologie a radiace, kde byl pouze v jednom článku z pěti takový obsah přítomný. Naopak nejvyšší podíl článků obsahující dezinformace byl zaznamenán u kategorií Globální změna klimatu a Potraviny a zemědělství (všechny články s těmito hlavními tématy byly AI označeny za dezinformační). V článcích, které se na tomto webu zaměřují na globální změnu klimatu, se často objevuje narativ, že jakákoliv politika směřující ke snížení uhlíkové stopy je podvod, jež má za cíl posílit kontrolu elit nad občany. Podobné rámování se objevuje i u tématu Potraviny a zemědělství.

Tabulka 2 – Frekvence vztahů mezi hlavními a doplňujícími kategoriemi vědeckých článků (heatmapa)

	Covid-19	Diskreditace vědců	Ekonomika	Energetika	Globální změna klimatu	Historie	Kontrola počasí	Misinterpretování vědecké teorie	Nemoci a medicína	Potraviny a zemědělství	Technologie a radiace	Vesmír a astronomie	Záhadné jevy a alternativní teorie	Změna počasí
Covid-19		688	103	3	13	10	2		141	11	11		1	1
Diskreditace vědců	8		1		2	1		1	11				14	
Ekonomika	2				2	1		1			4			
Energetika													1	
Globální změna klimatu	5	72	181	74		6	8	43	4	47	9		13	
Historie		3	3					1	1		4		7	
Kontrola počasí										1			5	
Misinterpretování vědecké teorie	2	3	1						1		1		4	
Nemoci a medicína	7	69	26		3	2	1	10		9	9		28	
Potraviny a zemědělství	5	10	79	4	34			1	19		8		13	
Technologie a radiace	2	4	88	19	1	8		2	22	3			40	
Vesmír a astronomie		2		1		1			1		28		12	
Záhadné jevy a alternativní teorie	3	13	5			5		8	2		12	4		1

Pozn.: Sloupce představují hlavní kategorie, řádky pak kategorie vedlejší; sytost barvy označuje počet daných kombinací ve vzorku

Zdroj dat: archiv autory

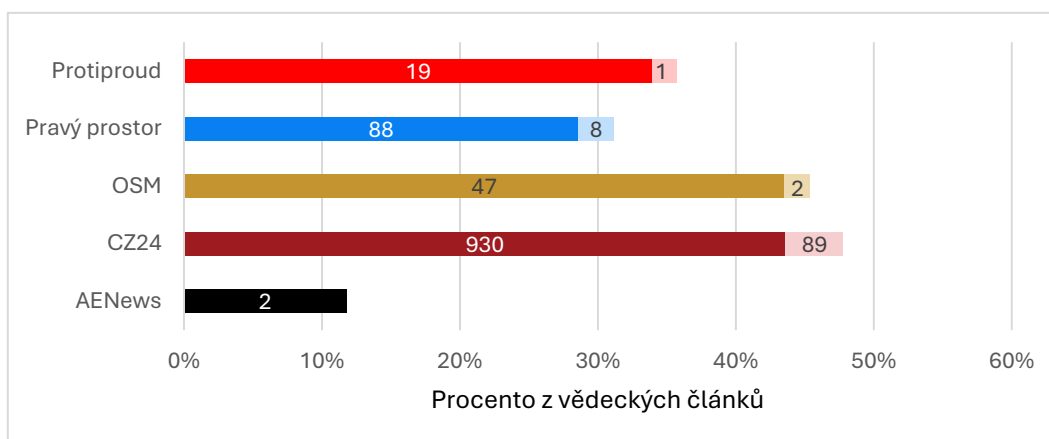
Tabulka 1 reprezentuje tzv. „heatmapu“, která znázorňuje vztahy mezi hlavními a doplňujícími kategoriemi vědeckých článků. Sloupce představují kategorie, jež byly generativní AI identifikovány jako hlavní téma článku, zatímco řádky odpovídají doplňujícím kategoriím zprávy. Barevná intenzita odpovídá četnosti spojení daných kategorií – čím tmavší barva, tím častěji se daná kombinace vyskytla.

Nejčastějším spojením v analyzovaném období byla kombinace témat Covid-19 & Diskreditace vědců a vědeckých organizací, která se vyskytla v téměř 700 případech. V jejím rámci byla nejčastěji detekována podkategorie Vakcíny – koronavirus. Dalšími častými spojeními pak byly Globální změna klimatu & Ekonomika (181 článků) a Covid-19 spolu s kategorií Nemoci a medicína (141 textů).

6. 2 Covid-19

Jelikož analyzovaný vzorek pokrývá období od 25. května 2022 do 25. května 2023, není překvapením, že téma koronaviru bylo v člancích velmi akcentované – například u Otevři svou mysl i CZ24.news tvořily tyto články téměř polovinu všeho obsahu. Nejmenší podíl oproti tomu tvořili u spíše politického serveru AENews. Přes 90 % publikovaných článků s tímto tématem obsahovalo dle generativní AI nějaký druh vědecké dezinformace, což z koronaviru činí téma s nejvyšším podílem dezinformací ze všech hlavních témat, a to i pokud se výběr zúží pouze na články, kde bylo Covid-19 kódováno jako hlavní téma.

Graf 14 – Zastoupení „Covid-19“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v člancích vybraných webů

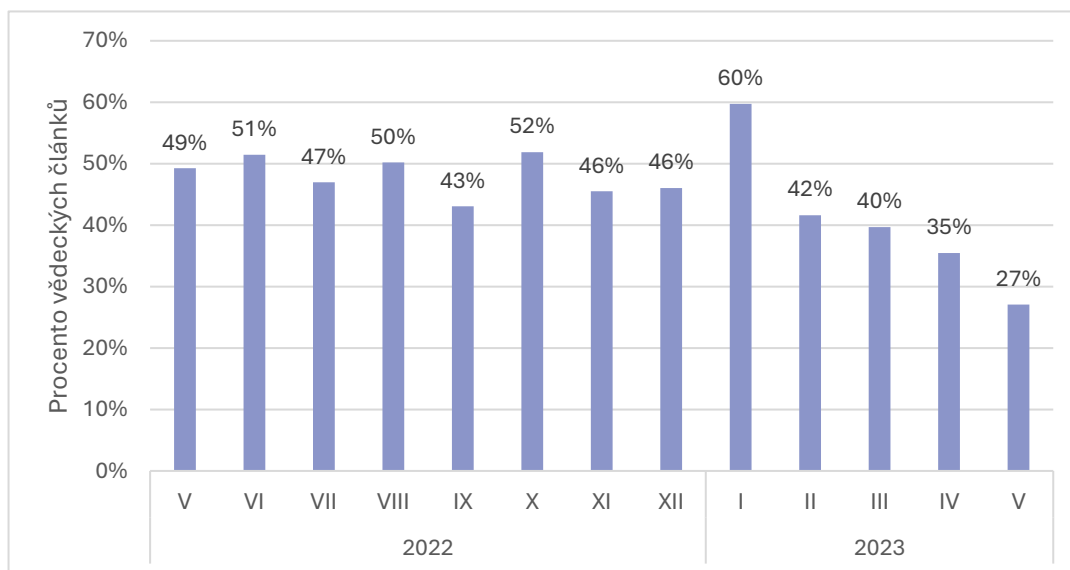

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

V 86 % těchto případů byly zmiňovány vědecké studie nebo autority, přičemž sentiment vůči vědě byl z převážné většiny negativní – nepříznivý postoj se objevil v 84 % všech textů o Covid-19. Téma koronaviru se pak nejčastěji objevovalo ve spojení s kategorií Diskreditace vědců a vědeckých organizací, dále pak s oblastmi nemocí a medicíny a ekonomiky.

Z hlediska časového vývoje se kategorie objevovalo průběžně přes celý rok, ke konci sledovaného období je však možné pozorovat pokles, který se váže s ústupem pandemie. Oproti tomu nejvyšší podíl publikovaných článků o koronaviru byl zjištěn v lednu 2023. Neobjevuje se zde pouze jeden narativ, jenž by tento vyšší výskyt způsobil – část článků se věnuje škodlivosti vakcín, další se zabývají kontraktem mezi Pfizerem a EU a některé z nich upozorňují na plánovanou pandemii SEERS, jež by měla propuknout v Brazílii v roce 2025. Tato teorie vychází ze simulovaného cvičení připravenosti na pandemii pro vládní úředníky a zdravotníky, jež proběhlo pod záštitou WHO a Billa a Melindy Gatesových a které mělo za úkol „...poukázat na nedostatky v připravenosti v pandemii a vytvořit nápady na iniciativy, které by země mohly přijmout už nyní, aby zlepšily společnou schopnost světa zachránit životy“ (Goldin, 2023).

Graf 15 – Procentuální zastoupení článků v kategorii "Covid-19" mezi vědeckými články v jednotlivých měsících

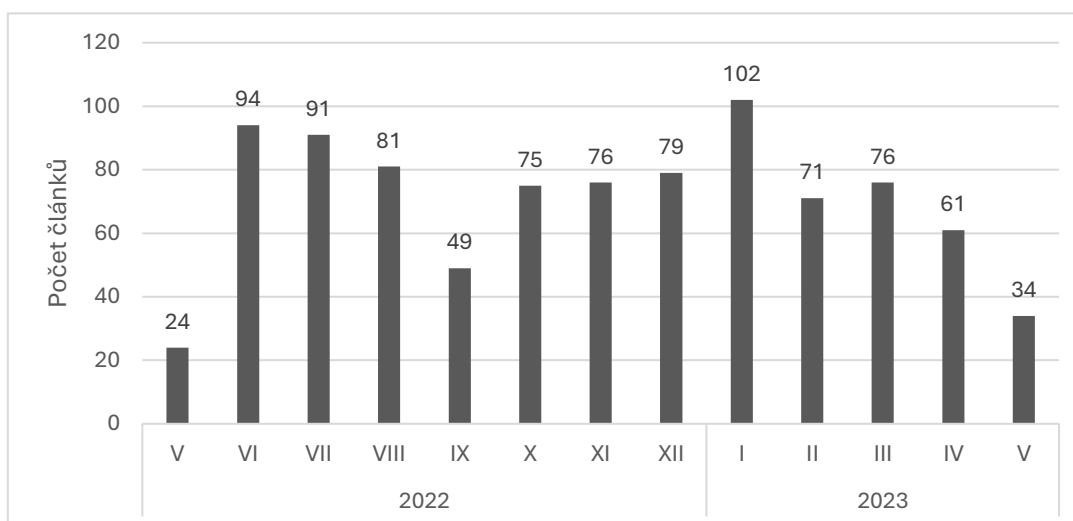
Zdroj dat: archiv autorů

Vědecké dezinformace v člancích o koronaviru se nejčastěji týkaly vakcín. Například v dříve zmíněném lednu bylo ze 110 článků obsahujících vědecké dezinformace 102 zaměřeno nějakým způsobem na očkování proti koronaviru, což představuje téměř 92 %. Nižší hodnoty zaznamenané v září 2022, které ukazuje graf 15, souvisí s celkově menším počtem publikovaných článků v tomto období.

Nejčastěji se tématu vakcín proti koronaviru věnovaly články, jež se dále zmiňovaly o politice kolem pandemie Covid-19. To může být například ilustrováno článkem ze serveru CZ24.news ze začátku května 2023, kde jsou vakcíny označeny za „genové jedy“, avšak hlavním těžištěm článku je kritika zkorumpovanosti EU. Evropská unie však není jedinou, jež je prostřednictvím očkování napadána – jedná se i o tuzemské (Ministerstvo zdravotnictví), či americké (například FDA) instituce. Podobně na tom jsou i články, kde je tato podkategorie spojena s „Neúčinnost opatření“, jako je tomu například ve článku ze serveru Pravý prostor ze srpna 2022. Zde autor zpochybňuje účinnost lockdownů jako „neužitečné strategie“, očkování považuje za genovou terapii a označuje Jana Kulvejta, Petra Smejkalu a Václava Hořejšího za „fake experty“.

Mimo další témata spojena s Covid-19 se očkování proti koronaviru pojí i s narativy mimo tuto kategorii. Po dvou člancích se objevilo na rozhraní vakcíny – globální změna klimatu a vakcíny – AI. Jako příklad prvního z nich může sloužit článek z října 2022, jenž byl uveřejněn na serveru CZ24.news. Zde jsou obě tyto události využity jako důkazy pro konspirační teorii, že všechny tyto údajně „vymyšlené“ krize slouží k ovládnutí lidstva, přičemž vakcíny konkrétně k depopulaci. U druhého zmíněného spojení je narativ podobný – je zde například předložena teorie, která tvrdí, že mRNA vakcíny jsou ve skutečnosti biosyntetické implantáty obsahující technologie, jež lze propojit s AI za účelem zotročení lidstva.

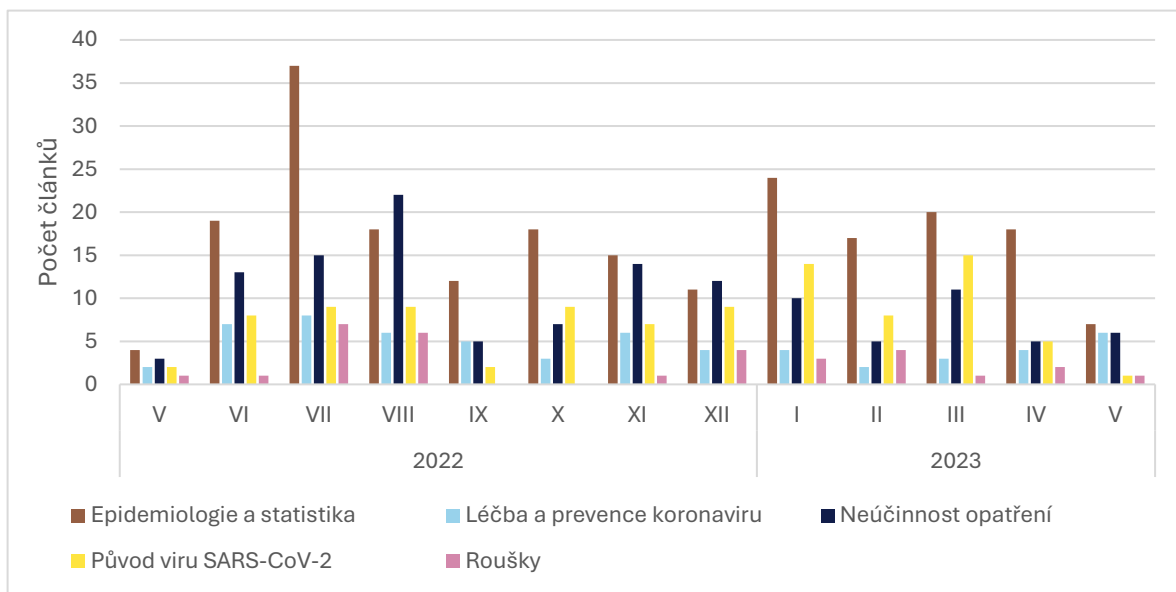
Graf 16 – Počet článků v podkategorii Vakcíny – koronavirus v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

Zbývá témata byla v dezinformačních článcích akcentována méně a i jejich počet se v čase lišil – například podkategorie „Roušky“ nebyla na konci sledovaného období téměř detekována, což nejspíše souvisí s postupným upouštěním společnosti od jejich nošení. Nejčastěji se objevovala podkategorie „Epidemiologie a statistika“, a to zejména právě v souvislosti s tématem očkování proti koronaviru. Například článek publikovaný na serveru Protiproud z července 2022 pro své tvrzení, že očkování proti Covid-19 zvyšuje riziko úmrtí, používá nesprávnou interpretaci dat, kde nezohledňuje například věk či zdravotní stav (komorbiditu). Mimo téma Covid-19 se dezinformace spojené s epidemiologií a statistikou u koronaviru nevyskytují. Podobně i podkategorie „Léčba a prevence koronaviru“ se nejčastěji pojí s tématem vakcín, stejně tak je tomu i u „Neúčinnost opatření“, což je téma, jež se také dominantně vyskytuje pouze v souvislosti s jinými podkategoriemi Covid-19, například s „Roušky“. Jedinou výjimku představuje článek publikovaný na serveru CZ24.news, který tvrdí, že opatření přijatá v souvislosti s pandemií covidu i globální změnou klimatu jsou neúčinná.

Graf 17 – Počet článků v podkategoriích „Covid-19“ v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

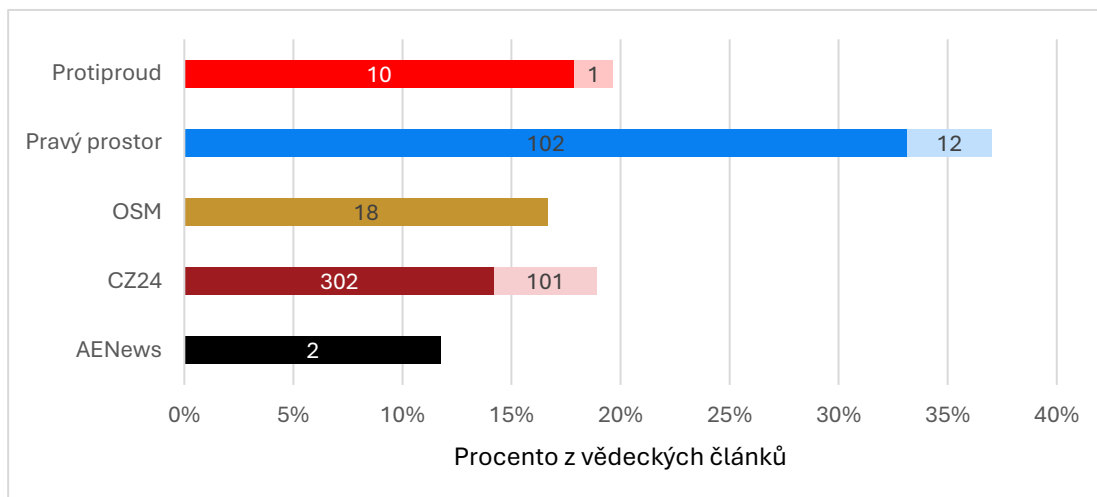
Nejzajímavější svým propojením je podkategorie „Původ viru SARS-CoV-2“. Většina článků, jež obsahuje tuto dezinformaci, „pouze“ zpochybňuje oficiální verzi vzniku viru a nabízí alternativní možnosti – například že jde o výsledek plánovaného bioterorismu ze strany „Nich“, případně že žádný virus ve skutečnosti neexistuje a příznaky nemoci jsou způsobeny toxiny. V pěti případech pak došlo ke spojení této teorie s tou o biolaboratořích na Ukrajině, kde měl být údajně tento virus vyvinut. Teorie o laboratorním původu viru byla také ve stejném článku jako tvrzení, že zemětřesení po celém světě způsobují Spojené státy pomocí technologie HAARP. Ve sledovaném období byl také publikován článek, v němž se objevila teorie, že nejen virus SARS-CoV-2, ale i všechny infekce, jež se v posledních 40 letech objevily, jsou umělého původu; je zde tedy spojení i s podkategorií „Jiné pandemie“.

6. 3 Globální změna klimatu

Dalším tématem, jehož přítomnost byla analyzována, je Globální změna klimatu. Tato kategorie byla nejčastěji zjištěna u Pravého prostoru, kde tvořila téměř 40 % veškerého vědeckého obsahu ve sledované době, což je dáno celkovým zaměřením tohoto média na svobodu – změna klimatu s sebou totiž často nese omezení od EU, která články publikované na této platformě kritizují. Toto téma je také často tím, na které se dezinformační weby zaměřují poté, co téma koronaviru přestává být relevantní, přičemž v tomto případě jde hlavně o dalšího vyvolání

strachu u lidí (Spring, 2021). Je tedy možné, že po sledovaném období došlo k vyššímu výskytu narativů okolo globální změny klimatu.

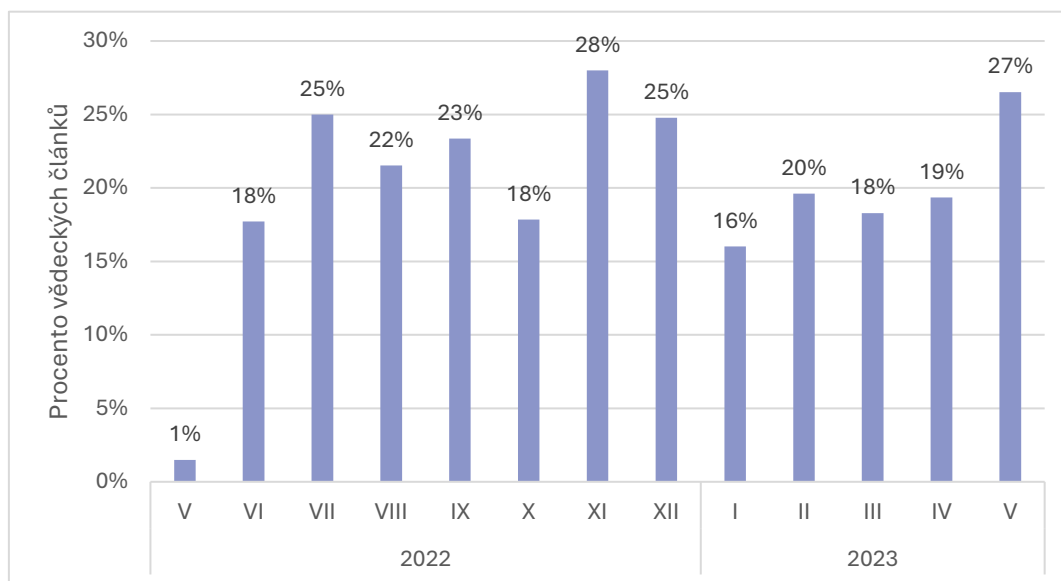
Graf 18 – Zastoupení „Globální změna klimatu“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v článcích vybraných webů

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Články o globální změně klimatu s sebou nenesly tak negativní sentiment jako Covid-19; v tomto případě AI detekovala pouze 65 % článků, které se dívaly na vědecké poznání negativně. 73 % ze všech článků o tomto tématu se odkazuje na studie, tedy znovu méně než tomu bylo v případě předešlé kategorie Covid-19. Časově se poměr vydaných článků na toto téma příliš nelišil – jedinou výjimkou byl konec května 2022, kdy byl vydán pouze jeden článek, který tvořil jen jedno procento z celkově publikovaných článků.

Graf 19 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Globální změna klimatu“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

Vědecké dezinformace se objevovaly v téměř 80 % všech článků o globální změně klimatu. Jelikož došlo při analýze k velkému propojení v rámci podkategorií u tohoto tématu, níže je uvedena pouze analýza propojení tématu Globální změna klimatu jako celku s kategoriemi a podkategoriemi. Z kategorií článků došlo nejčastěji se spojením s tématy Ekonomika, Potraviny a zemědělství a Misinterpretování vědecké teorie.

Jako příklad spojení Globální změny klimatu a Ekonomiky lze uvést článek zveřejněný na serveru Aeronet 15. května 2023, který prezentuje boj proti klimatickým změnám jako záminku EU k zavedení ekonomických opatření, jež mají vést k likvidaci majetku obyčejných lidí a ke zhoršení jejich finanční situace. U tématu Potraviny a Změny klimatu se objevovaly převážně dva druhy spojení – přes zemědělství, nebo požívání hmyzu. V případě zemědělství dochází ke kritice současných ekologických politik, které jsou vnímány spíše jako způsob, jak více devastovat přírodu a zhoršit kvalitu potravin, přičemž tyto kroky jsou ukazovány v kontrastu se „zdravým selským rozumem“. Druhý typ textů pak zdůrazňuje negativní roli „zelené agendy“, jež má být (například podle článku, jež byl na CZ24.news publikován 4. srpna) zneužívána k manipulaci veřejnosti, zde například podle autora Světové ekonomické fórum (WEF) využívá téma ochrany klimatu k prosazení konzumace hmyzu či dokonce kanibalismu.

Všechna výše zmíněná témata se pak propojují s motivy jako Kontrola počasí, 5G sítě či kategorie Nemoci a medicína v článku „Peter Koenig, Global Research: Keď sa zelená zmení na hnedú ... a nikto si to nevšimne“, jenž je překladem z kanadského originálu. Autor v textu představuje svou teorii globálního plánu elit na ovládnutí společnosti, kterým v tom údajně pomáhá politika stran Zelených. Cílem článku je pak „probudit“ čtenáře, aby se elitám postavili a stali se „duchovními entitami vibrujícími na vyšší úrovni“.

Pokud jde o jednotlivé narativy, téma Globální změny klimatu je zde jen výjimečně spojováno s dalšími kategoriemi, přesto se několik takových článků objevilo. Například s podkategorií GMO, kde je například v článku v souvislosti s protesty farmářů proti Green Dealu zmiňována domnělá snaha Billa Gatese nahradit tradiční chov hospodářských zvířat v Nizozemí pěstováním geneticky upravených potravin. Evropské plány na omezení uhlíkové a dusíkové stopy jsou pak označeny za škodlivé, neboť tyto prvky jsou podle autora zásadní pro život.

Stejně jako v případě předešlé podkapitoly o Covidu-19, i zde je zmiňována AI jako důkaz, že elity (například WEF) usilují o totální kontrolu nad společností. Změna klimatu je v tomto kontextu pouze záminkou k uvalení klimatických lockdownů¹⁴, AI pak bude používána ke sledování a ovládnutí lidí, včetně jejich myšlenek.

V některých člancích nedochází k popírání změny klimatu, místo toho jsou zde však prezentovány alternativní teorie, které nabízejí jiné vysvětlení její příčiny. Tak tomu je například v článku z webu Otevři svou mysl z konce srpna 2022, kde je uvedeno, že globální sucha mohou být výsledkem technologie modifikace počasí. Podle této teorie by takto vyvolaná sucha pomohla ospravedlnit plán „elit“ na větší omezení osobní svobody.

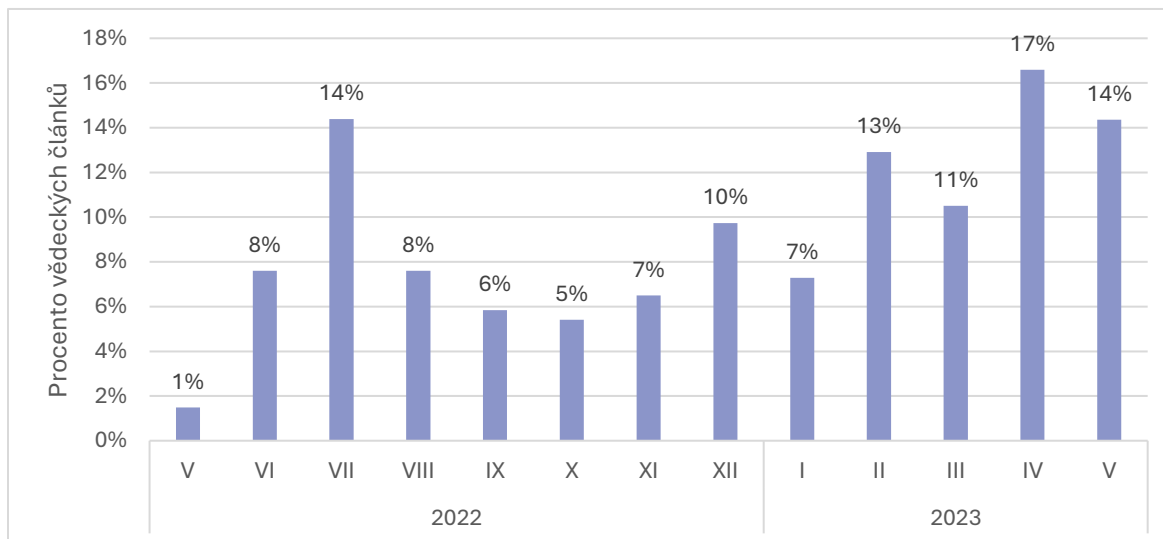
6. 4 Potraviny a zemědělství

K tomuto tématu vyšlo ve sledovaném období 259 článků, nejvíce z nich se objevilo v červenci 2022, kdy byly v člancích hojně reflektovány silící protesty

¹⁴ Pro vysvětlení této dezinformace viz kapitolu 5.3.1

nizozemských farmářů kvůli plánu vlády omezit dusíkové emise o 30 – 70 procent. Další vlna zájmu nastala ke konci sledovaného období, konkrétně v dubnu 2023, kdy bylo na alternativní scéně akcentovaným tématem dovážené obilí z Ukrajiny, jež podle kritiků obsahovalo pesticidy a další u nás zakázané látky.

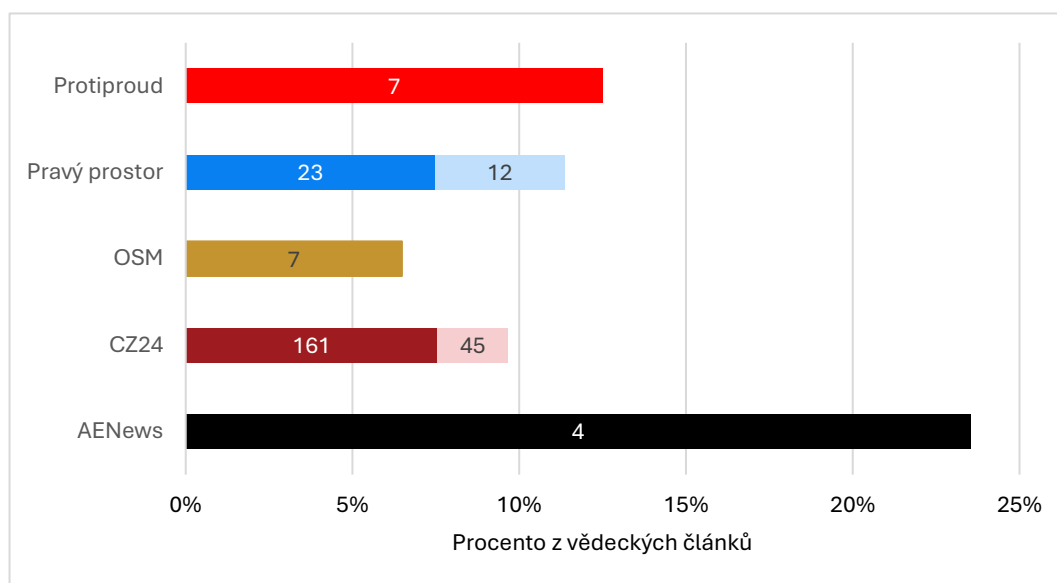
Graf 20 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Potraviny a zemědělství“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

202 textů s tímto tématem obsahovalo nějaký druh vědecké dezinformace, zatímco u 57 z nich generativní AI žádnou dezinformaci nezaznamenala. Procentuální rozpis jednotlivých webů je vizualizován grafem 19.

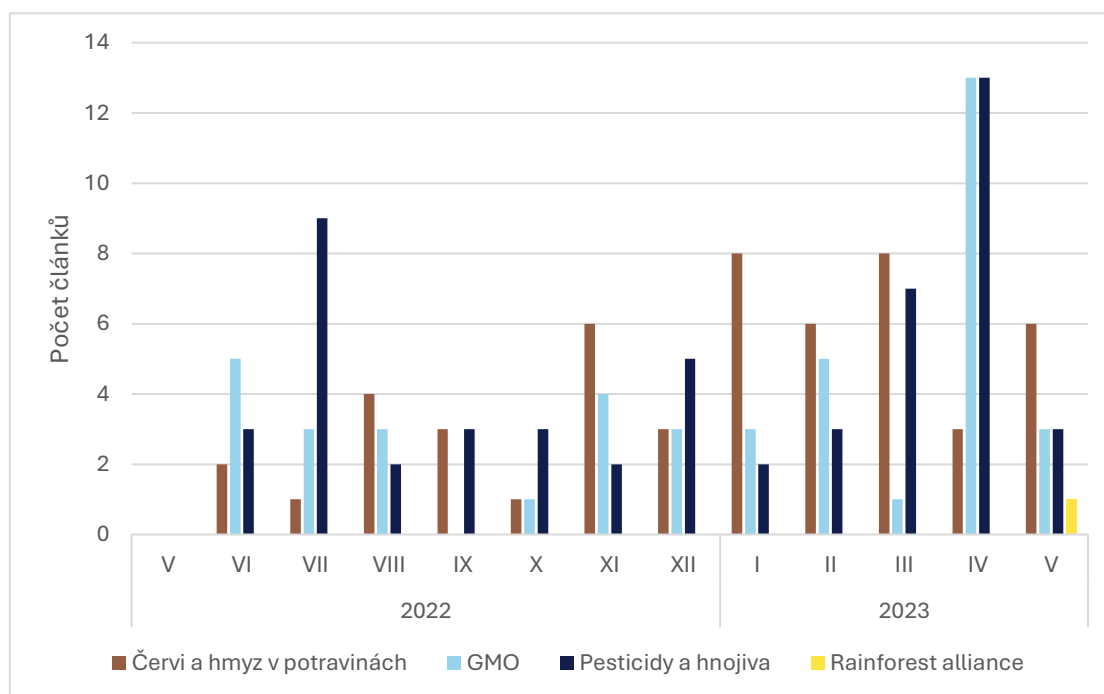
Graf 21 – Zastoupení „Potraviny a zemědělství“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v člancích vybraných webů

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Většina článků zde je z vědeckého hlediska pouze o potravinách a zemědělství. Nejvíce jich v analyzovaném časovém rámci procentuálně vydal server AENews – čtyři články, tedy 24 % z celkového množství vědeckých zpráv na tomto webu, se týkaly právě potravin a zemědělství. Důvod k tomuto vysokému číslu je, že ve všech čtyřech případech došlo k naroubování tohoto tématu na témata politická; ve dvou případech z konce dubna 2023 Vedoucí kolotoče řešil „ukrajinskou pesticidní a GMO mouku“, třetí z listopadu 2022 varuje před „total control“ od EU ohledně samovýroby potravin a poslední upozorňuje na snahu globalistů nahradit maso hmyzem.

Graf 22 – Počet článků v podkategoriích „Potraviny a zemědělství“ v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

V pár případech je téma potravin pojeno s kategorií „Nemoci a medicína“. Je tomu tak například u spojení podkategorií „červi a hmyz v potravinách“ a „jiné pandemie“ v článcích publikovaných na platformě CZ24.news, jež vyšly krátce za sebou na přelomu ledna a února. Oba tyto články pojí ptačí chřipku, která podle nich neexistuje či je předem naplánovaná, s nedostatkem vajec, jež chtějí „oni“ nahradit hmyzem. V jednom případě jsou „oni“ nespecifikováni, ve druhém jde o Billa Gatese, který před vypuknutím epidemie investoval do výroby syntetických vajec.

Podobně na tom bylo GMO, které však bylo spojeno i s tématem covidu, přesněji s mRNA vakcínami. Tak tomu je například u článku ze 13. prosince, který

se opírá o názory finančního analytika a podnikatele dr. Davida Martina, který byl několikrát usvědčen ze šíření dezinformací ohledně pandemie koronaviru (například Reuters, 2021; Carballo-Carbajal, 2023). Zde je hlavním tématem právě mRNA vakcína proti „údajnému“ Covid-19, která mění tělo člověka na biologickou zbraň a jež způsobí „smrt nebo trvalou invaliditu 300 milionů lidí“. GMO je zde zmíněna pouze v jedné větě, kde Martin tvrdí, že tato technologie způsobila více než 50 % populace gastrointestinální problémy.

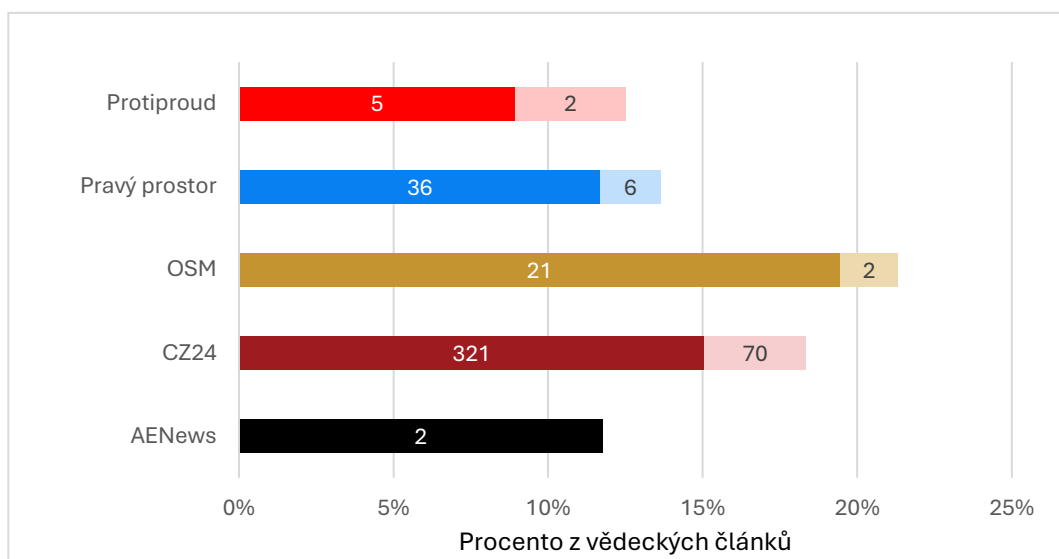
S očkováním bylo také jedenkrát spojeno téma Pesticidy a hnojiva přes narativ „globální genocidy“, která se dle autora projevuje například zákazem či omezením používání hnojiv a „smrteľnými vakcínami“ jako nástrojem depopulace. Ve zbylých případech se pojil s dalšími podkategoriemi z „Potraviny a zemědělství“ – například u serveru Pravý prostor je jejich omezování (a prosazování hmyzu) použito ke kritice EU a její politice změny klimatu.

Ve sledovaném období se objevilo pouze jednou téma „jedovaté žabky“ – Rainforest Alliance, k čemuž došlo v článku z 10. května 2023 na serveru CZ24.news. Tak malý výskyt tohoto narativu je nejspíše dán tím, že tato teorie se více rozšířila až na konci sledovaného období; například na serveru Manipulátoři.cz se vyvrácení dezinformace, že produkty označené žabičkou obsahují hmyz, objevila až 30. 4. 2023, tedy necelý měsíc před ukončením sběru dat (Cemper, 2023). Stejně jako v předchozích případech, i zde je propojena se jmény Billa a Melindy Gatesovými, kteří se dle autora snaží pomocí označování škodlivých potravin otestovat, zda je lidstvo dostatečně poslušné a koupí i tyto „pochybné“ potraviny.

6. 5 Nemoci a medicína

Téma nemocí a medicíny bylo nejčastěji zastoupeno na webu Otevři svou mysl, kde tvořilo více než 20 % všech článků o vědeckém poznání. Na serveru CZ24 pak šlo přibližně o 18 % vědeckého obsahu, u ostatních sledovaných webů se podíl pohyboval mezi 10 a 15 %.

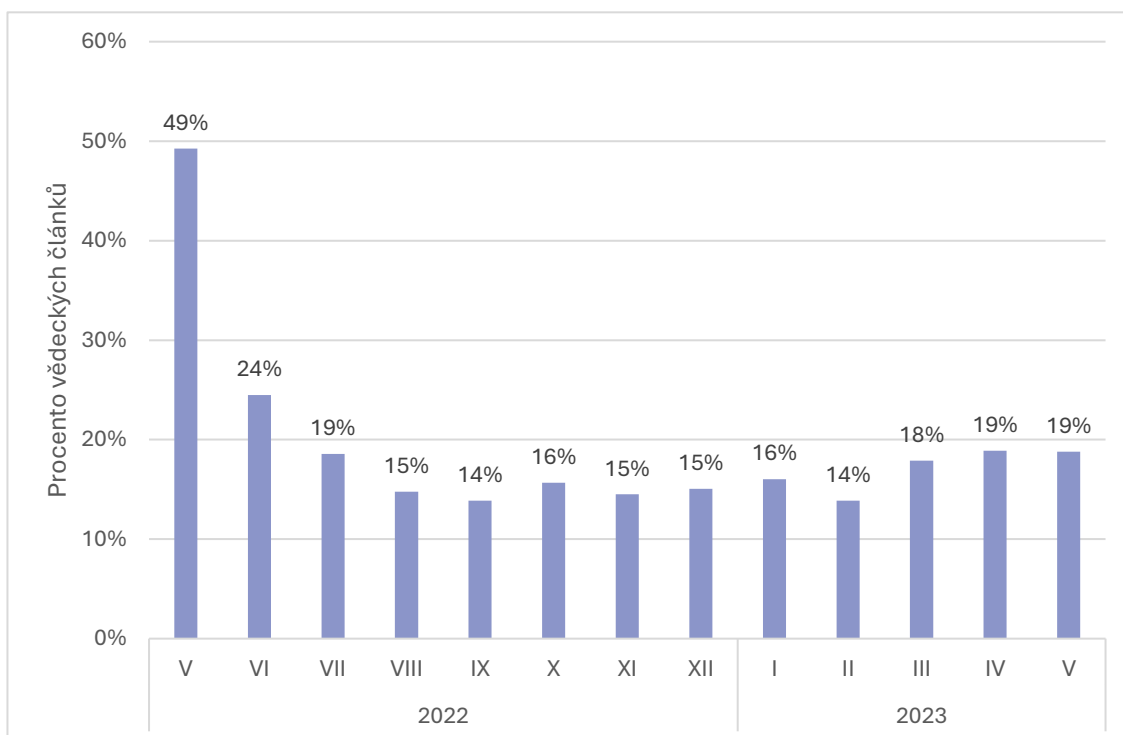
Graf 23 – Zastoupení „Nemoci a medicína“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v článcích vybraných webů

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autorů

Největší procento článků s tématem Nemoci a medicína se objevilo hned na začátku sledovaného období. To bylo částečně dané diskuzí o opičích neštovicích, které se tehdy šířily a jimž se věnovala více než polovina článků v kategorii Nemoci a medicína v květnu 2022. Tato nemoc byla dle teorií, jež se v článcích nacházejí, pouze „další pandemií“, která byla naplánována, aby WHO mohla rozšířit své pravomoci nad jednotlivými státy a jednostranně vyhlášovat stav nouze bez jejich souhlasu. Některé z článků také poukazují na možnost, že byl tento virus vytvořen v ukrajinských biolaboratořích. Téma opičích neštovic však bylo zdviháno i po celý zbytek sledovaného období; například v dubnu 2023 vyšel na serveru CZ24.news článek tvrdící, že se USA snaží vyvinout novou verzi opičích neštovic, která však bude tisíckrát silnější.

Graf 24 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Nemoci a medicína“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

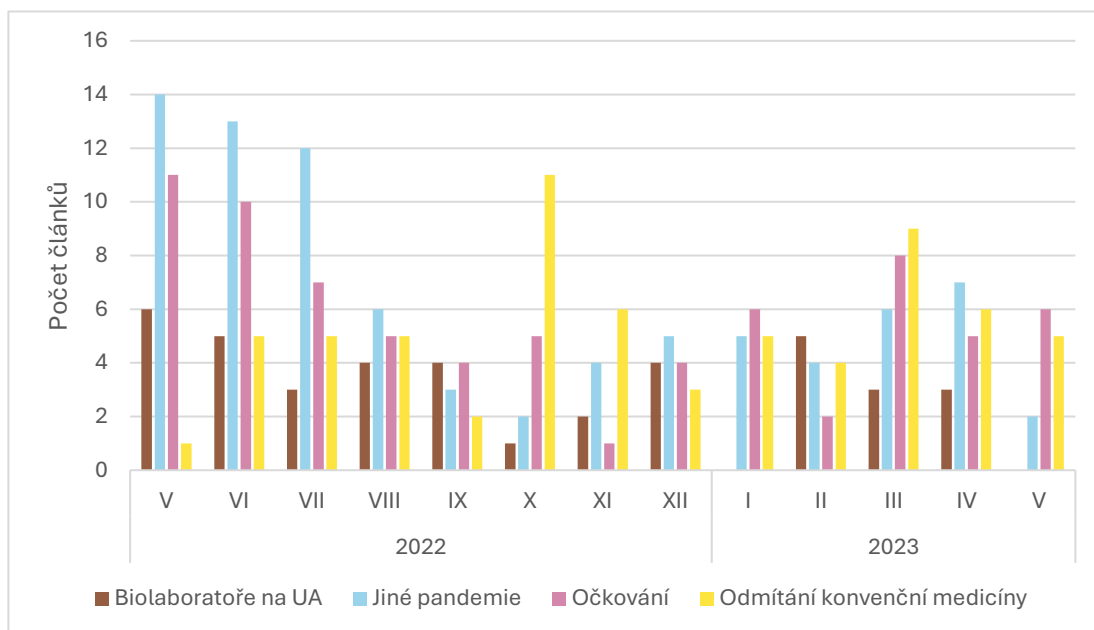
Je třeba říci, že procento článků v kategorii „Nemoci a medicína“ nemusí zcela odpovídat skutečnosti. V některých případech je totiž část článků, již AI zakódovala jako že se týká nemoci a medicíny, primárně o Covidu a to například tehdy, pokud je zde v pár slovech zmíněna nějaká jiná nemoc či komplikace. Příkladem může být článek publikován na serveru Otevři svou mysl, kde jsou dopodrobna popsány nežádoucí příznaky, které vykazují lidé po očkování proti koronaviru, jako je například paraplegie či perikarditida. Právě s tématem Covid-19 je proto tato kategorie spojena suverénně nejčastěji, krom toho se vyskytuje i v kombinaci s Potravinou a zemědělstvím a Technologií a radiací.

K propojení tématu Technologie a Medicíny došlo například u článku, který byl zveřejněn na AENews v srpnu 2022. Ten popisuje scénář, kdy se lidé pomocí technologických implantátů stanou „bioniky“ – jedinci, kteří budou mít do těla implantovaná různá zařízení, například čipy napojeny na nervovou soustavu. Tyto čipy mají dle textu potenciál rozšiřovat lidské vědomí, ale cenou za to bude možnost toho, že „globalisté“ budou moct tyto „bioniky“ ovládat či je sledovat.

Co se týče jednotlivých témat, na začátku převažovala „jiná pandemie“ a „očkování“ – většinou v souvislosti s již dříve zmíněnými opičími neštovicemi –

ale objevily se zde i články zabývající se například lymskou boreliózou. Jak bylo zmíněno u tématu Potravin, jako „jiná pandemie“ byly kódovány i články, jež se zabývaly ptačí chřipkou. Docházelo také často k propojení tématu jiných pandemií s biolaboratořemi na Ukrajině – ty byly do války na Ukrajině dle teorií zmiňovaných v člancích používány pro vývoj biologických zbraní, které (jak bylo zmíněno například v textu z července 2022) byly vyvíjeny speciálně tak, aby měly účinek jen na Slovany a obyvatele Asie. V tamějších biolaboratořích byl taky podle některých textů vytvořen vir SARS-CoV-2. V jednom případě dokonce došlo k propojení tématu biolaboratoří a AI – Ukrajina je zde vykreslena jako „testovací laboratoř“ pro globální elity.

Graf 25 – Počet článků v podkategoriích „Nemoci a medicína“ v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

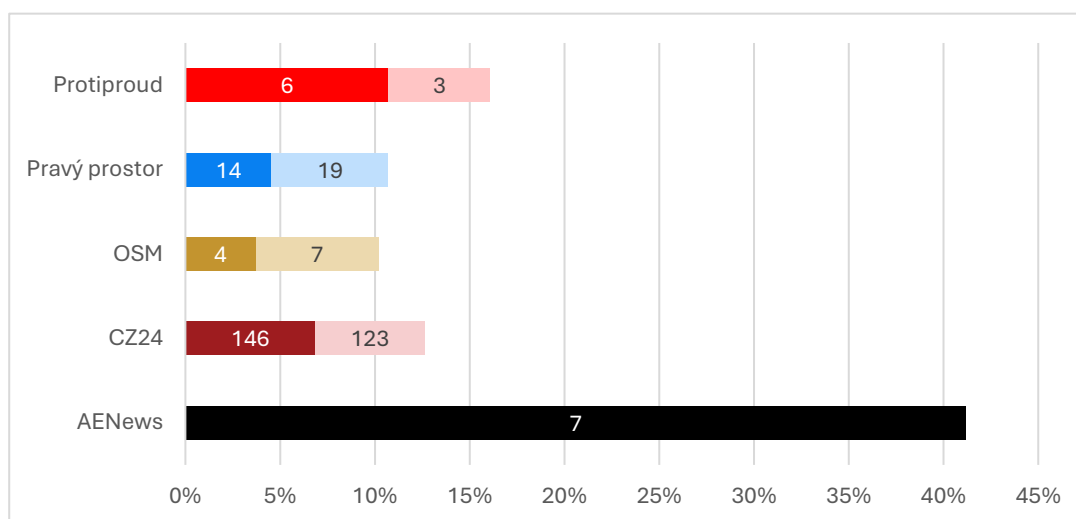
Podobně jsou spolu propojena i témata očkování a odmítání konvenční medicíny. Očkování je v takových člancích často považováno za zbytečné či dokonce škodlivé, jelikož údajně obsahuje různé toxické látky, jako je například rtuť. Ve článku publikovaném na serveru CZ24.news na konci srpna autor propojil témata očkování a koronaviru pomocí narativu, že obě tyto věci slouží globalistům k vyvraždění lidstva, čehož mají dosáhnout toxické látky, jež jsou zde tajně obsaženy. Téma odmítání konvenční medicíny je pak většinou zmíněno samostatně – a to ať už zde autoři varují před mamografy, opalovacími krémy či naopak velebí vitamín C jako přípravek na pozastavení rakoviny v pokročilém stádiu.

Tato kategorie je jednou z těch, které mají nejvyšší výskyt článků, v nichž byly zachyceny odkazy na studie či odborníky – 94 % z nich zde splňovalo tato kritéria. Přesto převažoval negativní sentiment vůči vědeckému poznání, jenž byl detekován v 63 % článků zabývajících se nemocemi či medicínou.

6. 6 Technologie a radiace

V rámci kategorie Technologie a radiace se objevuje nejmenší množství článků se zjištěnými dezinformacemi; ty byly detekovány v pouze 54 % textů s tímto tématem. Tato skutečnost je částečně dána tím, že se zde vyskytuje hodně článků zpravodajské povahy (například o vojenství či AI), kde se dezinformace obecně vyskytují méně – v případě Technologie jako hlavní kategorie tvořil proto počet článků se zachycenou dezinformací pouze lehce přes polovinu všech takových textů. Technologie a radiace byla tématem, jež se na sledovaných webech objevovalo pouze zřídka, výjimku však tvořil AENews, kde do této kategorie spadá přes 40 % publikovaných článků o vědě¹⁵. S počtem detekovaných dezinformací klesl i negativní sentiment vůči vědeckému poznání, který mělo pouze 43 % textů v této kategorii, v 11 % textů byl pak zaznamenán pohled pozitivní.

Graf 26 – Zastoupení „Technologie a radiace“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v člancích vybraných webů

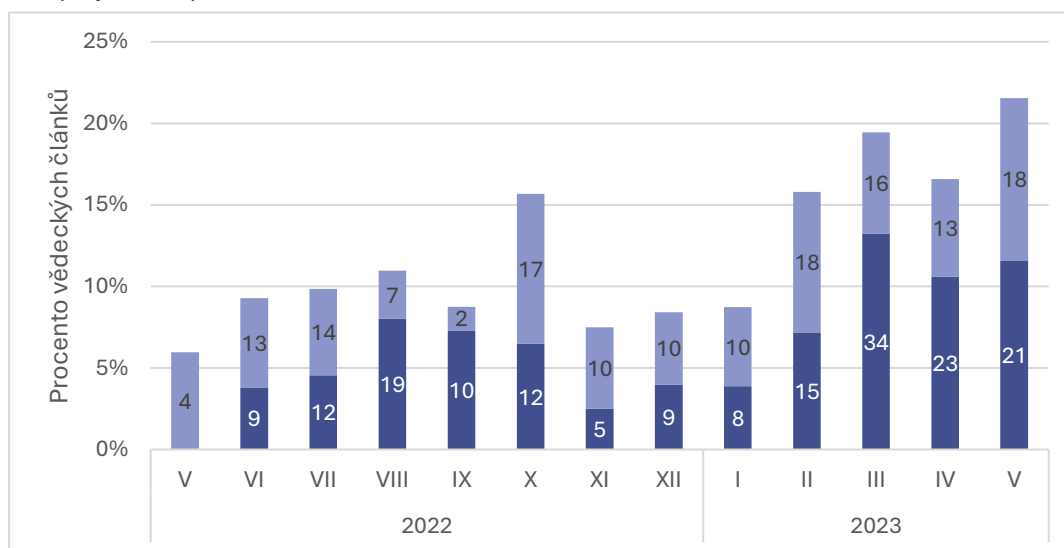

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

¹⁵ Tato skutečnost byla blíže rozebírána v kapitole 6.1

Tematicky jsou články v této kategorii často spojeny s oblastí ekonomiky. Ve sledovaném období se objevovala například problematika kryptoměn, AI (většinou ChatGPT) a právě vojenství, například při kritice letounů F35, jejichž nákup byl tehdy Českou republikou zvažován. V textech, které obsahují dezinformace, se propojení technologií a ekonomiky objevuje také, například v tvrzení, že zavedení digitální ekonomiky a biometrických platebních systémů povede ke globální tyranii pod vedením „elit“. Krom toho je tato kategorie spojena i s tématem Vesmír a astronomie, ať už v článcích o vesmírných technologiích včetně zbraní, či Mezinárodní vesmírné stanici.

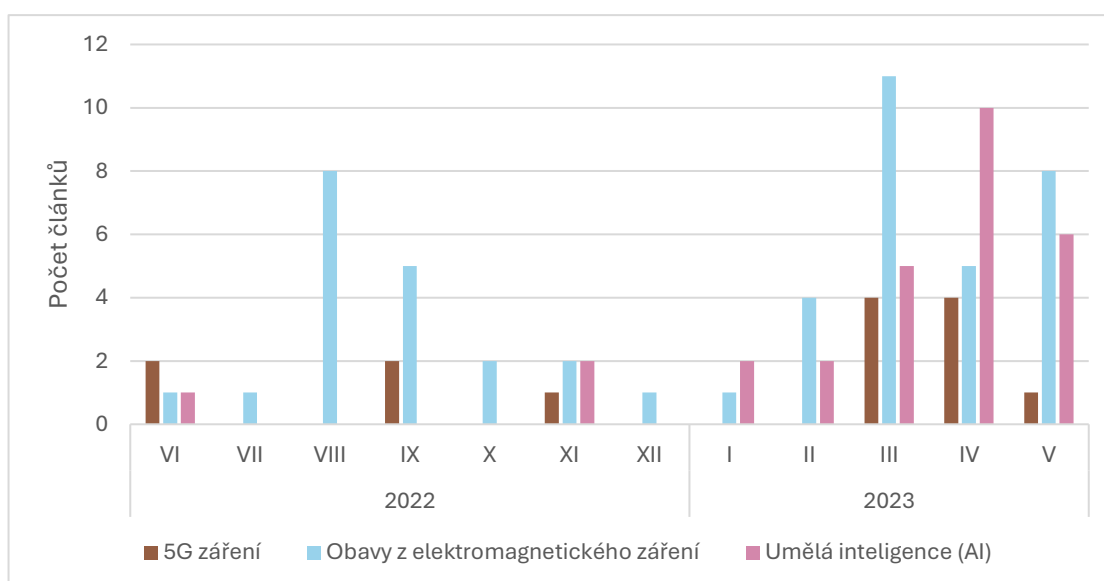
Graf 27 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Technologie a radiace“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících

Pozn.: Tmavší barva označuje články s vědeckou dezinformací, světlejší barva články bez detekované dezinformace; Zdroj dat: archiv autory

Procentuálně nejvyšší počet článků v kategorii Technologie a radiace byl zaznamenán na konci sledovaného období, tedy v květnu 2023. Z 39 článků se jich tehdy 19 alespoň částečně věnovalo AI, například varovaly před jejími riziky či upozorňovaly na nové možnosti jejího použití. Tento její zvýšený výskyt odpovídá také vyššímu detekování kategorie Umělá inteligence (AI) v posledních měsících sledovaného období.

Graf 28 – Počet článků v podkategoriích „Technologie a radiace“ v jednotlivých měsících

Zdroj dat: archiv autory

Téma 5G se ve článcích obsahujících vědecké dezinformace nejčastěji objevilo v březnu a dubnu 2023, přičemž většina těchto textů byla publikována na CZ24.news. V březnu se ve svou ze tří článků objevil odkaz na studii o škodlivosti 5G technologie, která dle ní způsobuje různá poškození mozku. V dubnu se pak narativ ohledně této technologie změnil, 5G zde bylo vnímáno jako nástroj pro zavedení totalitní digitální kontroly nad občany skrze koncept chytrých měst.

6. 7 Zbylé kategorie

Historie

Téma historie bylo detekováno u celkem 71 článků, přičemž přibližně 64 % z nich obsahovalo nějaký druh vědeckých dezinformací. Toto relativně malé množství je dáno stejně jako u předchozího tématu jeho zpravodajskou naturou – spadají sem tak i články například o archeologických objevech; jeho vyšší výskyt mezi vědeckými články celkově je pak dán tím, že se často pojí pouze jako doplňující kategorie pro články o jiném tématu, které však zmíní historickou souvislost.

Mezi nejčastěji detekované podkategorie Historie patří „Ztracené civilizace“, přičemž téměř polovina z těchto textů se věnovala postavení Slovanů v dějinách. Objevovala se zde například teorie o existenci Tartárie jako

panslovanského státu, či teorie o spojení Slovanů se starověkými Etrusky. Dalším tématem v historických článcích byli Historičtí mimozemšťané, v jednom z článků byla například zmíněna mimozemská rasa Annunaki, která měla údajně vytvořit lidskou rasu jako své otroky.

Vesmír a astronomie

V analyzovaném souboru bylo zjištěno 56 článků, ve kterých bylo téma Vesmír a astronomie buď hlavním, nebo vedlejším tématem, přičemž přibližně 50 % z nich obsahovalo dezinformace proti vědeckému poznání, což je stejně jako u předchozí kategorie dáno vyšším množstvím článků se zpravodajským charakterem.

Jak bylo uvedeno v kapitole 6.6, toto téma se často pojí právě s kategorií Technologie a radiace – ve více než polovině případů, kdy byl Vesmír hlavní téma, byla technologie detekována jako kategorie vedlejší. Nejčastěji šlo v těchto případech o problematiku války ve vesmíru, například článek z března 2023 tvrdí, že čínské zelené lasery z meteorologického satelitu nad Havají jsou signálem pro USA, že by Čína při teoretické válce o Tchaj-wan byla schopna zaútočit na americké civilisty.

Z podkategorií v rámci tématu Vesmír a astronomie se v analyzovaných článcích objevilo jak Přistání na Měsíci (čtyři články), tak Teorie o ploché Zemi (3 články). Tři ze čtyř článků věnovaných přistání na Měsíci tvrdily, že šlo o podvod, čtvrtý spekoval o možných objektech umělého původu zachycených na fotografiích získaných z Měsíce pomocí sovětské družice v polovině 60. let. Z článků spadajících do podkategorie Teorie o ploché zemi jeden uváděl, že Země je dutá a může obsahovat skryté civilizace; zbylé dva články pak přímo netvrdily, že je Země placatá, ale představovaly argumenty zastánců této teorie a „kladly otázky“, na které podle jejich autora nikdo neumí uspokojivě odpovědět.

Kontrola počasí

Články, jež by se tematicky týkaly kontroly počasí, se ve vzorku objevily osmnáctkrát, z nich 17 obsahovalo nějaký druh vědeckých dezinformací. Jediný

text, v němž nebyly přítomny, referoval o plánovaném zákazu použití solárních geoinženýrských experimentů v Mexiku.

Nejčastěji zmiňovanou podkategorií v rámci tohoto tématu byla HAARP. Nejvyšší frekvence výskytu článků, kde byla tato technologie zmíněna, byla v březnu 2023 v souvislosti se zemětřesením v Turecku, kdy některé články spekulovaly o tom, že otřesy mohly být vyvolány právě pomocí HAARPU. Technologie chemtrails pak byla často spojována s globální změnou klimatu – tento narativ je blíže analyzován v kapitole 6.3.

Záhadné jevy a alternativní teorie

Tato kategorie se během sledovaného období vyskytla ve 198 případech, pouze ve 30 % těchto článků se však jednalo o hlavní téma článku, ve zbytku případů byla zařazena jako kategorie doplňující. Její častý výskyt (téměř 200 případů) lze přičíst zejména širokému rozsahu kategorie kvůli dovětce „alternativní teorie“. Mezi články zařazené do kategorie Záhadné jevy a alternativní teorie kvůli první části svého názvu patří například text o projektu Modrý paprsek, jehož cílem má být dle zde uvedené teorie zavedení totalitní světové vlády pomocí vzdušné projekce „boha“, který je pro danou zemi specifický.

Misinterpretování vědecké teorie

Podobně jako u kategorie Záhadné jevy a alternativní teorie se i toto téma vyskytovalo spíše jako doplňkové. Z celkového počtu 93 článků s tímto tématem ho AI označila za hlavní pouze ve 27 případech. Jako doplňková kategorie se pak Misinterpretování vědecké teorie pojila převážně s tématy Globální změna klimatu a Nemoci a medicína.

V rámci tohoto tématu byly zkoumány dvě podkategorie – Evoluce a Kvantová fyzika. Příkladem misinterpretace evoluční teorie může být článek publikovaný na webu Pravý prostor, v němž je uvedeno, že viry nemohou způsobit nemoci či dokonce neexistují. Tato tvrzení přitom odporuje genetickým důkazům evoluce. V případě podkategorie Kvantová fyzika jde pak například o článek CZ24.news z října 2022, který používá pojmy z kvantové fyziky pro lidské tělo,

čímž se ho ve spojení s ezoterickými koncepty snaží vykreslit jako „kvantový počítač“.

Diskreditace vědců a vědeckých organizací

Přestože se tato kategorie převážně v analyzovaném vzorku vyskytuje jako doplňková, ve srovnání s jinými „doplňkovými“ tématy se častěji objevuje i jako hlavní. Nejčastěji se články v této kategorii zabývají kritikou Světové zdravotnické organizace, Organizace spojených národů či přímo konkrétních vědců. Ti jsou v těchto článcích často vykreslováni jako zmanipulovaní či mocensky zneužití a že místo snahy o hledání pravdy slouží globálním elitám. V případech, kdy se téma Diskreditace vědců a vědeckých organizací vyskytlo jako vedlejší kategorie, byla ve většině případů spojena s tématem Covid-19, méně často pak byla spojena s kategoriemi Globální změna klimatu a Nemoci a medicína.

Ekonomika

Kategorie Ekonomika se v analyzovaných článcích také objevovalo převážně jako doplňkové, pouze v 17 případech jej generativní AI zakódovala jako hlavní téma textu. V těchto případech bylo nejčastěji spojováno s kategorií Technologie a radiace, případně neměly články žádné doprovodné téma, jako tomu bylo například u článku „Podvod zvaný inflace“, kde autor uváděl názor, že inflace je výsledkem záměrné manipulace ze strany politiků, kteří si půjčují a tisknou peníze, aby si kupovali voliče.

Jako vedlejší téma se Ekonomika vyskytla ve 487 případech, přičemž nejčastěji zde byla v kombinaci s kategoriemi Globální změnou klimatu a Covid-19. Je třeba však mít na paměti, že téma Ekonomika může zároveň u některých článků sloužit k detekci „politických“ témat, nemusí se tedy jednat o čistě vědeckou doplňkovou kategorii.

Energetika

„Hlavní“ téma Energetika se v analyzovaných článcích vyskytlo pouze v jednom případě. Šlo o text publikovaný na webu Otevři svou mysl, který se věnoval plánu Nikola Tesly na bezdrátový přenos energie. Ve zbývajících případech se tato kategorie objevovala pouze jako vedlejší. Přibližně 73 % jeho výskytu jako vedlejšího tématu bylo spojeno s hlavní kategorií Globální změna klimatu. Zajímavostí je pohled na jádro v těchto článcích, které je bráno spíše za neprávem opomíjenou (a přitom daleko lepší) alternativu k obnovitelným zdrojům než za potenciální hrozbu pro české občany.

Jiné

Tato kategorie se objevila pouze v 16 případech, u textů, v nichž generativní AI měla problémy vybrat z více stejně zastoupených témat či kde ani jedna kategorie zcela neodpovídala obsahu článku. Některé byly například napsány o vědě a vědeckých institucích jako takových, text se však primárně soustředil na politiku kolem nich, v jiných je zase věda kritizována za své propojení s nadnárodními korporacemi a vládami.

Závěr

Fenomén dezinformací postupuje v současnosti prakticky již celým informačním prostorem, a proto se nevyhnul ani vědeckému poznání. To je zejména od pandemie koronaviru často využíváno různými aktéry k prosazování vlastních zájmů, přičemž některá témata se ke zneužití hodí více než jiná. Pro lepší pochopení, jaká témata využívají tuzemské dezinformační weby, byly v této práci analyzovány články o vědeckém poznání ze serverů CZ24.news, AENews, Pravý prostor, Protiproud a Otevři svou mysl, které byly vydány mezi 25. květnem 2022 a 2023. Za tímto účelem vznikly tři výzkumné otázky. Ta hlavní z nich zněla „*Které z hlavních témat spojených s vědeckým poznáním bylo na vybraných webech nejčastěji spojováno s dezinformačními tvrzeními?*“ Následná analýza 2 622 článků publikovaných na vybraných serverech pomohla odhalit, že největší poměr dezinformací se nacházel u článků v kategorii Covid-19, kde se dezinformace nacházely ve více než 90 % všech publikovaných článků o vědeckém poznání. Téma koronaviru také bylo nejčastější ve třech z pěti analyzovaných webů; často pak bylo spojováno s dalšími tématy, jako Diskreditace vědců a vědeckých organizací či Nemoci a medicína, z jednotlivých narativů v něm byla nejčastěji zmiňována problematika vakcín proti koronaviru, hlavně jejich kritika, což může vést k nižší proočkovanosti populace. Dalšími akcentovanými tématy pak byla Globální změna klimatu a Nemoci a medicína, přičemž ty jsou také často spojeny s dezinformacemi proti vědeckému poznání.

Hlavní výzkumná otázka pak byla doplněna dvěma dalšími, dílčími:

Na kterém z nejčtenějších alternativních webů byla vědecká témata zastoupena nejčastěji?

Mimo web Otevři svou mysl, kde tyto články tvořily 44 % všech v dané době vydaných textů, měl nejvyšší podíl článků o vědeckém poznání server CZ24.news – 12,5 %. Toto pořadí se však neodráží v počtu dezinformací proti vědeckému poznání v jednotlivých člancích; zde má největší podíl Aeronet následovaná platformou Otevři svou mysl, naopak CZ24.news má podíl takových článků nejmenší. To potvrzuje jeho roli „zpravodajského“ média, které přebírá obsah i z důvěryhodných zdrojů.

Jaký je sentiment vybraných webů vůči vědeckému poznání v publikovaných článcích?

Celkový sentiment analyzovaných článků je vůči vědeckému poznání z velké části negativní, ale zároveň se v 83 % z nich nachází velký počet odkazů na studie, vědecké výzkumy či názory odborníků, přičemž články obsahující dezinformace vůči vědeckému poznání nahlížejí na vědecké poznání negativněji a zároveň větší procento z nich obsahuje nějaký vědecky relevantní odkaz. Články se tedy nejspíše nedívají apriori negativně na vědu jako takovou, ale spíše na mainstreamovou vědu. Toto zjištění odpovídá analýze německých autorů, kteří podobnou strategii identifikovali u tamější alternativní scény.

Samotnému šíření dezinformací lze však do značné míry předcházet. Ze stran vědců by mohly mezi preventivní kroky patřit ověřování integrity médií před souhlasem s rozhovorem či komunikování s veřejností „lidským jazykem“, a to nejen při krizích, jakou byla například pandemie Covid-19. Média by pak měla upustit od přílišné bulvarizace vědeckých témat, při níž se vytrácí hlavní podstata komunikovaného zjištění, a důkladně ověřovat původ publikovaných informací. Odpovědnost za správnou komunikaci vědeckých poznání tak leží na obou stranách.

Literatura byla pro účely této práce zvolena vhodně, ačkoli ji je na téma dezinformací vůči vědeckému poznání menší počet. Důležitá pro tuto práci byla nejen výše zmíněna studie *Covid-19 Research in Alternative News Media: Evidencing and Counterevidencing Practices*, která byla použita pro základní předpoklad u třetí výzkumné otázky, ale i *Communicating Science Effectively: A Research Agenda*. Ta v této diplomové práci sloužila jako základ pro popis problematiky komunikace o vědeckém poznání.

Mezi hlavní omezení této práce patří především charakter analýzy, která je prováděna velkým jazykovým modelem AI. Jak bylo zjištěno pomocí porovnání jejích výstupů s lidským hodnocením, model například nadhodnocuje množství odkazů v článcích; zároveň v pár případech došlo k posouzení určitého článku jako dezinformačního, jen aby v dalším sloupci bylo uvedeno, že tento článek dezinformace neobsahuje. Není také možné vždy zjistit, proč model došel k určitému závěru, například zda je článek o vědě. Dalším omezením je pak

kvantitativnost práce, kvůli níž nelze analyzovat přesné narativy, které se v člancích objevily.

V rámci možného budoucího výzkumu v této oblasti by byla možnost zaměřit se na bližší analýza akademických článků, z nichž často (nejen) web Otevři svou mysl přejímá své informace. V jakých časopisech byly tyto texty publikovány, prošly recenzním řízením a jsou autoři vnímáni ve své vědecké komunitě jako nezávislí? Tyto otázky by mohly přinést lepší vhled do problematiky expertů, již jsou alternativními médii citováni. Druhým směrem výzkumu by pak moha být právě kvalitativní analýza dezinformačních narativů, jež tyto weby používají, a jejich porovnání v rámci času, či mezi jednotlivými platformami. Třetí, více technickou, možností by pak mohlo být porovnání různých velkých jazykových modelů AI z hlediska jejich schopnosti detekce dezinformací vůči vědeckému poznání.

7 Zdroje a literatura

- Abbadia, J. (27. Červen 2023). *Exploring the Role of AI in Academic Research*. Načteno z Mind the Graph: <https://mindthegraph.com/blog/ai-in-academic-research/>
- ALLEA. (2021). Fakt, nebo fake? Jak čelit vědeckým dezinformacím. *Diskusní dokument ALLEA(5)*. Berlín. doi:<https://allea.org/wp-content/uploads/2022/03/Fact-or-Fake-DP-Czech-final.pdf>
- Anderson, S. (1. Duben 2020). *Satire vs. Fake News*. Načteno z University of Toronto MAGAZINE: <https://magazine.utoronto.ca/people/alumni-donors/satire-vs-fake-news-aaron-hagey-mackay/>
- APA. (29. Listopad 2023). *8 recommendations for countering misinformation*. Načteno z American Psychological Association: <https://www.apa.org/topics/journalism-facts/misinformation-recommendations>
- Artificial Analysis. (n.d.) *Gemini 2.0 Flash (Feb '25): Intelligence, Performance & Price Analysis*. Načteno z Artificial Analysis: artificialanalysis.ai/models/gemini-2-0-flash
- ASC. (n.d.). *A central hub for the professional science communications community*. Načteno z ASC: <https://www.associationofsciencecommunicators.org>
- Bakir, V., & McStay, A. (2018). FAKE NEWS AND THE ECONOMY OF EMOTIONS Problems, causes, solutions. *Digital Journalism*, 6(2), stránky 154-175. doi:10.1080/21670811.2017.1345645
- Bandžuchová, T. (2022). Armáda České republiky perspektivou dezinformačních webů. *Bakalářská práce*. Olomouc.
- Barari, M., & Eisend, M. (2024). Computational Content Analysis in Advertising Research. *JOURNAL OF ADVERTISING*, 53(5), stránky 681-699. doi:10.1080/00913367.2024.2407642
- Bartkovský, M. (15. Srpen 2024). *Martin Bartkovský: Proč se Foltýnův výrok stal předmětem vášnivé debaty aneb Kdo je tady svině?!* Načteno z REFLEX: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/126217/martin-bartkovsky-proc-se-foltynuv-vyrok-stal-predmetem-vasnive-debaty-aneb-kdo-je-tady-svine.html>
- Baxa, J. (6. Prosinec 2023). *Usnesení Ústavního soudu*. Načteno z Ústavní soud: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-5-23_1
- Bazalová, A. (16. Prosinec 2024). *Novým ředitelem STRATKOMu je major ve výslužbě Oldřich Bruža*. Načteno z Forendors: <https://www.forendors.cz/p/756199642437394199>
- Bennett, W. L., & Livingston, S. (Duben 2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2), stránky 122-1139. doi:10.1177/0267323118760317
- BIS. (23. Listopad 2021). *Výroční zpráva 2020*. Praha. Načteno z <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>

- BIS. (25. Září 2023a). *Tisíce euro za ruskou propagandu. BIS odhalila vlivového agenta.* Načteno z Bezpečnostní informační služba: <https://www.bis.cz/aktuality/tisice-euro-za-ruskou-propagandu-bis-odhalila-vlivoveho-agenta-2675c9f4.html>
- BIS. (26. Říjen 2023b). *Výroční zpráva 2022.* Praha. Načteno z <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2022-2cd547c8.html>
- BIS. (n.d.-a). *Čím se zabýváme.* Načteno z Bezpečnostní informační služba: <https://www.bis.cz/cim-se-zabyvame/>
- BIS. (n.d.-b). *Jak pracujeme.* Načteno z Bezpečnostní informační služba: <https://www.bis.cz/jak-pracujeme/>
- Boberg et al. (Duben 2020). *Pandemic Populism: Facebook pages of alternative news media and the Corona crisis - a computational content analysis. MOR WORKING PAPER(1).* doi:10.48550/arXiv.2004.02566
- Bota, A. K. (17. Květen 2015). *Did Uncle Sam buy off the Maidan?* Načteno z Zeit Online: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2015-05/ukraine-usa-maidan-finance/komplettansicht>
- Brubaker, R. (Červen 2021). *Paradoxes of populism during the pandemic. Thesis Eleven, 1(164),* stránky 73 - 87. doi:10.1177/0725513620970804
- Brüggemann, M., Lörcher, I., & Walter, S. (2020). *Post-normal science communication: exploring the blurring boundaries of science and journalism. JCOM, 19(3).* doi:10.22323/2.19030202
- Bultitude, K. (2011). *Science Communication - Why and How?* V P. Rosůlek et al., *Science communication se zřetelem na sociálně-vědní témata* (stránky 31-61). Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
- Bush, E. (2. Duben 2024). *Tennessee lawmakers vote to ban geoengineering, with allusions to 'chemtrails' conspiracy theory.* Načteno z NBC News: <https://www.nbcnews.com/science/environment/tennessee-lawmakers-ban-geoengineering-allusions-chemtrails-rcna145015>
- Caballero, L. (9. Červenec 2024). *5G doesn't affect your health – here are 5 points to put your mind at ease.* Načteno z The Conversation: <https://theconversation.com/5g-doesnt-affect-your-health-here-are-5-points-to-put-your-mind-at-ease-233947>
- Cancer Research UK. (20. Prosinec 2024). *Do mobile phones or Wi-Fi cause cancer?* Načteno z Cancer Research UK: <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/causes-of-cancer/cancer-myths-questions/do-mobile-phones-cause-cancer>
- Canetta, T. (21. Červenec 2022). *Disinformation about climate change – Main narratives in June at the European level.* Načteno z European Digital Media Observatory: <https://edmo.eu/publications/disinformation-about-climate-change-main-narratives-in-june-at-the-european-level/>
- Carballo-Carbajal, I. (07. Červen 2023). *Financial analyst David Martin misrepresents studies and patent applications to promote the baseless claim that SARS-CoV-2 was developed as a bioweapon.* Načteno z Science feedback:

<https://science.feedback.org/review/financial-analyst-david-martin-misrepresents-studies-patent-applications-promote-baseless-claim-sars-cov-2-developed-bioweapon>

- Cemper, J. (24. Zář 2020a). *Dezinformační projekt Otevři svou mysl na vzestupu*. Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/dezinformacni-projekt-otevri-svou-mysl-na-vzestupu/>
- Cemper, J. (21. Červenec 2020b). *Pravý prostor a Voxpopuliblog: Hlas ultrapravicového extremismu v ČR*. Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/pravy-prostor-a-voxpopilblog-hlas-ultrapraviceveho-extremismu-v-cr/>
- Cemper, J. (30. Duben 2023). *Žabka na obale jídla opravdu neznamená, že jídlo obsahuje hmyz*. Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/zabka-na-obale-jidla-opravdu-neznamena-ze-jidlo-obsahuje-hmyz/>
- Cercone, J. (21. Duben 2023). *A video of a former CIA director is not proof that the government is spraying the sky with chemicals*. Načteno z Poynter: <https://www.poynter.org/fact-checking/2023/cia-director-john-brennan-video-chemtrails/>
- Cibulka, J. (5. Duben 2022). *iRozhlas.cz*. Načteno z ‚Hybridně působí ve prospěch Ruska.‘ Vojenští rozvědčící zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vz-rozvedka-armada-blokace-webu-cenzura-svoboda-projevu_2204050644_cib
- Cibulka, J., & ČTK. (25. Únor 2022). *Aeronet, Skrytá pravda i Protiproud. Sdružení CZ.NICablokovalo osm dezinformačních webů*. Načteno z iRozhlas.cz: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dezinformace-ukrajina-rusko-spor-valka-weby-aeruoent-protiproud-prvnizpravy_2202251531_sto
- Cibulka, J., & Halla, P. (30. Květen 2020). *Ministerstvo si stěžovalo na záznam pořadu s Duškem o koronaviru. Youtube, Ulož.to i Seznam ho stáhly*. Načteno z iRozhlas.cz: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dusek-video-cthh-koronavirus-sarlatanstvi_2005300604_cib
- Cieslar, P., & Mašínová, T. (n.d.). *Republika vědy, výzkumu a inovací*. Praha. Načteno z https://www.npu.cz/portal/o-nas/veda-a-vyzkum/legislativa-dokumenty-a-organy/legislativa-a-zavazne-dokumenty/2022_06_strategie_rozvoje_publicity_a_komunikace_vedy_vyzkumu_a_inovaci.pdf
- Ciroková, K., & Valášek, L. (15. Červen 2023). *Přehled těch, kteří v Česku vydělávají na strachu lidí*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-kdo-v-cesku-vydelava-na-strachu-lidi-232386>
- CISA. (n.d.). *Foreign Influence Operations and Disinformation*. Načteno z Cybersecurity & Infrastructure Security Agency: <https://www.cisa.gov/topics/election-security/foreign-influence-operations-and-disinformation#:~:text=Misinformation%20is%20false%2C%20but%20not,mislead%2C%20harm%2C%20or%20manipulate.>

- Correll, W. A. (18. Únor 2021). *WARNING LETTER - Mercola.com, LLC*. Načteno z FDA: <https://www.fda.gov/inspections-compliance-enforcement-and-criminal-investigations/warning-letters/mercolacom-llc-607133-02182021>
- Cottle, J. (n.d.). *instituteofhumananatomy*. Načteno z TikTok: <https://www.tiktok.com/@instituteofhumananatomy?lang=cs-CZ>
- Council of the EU. (2. Březen 2022). *EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU*. Načteno z Council of the European Union: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rtrussia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>
- Cox, C. (20. Červenec 2020). *Fact check: U.N. Agenda 21/2030 'New World Order' is not a real document*. Načteno z USA Today News: <https://eu.usatoday.com/story/news/factcheck/2020/07/23/fact-check-uns-agenda-21-2030-agenda-wont-create-new-world-order/5474884002/>
- CTHH. (n.d.). *Koronavirus: Přehled hlavních dezinformačních trendů a sdělení*. Načteno z Ministerstvo vnitra České republiky: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/koronavirus-prehled-hlavnich-dezinformacnich-trendu-a-sdeleni.aspx>
- CZ.NIC. (25. Únor 2022a). *Sdružení CZ.NIC zablokovalo weby šířící dezinformace spojené s rusko-ukrajinským konfliktem*. Načteno z CZ.NIC: <https://www.nic.cz/page/4301/sdruzeni-cznic-zablokovalo-weby-sirici-dezinformace-spojene-s-rusko-ukrajinskym-konfliktem/>
- CZ.NIC. (25. Květen 2022b). *Sdružení CZ.NIC dnes vrátilo do zóny dříve vyřazená jména domén dezinformačních webů*. Načteno z cz.nic: <https://www.nic.cz/page/4320/sdruzeni-cznic-dnes-vratilo-do-zony-drive-vyrazena-jmena-domen-dezinformacnich-webu/>
- ČTK. (1. Březen 2022). *Jsou zablokované další dezinformační weby, tentokrát od operátorů*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsou-zablokovane-dalsi-dezinformacni-weby-tentokrat-od-operatoru-191290>
- ČTK. (21. Únor 2023a). *Hamplová se omluvila za sdělení dezinformace o šíření tuberkulózy ukrajinskými vojáky na výcviku*. Načteno z iRozhlas: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dezinformace-sireni-tuberkulozy-olomouc-valek-hygiena-hamplova_2302211646_gen
- ČTK. (12. Prosinec 2023b). *V Česku nadále převládají dezinformační aktivity Ruska a Číny. Snaha bránit se jim sílí, říká Koudelka*. Načteno z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dezinformace-bis-michal-koudelka-rusko-cina-dezinformacni-aktivity_2312121418_elev
- ČTK. (16. Leden 2025). *Šéf BIS: Volby se stanou hlavním cílem zájmu dezinformátorů, může jim pomoci AI*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/sef-bis-volby-se-stanou-hlavnim-cilem-zajmu-dezinformatoru-m/r~fd8835f8d42b11ef80bfac1f6b220ee8/>

- ČTÚ. (n.d.). *Otevřený internet, pravidla síťové neutrality a blokování obsahu*. Načteno z Český telekomunikační úřad: <https://ctu.gov.cz/otevreny-internet-pravidla-sitove-neutrality>
- David Keith's research group. (n.d.). *Chemtrails Conspiracy Theory*. Načteno z Harvard University: <https://keith.seas.harvard.edu/chemtrails-conspiracy-theory>
- de Vocht, F., & Albers, P. (19. Prosinec 2022). The population health effects from 5G: Controlling the narrative. *Front Public Health*. doi:10.3389/fpubh.2022.1082031
- Dempster, G., Sutherland, G., & Keogh, L. (2022). Scientific research in news media: a case study of misrepresentation, sensationalism and harmful recommendations. *JCOM*. doi:10.22323/2.21010206
- Dohnalová, A., & Doubravcová, B. (30. Červen 2022). *Stát spustí oddělení pro strategickou komunikaci. Je to málo, ale pokrok, říká Presl*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/stat-spusti-oddeleni-pro-strategickou-komunikaci-je-to-malo/r~541ba02af7f811eca3c0ac1f6b220ee8/>
- Domestic Propaganda in Wartime*. (n.d.). Načteno z United States holocaust memorial museum: <https://exhibitions.ushmm.org/propaganda/1939-1945-war/war-and-genocide>
- Doubravová, B. (20. Červenec 2023). *Vláda se zalekla, dezinformace řešit nebude, varuje expert a opouští státní službu*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/konci-analytik-na-dezinformace/r~1944633a257211ee9ae20cc47ab5f122/>
- Douglas, K. M., & Sutton, R. M. (18. Leden 2023). What are conspiracy theories? A definitional approach to their correlates, consequences, and communication. *Annual Review of Psychology*, 74(1), stránky 271-298. doi:10.1146/annurev-psych-032420-031329
- Egelhofer, J. L., & Lechler, S. (26. Duben 2019). Fake news as a two-dimensional phenomenon: a framework and research agenda. *ANNALS OF THE INTERNATIONAL COMMUNICATION ASSOCIATION*, 43(2), stránky 97-116. doi:10.1080/23808985.2019.1602782
- ECHO24; ČTK; LNV. (26. Únor 2022). „Ani nám to neoznámili. Prostě nás vypnuli.“ *Hájek se brání proti zablokování „dezinformačních“ webu*. Načteno z Echo24.cz: <https://www.echo24.cz/a/SAn6j/ani-nam-to-neoznamili-proste-nasvypnuli-hajek-se-brani-proti-zablokovani-dezinformacnich-webu/1000>
- elfwebmaster. (5. Květen 2021). *Analýza: Parlamentní listy jako dezinformační zdroj*. Načteno z Čeští elfové: <https://cesti-elfove.cz/analyza-parlamentni-listy-jako-dezinformacni-zdroj/>
- Ellis, N. (2019). The People's War: A Chronological Look at the Great Patriotic War Through the Lens of Soviet Propaganda. *Historical Perspectives: Santa Clara University Undergraduate Journal of History*, 24, stránky 1-17. Načteno z <https://scholarcommons.scu.edu/historical-perspectives/vol24/iss1/13>

- Engelová, T. (18. Únor 2022). *Nálepka dezinformátorů pro český web v ruštině ničí pověst majitele. O nápravu bojuje marně.* Načteno z Hlídací Pes: <https://hlidacipes.org/jak-smyt-nalepku-dezinformatora-web-roky-marne-bojuje-o-vyskrtnuti-ze-seznamu-novinariky-slonkove/>
- FakeNews Tragač. (23. Prosinec 2023). *Zlatni Pinokio za Informer, Srebrni za Nultu tačku, a Bronzani Srpskom telegrafu.* Načteno z Fake News tragač: <https://fakenews.rs/2023/12/23/zlatni-pinokio-za-informer-srebrni-za-nultu-tacku-a-bronzani-srpskom-telegrafu/>
- Fakescape. (n.d.-a). *Malinformace.* Načteno z Fakescape: <https://fakescape.cz/project/malinformace/>
- Fakescape. (n.d.-b). *Konspirační teorie.* Načteno z Fakescape: <https://fakescape.cz/project/konspiracni-teorie/>
- Fendrych, M. (19. Duben 2023). *Pojar nedokáže definovat dezinformace. Stát se jim nebrání, neumí to, možná nechce.* Načteno z Aktuálně.cz: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/pojar-nedokaze-definovat-dezinformace-stat-se-jim-nebrani/r~954e3332ddd011eda25a0cc47ab5f122/>
- Figenschou, T., & Ihlebæk, K. (2018). Challenging Journalistic Authority: Media criticism in far-right alternative media. *Journalism Studies*, stránky 1-17. doi:10.1080/1461670X.2018.1500868
- Fischera, A. (20. Říjen 2022). *CNBC report on climate research didn't confirm 'chemtrails' theory.* Načteno z AP News: <https://apnews.com/article/fact-check-white-house-research-aerosol-injection-chemtrails-110164565739>
- Frameworks. (31. Květen 2023). *Combating Misinformation: How to Talk about Science.* Načteno z Frameworks: <https://www.frameworksinstitute.org/resources/combating-misinformation-how-to-talk-about-science/>
- Frenkel, S. (25. Listopad 2022). *The Most Influential Spreader of Coronavirus Misinformation Online.* Načteno z The New York Times: <https://www.nytimes.com/2021/07/24/technology/joseph-mercola-coronavirus-misinformation-online.html>
- FSE Editors and Writers. (10. Zář 2023). *The Impact of Social Media on Scientific Communication.* Načteno z Falcon Scientific Editing: <https://falconediting.com/en/blog/the-impact-of-social-media-on-scientific-communication/>
- Gavriněv, V. (5. Únor 2023). *Šéf boje s dezinformacemi popisuje utajovaný vládní plán.* Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-sef-boje-s-dezinformacemi-popisuje-utajovany-plan-penize-dostanou-i-media-225117>
- Gavriněv, V. (13. Březen 2024). *Nezákonné vypnutí webu? Za svými kroky si stojíme, říká vláda i tajná služba.* Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-nezakonne-vypnuti-webu-za-svymi-kroky-si-stojime-rikaji-vlada-i-tajna-sluzba-247709>

- Gerbina, T. V. (2021). Science Disinformation: On the Problem of Fake News. *Sci. Tech. Inf. Proc.*, 48(4). doi:10.3103/S0147688221040092
- Google. (n.d.). *Časté dotazy ohledně dat Trendů Google*. Načteno z Nápověda Trendy: <https://support.google.com/trends/answer/4365533?hl=cs&sjid=8341363131296676569-EU>
- Gorbach, J. (2018). Not Your Grandpa's Hoax: A Comparative History of Fake News. *American Journalism*, stránky 236-239. doi:10.1080/08821127.2018.1457915
- Gregor, M., & Vejvodová, P. (2016). Analýza manipulativních technik na vybraných českých serverech. *Výzkumná zpráva*. Načteno z https://www.academia.edu/26046763/Výzkumná_zpráva_Analýza_manipulativních_tech_nik_na_vybraných_českých_serverech
- Grimes, D. R., & Gorski, D. H. (Červen 2022). Malinformation – an emergent problem for medical journals and scientific communication. doi:10.31219/osf.io/g4jwr
- Haloda, M. (4 2023). Rozhovor: Miroslav Feix. *DSM*. Načteno z <https://dsm.tate.cz/en/2023/dsm-4-2023/zdarma-4-2023/rozhovor-miroslav-feix>
- Hebáková, L., Marek, D., & Kučera, Z. (31. Říjen 2011). Popularizace výzkumu a vývoje - cíle a možnosti dalšího rozvoje v České republice. Praha. Načteno z <https://vyzkum.gov.cz/storage/att/18C0C6E0BEDC982432D14A62BD739099/A%207-2%20Popularizace%20VaVaI.pdf>
- Hodková, Z., & Pšenička, J. (6. Červen 2023). *Parlamentní listy mají nové majitele. Pluralita názorů je důležitá, říkají*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-parlamentni-listy-maji-nove-majitele-pluralita-nazoru-je-dulezita-rikaji-232117>
- Holt, K., Ustad Figenschou, T., & Frischlich, L. (2019). Key Dimensions of Alternative News Media. *Digital Journalism*, 7(7), stránky 860–869. doi:10.1080/21670811.2019.1625715
- Hood, L. (21. Duben 2021). *Misinformation, disinformation and hoaxes: What's the difference?* Načteno z The Conversation: <https://theconversation.com/misinformation-disinformation-and-hoaxes-whats-the-difference-158491>
- Hovorková, J. (18. Prosinec 2018). *Problémem senátora Valenty není jen střet zájmů, ale ruská žumpa jménem Parlamentní listy*. Načteno z FORUM 24: <https://www.forum24.cz/problemem-senatora-valenty-neni-jen-stret-zajmu-ale-ruska-zumpa-jmenem-parlamentni-listy/>
- Hovory ze země. (22. Listopad 2021). HOVORY ZE ZEMĚ - Otevři svou mysl - David Formánek-720p. Načteno z https://vimeo.com/648626007?turnstile=0.ZkT24z3_7bgexWBNRz4fVHG0tO0UGGdW87jArQkEe3yXPuV1J1R13firtAertjZqFCXKa99z3rJ2DO3rZXdvdZwkrJ9j_YJoFBRoPgtBXcq8scbXi0WDrS81UIYGgzRwddKxtbkSxN8eGumXj6KJ7yv5-BymasMKkh7NOQQ2j-iifcZ4cqrkS1u1CU61cYhSQLbLVBUxYphr1ps7ZUHKlZlt

- Hubálková, P. (17. Srpen 2020). *Komunikace vědy: Jak a proč komunikovat vědu?* Načteno z VědaVýzkum.cz: <https://vedavyzkum.cz/veda/z-domova/komunikace-vedy-jak-a-proc-komunikovat-vedu>
- Chesney, R., & Citron, D. K. (14. Červenec 2018). Deep Fakes: A looming challenge for privacy, democracy, and national security. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.3213954
- CHH MV. (2025). *Centrum proti hybridním hrozbám*. Načteno z X: https://x.com/CHH_MVCR?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor
- inc natoaktual.cz. (7. Prosinec 2018). *Rozbili jsme síť ruské zpravodajské služby, odmítá BIS kritiku Zemana*. Načteno z natoaktual.cz: https://www.natoaktual.cz/zpravy/bis-koudelka-zeman-kritika-rusko-spion-agent.A181207_160531_na_zpravy_m00
- Institut Václava Klause. (25. Prosinec 2013). *Organizační struktura*. Načteno z institut Václava Klause: <https://web.archive.org/web/20131225044645/http://www.institutvk.cz/organizacni-struktura>
- Ivančík, R. (2024). Hoax ako bezpečnostná hrozba v dobe informačnej obezity. *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2024: zborník príspevkov zo 15. medzinárodnej vedeckej konferencie* (stránky 135-143). Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika. doi:10.52651/nmb.c.2024.9788080406738.135-143
- Janáková, B. (23. Březen 2018). *Centrum proti terorismu vyvrátilo za rok 22 dezinformací. Má i jiné úkoly*. Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dezinformace-hoaxy-fake-news-centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam-cthh-ministerstvo-vnitra-lu.A180314_105400_domaci_bja
- Janda, J., & Vichová, V. (10. Srpen 2016). *Hašek se stává pomocníkem dezinformační kampaně*. Načteno z Respekt: <https://www.respekt.cz/politika/hasek-se-stava-pomocnikem-dezinformacni-kampane>
- Jaramillo, C. (3. Květen 2024). *Still No Evidence COVID-19 Vaccination Increases Cancer Risk, Despite Posts*. Načteno z FactCheck.org: <https://www.factcheck.org/2024/05/still-no-evidence-covid-19-vaccination-increases-cancer-risk-despite-posts/>
- Jelínková, A., & Valášek, L. (9. Květen 2023). *Hájek měl v účetnictví „chaos a bordel“: Dotovala ho firma s vazbami na putinovce*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-exmluvci-klause-siril-propagandu-za-penize-firmy-napojene-na-ruskou-banku-230329>
- Jelínková, A., & Valášek, L. (14. Srpen 2024). *Proruský server Petra Hájka přesunul sídlo do USA*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-prorusky-server-petra-hajka-presunul-sidlo-do-usa-257314>

- Jensen, E. A., & Gerber, A. (2020). Evidence-Based Science Communication. *Frontiers in Communication*(4). doi:10.3389/fcomm.2019.00078
- Jowett, G. S., & O'Donnell, V. (2015). *Propaganda & Persuasion* (6.. vyd.). SAGE Publications, Inc. Načteno z <https://csmeyns.github.io/propaganda-everyday/pdf/odonnell-jowett-2018-what-is-propaganda.pdf>
- Juna, P., & Novotná, B. (3. Říjen 2022). *Češi si proti dezinformacím nevěří. Pomocť může „očkování“*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-dezinformace-jsou-na-vzestupu-a-cesi-si-v-jejich-odhalovani-neveri-215774>
- Junek, A. (8. Červenec 2015). *Král hazardu a také senátor Valenta: Česko poženeme k soudu*. Načteno z Lidovky.cz: https://www.lidovky.cz/byznys/kral-hazardu-a-take-senator-valenta-cesko-pozeneme-k-soudu.A150707_231611_ln_domov_sm
- Kadlec, M. (19. Únor 2020). *Jak se vyrábí dezinformace aneb B. Richterová a T. A. Nový z Parlamentních listů o Člověku v tísní*. Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/jak-se-vyrabi-dezinformace-aneb-b-richterova-a-t-a-novy-z-parlamentnich-listu-o-cloveku-v-tisni/>
- Kalake, L. (9. Leden 2025). *5G has not been shown to be harmful*. Načteno z Full Fact: <https://fullfact.org/health/5G-towers-humans-animals-plants/>
- Karipidis et al. (16. Březen 2021). 5G mobile networks and health—a state-of-the-science review of the research into low-level RF fields above 6 GHz. *Journal of Exposure Science & Environmental Epidemiology*, 31(4), stránky 585-605. doi:10.1038/s41370-021-00297-6
- Kim, H., Stringhini, G., & Vodenska, I. (2023). *How Climate Disinformation Spreads: Twitter*. Načteno z BU Institute for Global Sustainability: <https://www.bu.edu/igs/research/projects/climate-disinformation-initiative/twitter/>
- Kolář, P. (14. Srpen 2024). *Zastánci ruské agrese jsou svině. A selhání Petra Pavla chápu, říká Foltýn*. Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/otakar-foltyn-rozhovor-dezinformace-informacni-valka-narativ.A240813_192727_domaci_kori
- Kolomazník, T., Sarvaš, Š., & Rod, Z. (2024). *Proč věříme dezinformacím*. Praha: Albatros Média.
- Könneker, C. (2020). Wissenschaftskommunikation und Social Media: Neue Akteure, Polarisierung und Vertrauen. V J. Schnurr, & A. Mäder, *Wissenschaft und Gesellschaft: Ein vertrauensvoller Dialog*. (stránky 25-44). Berlin: Springer. doi:10.1007/978-3-662-59466-7_3
- Kopecká, M. (25. Leden 2024). *Žádná regulace, jenom profit. Čeští dezinformátoři na Telegramu*. Načteno z Investigace.cz: <https://www.investigace.cz/telegram-dezinformace-cesko/>
- Kopecký, J. (3. Leden 2017). *Úřad pro potírání dezinformací bude kontrolovat i vrcholné politiky*. Načteno z iDNES.cz: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/budeme->

reagovat-i-na-dezinformace-politiku-rika-pravnicka-z-
vnitra.A170103_162532_domaci_kop

- Kopecký, K. (2. Listopad 2022a). *Co je to vlastně ten hoax, dezinformace, misinformace nebo třeba fake news? Čím se tyto termíny liší a co mají společného?* Načteno z Pravda & lež v online světě: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/clanky-komentare/2864-co-je-to-vlastne-ten-hoax-dezinformace-misinformace-nebo-treba-fake-news-cim-se-tyto-terminy-lisi-a-co-maji-spolecneho>
- Kopecký, K. (30. Březen 2022b). *Komentář: Blokovat nebo neblokovat dezinformační weby? To je oč tu běží.* Načteno z e-bezpeci.cz: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/clanky-komentare/2568-komentar-blokovat-nebo-neblokovat-dezinformacni-weby-to-je-oc-tu-bezi>
- Kopecký, K., & Szotkowski, R. (2019). *Dezinformace a fake news. Průvodce studiem.* Olomouc. Načteno z https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2019/odborne_seminare/Kopecky_Dezinformace_a_Fake_News.pdf
- Koutník, O. (11. Říjen 2023). *Premiér zesílí boj s dezinformacemi. Povolal experta z Brna.* Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-premier-zesili-boj-s-dezinformacemi-povolal-experta-z-brna-238169>
- Kowalicka, P. (2024). *Fake News, Conspiracy Theories, Misinformation and Disinformation.* V *SMART CITIES, ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TRANSFORMATION LAW* (Sv. 1, stránky 239-253). Milano: Milano University Press, 2024.
- Krejčí, M. (27. Září 2017). *Kdo nás dezinformuje?* Načteno z Evropské hodnoty: <https://europeanvalues.cz/cs/kdo-nas-dezinformuje/>
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2.. vyd.). Thousand Oaks: SAGE.
- Krupka, J. (2. Listopad 2023). *Vakcíny zabily víc lidí než covid, šíří Hamplová. Text vychází z falešných údajů.* Načteno z Deník.cz: https://www.denik.cz/z_domova/covid-dezinformace-jana-hamplova-vladimir-cizek-socialni-site.html
- Krupka, J. (4. Leden 2024). *Dezinformátoři zneužívají masovou vraždu na fakultě. Šíří o ní spousta nesmyslů.* Načteno z Deník.cz: https://www.denik.cz/z_domova/strelba-filozoficka-fakulta-klanovicky-les-masova-vrazda-strelec-lzi-internet.html
- Kučerová, B., & Stuchlíková, L. (15. Leden 2025). *Úřad vlády radí poslancům, jak mluvit o Palachovi. „Směšné,“ reaguje opozice.* Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-urad-vlady-radi-poslancum-jak-mluvit-o-palachovi-268050>
- Kundra, O., Ischia, M., & Samizdat.cz. (22. Leden 2017). *Parlamentní listy jsou mostem mezi seriózními informacemi a proruskou manipulací.* Načteno z RESPEKT: <https://www.respekt.cz/politika/parlamentni-listy-jsou-mostem-mezi-serioznimi-informacemi-a-proruskou-manipulaci>

- Kuzub, A. (19. Prosinec 2024). *Systemic solutions urged to counter spread of science misinformation in new report co-authored by Northeastern professor*. Načteno z Northeastern Global News: <https://news.northeastern.edu/2024/12/19/science-misinformation-solutions/>
- Kužilek, O., & Hausvater, E. (23. Březen 2020). *Doporučení Rekonstrukce státu: Ochrana svobody projevu v době*. Načteno z Rekonstrukce státu: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/download/LzleQQ/doporuceni-rekonstrukce-statu-ochrana-svobody-projevu-v-dobe-pandemie.pdf>
- Library of Congress. (n.d.). *Breitbart News Network*. Načteno z Library of Congress: <https://www.loc.gov/item/lcwaN0006750/>
- Máca, R. (Prosinec 2020). *Byznys s dezinformacemi*. Institut pro politiku a společnost. Načteno z <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2020/12/Byznys-s-dezinformacemi-o-Covid-19-IPPS.pdf>
- Maier et al. (2016). Communicating scientific evidence: scientists', journalists' and audiences' expectations and evaluations regarding the representation of scientific uncertainty. *Communications*, stránky 239-264. doi:10.1515/commun-2016-0010
- Marr, A. (24. Zář 2013). *The making of Angela Merkel, a German enigma*. Načteno z BBC News: <https://www.bbc.com/news/magazine-24159595>
- Marzi, Giacomo & Balzano, Marco & Marchiori, Davide. (2024). K-Alpha Calculator — Krippendorff's Alpha Calculator: A User-Friendly Tool for Computing Krippendorff's Alpha Inter-Rater Reliability Coefficient. *MethodsX*. 12. 102545. 10.1016/j.mex.2023.102545.
- mav-. (15. Duben 2015). *Ivo Valenta vstupuje do Parlamentních Listů*. Načteno z Mediaguru: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2015/04/ivo-valenta-vstupuje-do-parlamentnich-listu/>
- McDonald, J. (19. Listopad 2024). *Flawed Autopsy 'Review' Revives Unsupported Claims of COVID-19 Vaccine Harm, Censorship*. Načteno z FactCheck.org: <https://www.factcheck.org/2024/07/flawed-autopsy-review-revives-unsupported-claims-of-covid-19-vaccine-harm-censorship/>
- MediaGuru. (6. Únor 2023). *Prodej deníků se loni snížil o více než desetinu*. Načteno z MediaGuru: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2023/02/prodej-deniku-se-loni-snizil-o-vice-nez-desetinu/>
- Mellor, F. (2015). Non-News Values in Science Journalism. V B. Balmer, & B. Rappert, *Absence in Science, Security and Policy: From Research Agendas to Global Strategy* (stránky 93-113). London: Palgrave Macmillan. doi:10.1057/9781137493736_5
- Merriam-Webster. (n.d.). *The Real Story of 'Fake News'*. Načteno z Merriam-Webster: <https://www.merriam-webster.com/wordplay/the-real-story-of-fake-news>
- Mike. (8. Březen 2024). *Pro-Russian websites network in Europe that serves Russia's information warfare*. Načteno z News Insight: <https://insightnews.media/pro-russian-websites-network-in-europe-serve-russia-information-warfare/>

- Ministerstvo vnitra České republiky. (2016). Audit národní bezpečnosti. Praha, Česká republika. Načteno z <https://vlada.gov.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2020). *Koronavirus: Přehled hlavních dezinformačních sdělení*. Načteno z Centrum proti hybridním hrozbám: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/koronavirus-prehled-hlavnich-dezinformacnich-sdeleni.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (1. Červenec 2022). *Centrum se přejmenovalo na Centrum proti hybridním hrozbám*. Načteno z Centrum proti hybridním hrozbám: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/centrum-se-prejmenovalo-na-centrum-proti-hybridnim-hrozbam.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (n.d.-a). *Definice dezinformací a propagandy*. Načteno z Centrum proti hybridním hrozbám: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (n.d.-b). *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. Načteno z Ministerstvo vnitra České republiky: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (n.d.-c). *Co jsou hybridní hrozby*. Načteno z Centrum proti hybridním hrozbám: <https://mv.gov.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2025). *Analýzy a komentáře*. Načteno z Centrum proti hybridním hrozbám: <https://mv.gov.cz/chh/analyzy-a-komentare.aspx>
- MMR ČR. (n.d.). Metodické doporučení mechanismu nákupu reklamy ve veřejných zakázkách v oblasti brand safety. Praha.
- Moneta Bank. (n.d.). *Co je hoax?* Načteno z Moneta Bank: <https://www.moneta.cz/caste-dotazy/odpoved/co-je-hoax>
- Mortkowitz, L., & Braunová, S. (4. Květen 2022). *Česká televize omylem použila snímek se škodami po moravském tornádu jako ilustraci k reportáži o válce na Ukrajině*. Načteno z Central European Digital Media Observatory: <https://cedmohub.eu/cs/esk-televize-omylem-pouila-snmek-se-kodami-po-moravskm-torndu-jako-ilustraci-k-reporti-o-vlce-na-ukrajin/>
- Nadační fond nezávislé žurnalistiky. (13. Listopad 2018). *Typologie domácích zpravodajských webů*. Načteno z nfz.cz: <https://www.nfz.cz/typologie-domacich-zpravodajskych-webu/>
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Committee on the Science of Science Communication. (2017). *Communicating Science Effectively: A Research Agenda*. Washington DC: National Academies Press. doi:10.17226/23674
- Nejedlý, M. (26. Duben 2026). *Svoboda není zdarma, byla by chyba nás rušit, říká Foltýnova pravá ruka*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-foltynova-prava-ruka-na->

spoustu-veci-mam-jiny-nazor-nez-on-274825#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=zpravy.szhnp.box&source=hp&seq_no=5&utm_campaign=abtest244_hpdp_comments_varC&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

- NELEŽ. (n.d.-a). *Dezinformační weby a YT kanály*. Načteno z NELEŽ: <https://www.nelez.cz>
- NELEŽ. (n.d.-b). *Ilustrativní souhrn výstupů Parlamentních listů*. Načteno z NELEŽ: https://www.nelez.cz/assets/files/Parlamentni_Listy_Argumenty_01.pdf
- Neovlivni.cz. (7. Listopad 2016). *Databáze proruského obsahu od A-Z*. Načteno z Neovlivni.cz: <https://neovlivni.cz/databaze-proruskeho-obsahu-od-a-z/>
- Neudert, L.-M. N. (2017). *Computational Propaganda in Germany: A Cautionary Tale*. Oxford: Oxford University. Načteno z https://demtech.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/12/2017/06/Germany_LMNeditv3.pdf
- Newman et al. (12. Červen 2019). *Reuters Institute Digital News Report 2019*. Načteno z https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-06/DNR_2019_FINAL_0.pdf
- NFNZ. (n.d.-a). *Dezinformační a konspirační média*. Načteno z Nadační fond nezávislé žurnalistiky: <https://www.nfnz.cz/dezinformacni-a-konspiracni-media/>
- NFNZ. (n.d.-b). *MediaRating*. Načteno z Nadační fond nezávislé žurnalistiky: <https://www.nfnz.cz/rating-medii/>
- Novinky, ČTK. (19. Březen 2019). *Senátor Valenta smí vlastnit média. Lex Babiš se na něj nevztahuje, rozhodl výbor*. Načteno z Novinky.cz: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-senator-valenta-smi-vlastnit-media-lex-babis-se-na-nej-nevztahuje-rozhodl-vybor-40274829>
- NSPCC. (n.d.). *Fake news, hoaxes and misinformation*. Načteno z NSPCC: <https://www.nspcc.org.uk/keeping-children-safe/online-safety/inappropriate-explicit-content/fake-news/>
- Nunez, K. (10. Květen 2021). *Is 5G Harmful to People?* Načteno z healthline: <https://www.healthline.com/health/is-5g-harmful>
- O2. (n.d.). *Jsou deepfakes nebezpečím nebo nevinnou zábavou?* Načteno z O2 Chytrá škola: <https://vyuka.o2chytraskola.cz/clanek/13/fake-news-deepfake-a-hoaxy/15012>
- OECD. (2023). *Communicating science responsibly. OECD Policy Briefs(2)*. doi:10.1787/5c3be7ce-en
- Otevři svou duši. (n.d.). *Záměr projektu*. Načteno z Otevři svou duši: <https://otevrisvoudusi.org/zamer-projektu/>
- Otevři svou mysl. (n.d.-a). *Úvodní stránka*. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz>
- Palii, I. (5. Listopad 2023). *How Accurate Is Similarweb Data (by Traffic, Keywords, Referrals)?* Načteno z Ivanhoe Digital: <https://ivanhoe.pro/how-accurate-is-similarweb-data/>

- Pamment, J. (16. Leden 2020). RESIST - Příručka pro boj s dezinformacemi. (M. v. republiky, Překl.) Načteno z <https://mv.gov.cz/chh/soubor/resist-cz-pdf.aspx>
- Parlamentní listy. (n.d.-a). Článek "Matyáš Steiner: Občanské sňatky jsou přežitkem a vytváří nerovnosti ve společnosti" byl smazán redakcí PL. Načteno z Parlamentní listy: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/nepublikovano-504433>
- Parlamentní listy. (n.d.-b). Kontakty. Načteno z parlamentnilisty.cz: <https://www.parlamentnilisty.cz/redakce/redakce/#redaktori>
- Pearson, G. (Květen 2021). Sources on social media: Information context collapse and volume of content as predictors of source blindness. *New Media & Society*, 5, stránky 1181-1199. doi:10.1177/1461444820910505
- Pešička, V., & Kryštofová, V. (21. Zář 2022). *Problém vládní kampaně je, že není cílena na lidi, kteří ty informace potřebují, kritizuje Deštník proti chudobě ekonomka Fialová*. Načteno z Český rozhlas Plus: <https://plus.rozhlas.cz/problem-vladni-kampane-je-ze-neni-cilena-na-lidi-kteri-ty-informace-potrebuji-8831667>
- Pika, T. (27. Srpen 2022). *Ústní konzultace a práce na Stratkomu. Vládní zmocněnec pro dezinformace ministrům rady nedává*. Načteno z iRozhlas: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/michal-klima-vladni-zmocnenec-media-dezinformace-napl-n-prace_2208270500_pik
- Pika, T. (17. Březen 2023). *„Funkce, ve které nešlo obstát.“ Klímovo vládní angažmá bylo předurčeno k neúspěchu, říká expert*. Načteno z iRozhlas: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/michal-klima-media-dezinformace-stratkom-vlada-petr-fiala_2303170500_pik
- Pika, T., & Cibulka, J. (16. Březen 2024). *Blokování dezinfowebů je v pořádku, tvrdili ministři. Podle soudu ale šlo o porušení evropských pravidel*. Načteno z iRozhlas.cz: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/blokovani-dezinfowebu-je-v-poradku-tvrdili-ministri-podle-soudu-ale-slo-o_2403160500_pik
- Pika, T., & Kubant, V. (15. Únor 2023). *Vláda zrušila funkci vládního zmocněnce pro média Klímy. Agendu dezinformací převezme poradce Pojar*. Načteno z iRozhlas: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/michal-klima-zmocnenec-media-dezinformace-vlada-konec-tomas-pojar_2302151348_pik
- Politický slovník. (n.d.). *Hoax a fake news*. Načteno z Politický slovník: <https://www.politicky-slovník.cz/politicky-marketing/hoax-a-fake-news/>
- Powers of Persuasion*. (n.d.). Načteno z National Archives and Records Administration: <https://www.archives.gov/exhibits/powers-of-persuasion>
- Praha.eu. (2021). *Hoax: 53 mrtvých na Gibraltaru za 10 dní po očkování na covid-19*. Načteno z Praha.eu: <https://ockovani.praha.eu/hoax-53-mrtvych-na-gibraltaru-za-10-dni-po-ockovani-na-covid-19/>
- Právo; Novinky. (6. Prosinec 2018). *Jsou to čučkaři, řekl Zeman o BIS*. Načteno z Novinky.cz: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-jsou-to-cuckari-rekl-zeman-o-bis-40261098>

- Prchal, L. (6. Říjen 2023). *Dezinformátoři zneužili výročku Vojenského zpravodajství. Překroučení jednotlivých vět nelze zabránit, říká tajná služba*. Načteno z Deník N: <https://denikn.cz/1250003/dezinformatori-zneužili-vyročku-vojenskeho-zpravodajstvi-prekrouceni-jednotlivych-vet-nelze-zabranit-rika-tajna-sluzba/>
- redakce. (8. Březen 2010). *Český klub skeptiků Sisyfos*. Načteno z Zlatý Bludný balvan za rok 2009 - Petr Hájek: <https://www.sisyfos.cz/clanek/413-zlatory-bludny-balvan-za-rok-2009-petr-hajek>
- redakce. (3. Březen 2017). *Bronzový Bludný balvan v kategorii jednotlivců za rok 2016 - JUDr. Erika Hájková, alias Erika Magdalena Peprná za vysoce kvalifikovanou diskreditaci medicíny, jakož i jasnovidné šíření alternativ všeho druhu*. Načteno z Český klub skeptiků Sisyfos: <https://www.sisyfos.cz/clanek/755-bronzovy-bludny-balvan-v-kategorii-jednotlivcu-za-rok-2016-judr-erika-hajkova-alias-erika-magdalena-peprna-za-vysoce-kvalifikovanou-diskreditaci-mediciny-jakoz-i-jasnovidne-sireni-alternativ-vseho-druhu>
- redakce PL. (23. Duben 2017). *Omluva za zveřejnění podsunutých článků*. Načteno z Parlamentní listy: <https://web.archive.org/web/20210608153828/https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Omluva-za-zverejneni-poodsunutych-clanku-484032>
- Reformy.cz. (n.d.). *O nás*. Načteno z Reformy.cz: <https://reformy.cz/about/>
- Reissman, H. (15. Leden 2024). *Eight Ways To Prevent and Fight Health Misinformation, Backed by Psychological Science*. Načteno z Anneberg School for Communication University of Pennsylvania: <https://www.asc.upenn.edu/news-events/news/eight-ways-prevent-and-fight-health-misinformation-backed-psychological-science>
- Reuters (22. Únor 2024). *Fact check: The mRNA coronavirus vaccine is a vaccine, and it is designed to prevent illness*. Načteno z Reuters.com: <https://www.reuters.com/article/world/fact-check-the-mrna-coronavirus-vaccine-is-a-vaccine-and-it-is-designed-to-pre-idUSKBN2AM0SF/>
- Rivera, J. M. (9. Leden 2025). *mRNA COVID-19 Vaccines and Turbo Cancer: The Latest Myth That Won't Disappear*. Načteno z Contagion Live: <https://www.contagionlive.com/view/mrna-covid-19-vaccines-and-turbo-cancer-the-latest-myth-that-won-t-disappear>
- Robertson, D. (28. Listopad 2023). *expert reaction to comments made by Michael Gove at the COVID-19 Inquiry about the origins of COVID-19, saying the virus may have been man-made*. Načteno z Science Media Centre: <https://www.sciencemediacentre.org/expert-reaction-to-comments-made-by-michael-gove-at-the-covid-19-inquiry-about-the-origins-of-covid-19-saying-the-virus-may-have-been-man-made/>
- Rosůlek, P. (2011). Science communication, novináři a sociálně-vědní témata. V P. Rosůlek, & etal., *Science Communication se zřetelem na sociálně-vědní témata* (stránky 61-82). Plzeň: Západočeská univerzita.
- Ruiz, C. D. (2023). Disinformation on digital media platforms: A market-shaping approach. *New Media & Society*, 0(0). doi:10.1177/14614448231207644

- Růžička, A., Hořeňovský, J., & Kužílek, O. (2022). *Dezinformace a svoboda projevu v čase války na Ukrajině*. Načteno z <https://svobodaslova.online/wp-content/uploads/2022/03/Dezinformace-a-svoboda-projevu-Ukrajina.pdf>
- Salomão, A. (14. Duben 2023). *Problém vědeckých dezinformací*. Načteno z Mind the Graoh: <https://mindthegraph.com/blog/cs/vedecke-dezinformace>
- Santos, F. (2023). Artificial Intelligence in Automated Detection of Disinformation: A Thematic Analysis. *Journalism and Media*, 4(2), stránky 679-687. doi:10.3390/journalmedia4020043
- Scientia. (10. Červenec 2023). *SciComm Corner – Why is science communication important?* Načteno z Scientia: <https://www.scientia.global/scicomm-corner-why-is-science-communication-important/>
- Sedláčková, V., & Čihák, O. (27. Listopad 2017). *Parlament se dostal do role užitečného idiota. Posloužili jsme ruským zájmům, tvrdí bývalý poslanec Gabal*. Načteno z iRozhlas.cz: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/parlament-dezinformace-memorandum-kauza-lithium-vysledek-volby-rusko-zajmy_1711271810_mis
- Sedlák, J. (2. Červenec 2024). *Čeští kybervojáci začínali jako startup. Dnes jich je 300 a do roku 2030 zvýší počty na 600*. Načteno z Lupa.cz: <https://www.lupa.cz/aktuality/cesti-kybervojaci-zacinali-jako-startup-dnes-jich-je-300-a-do-roku-2030-zvysi-pocty-na-600/>
- Sellnow, T. L., Parrish, A., & Semenas, L. (Lden 2019). From Hoax as Crisis to Crisis as Hoax: Fake News and Information Disorder as Disruptions to the Discourse of Renewal. *Journal of International Crisis and Risk Communication Research*, 2(1), stránky 121-142.
- Seznam Zprávy. (16. Říjen 2019). *Parlamentní listy neuspěly s žalobou. Soud článek o „ruské žumpě“ označil za přípustnou kritiku*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/parlamentni-listy-siri-lzi-davaji-prostor-extremistum-a-jsou-proruske-rekl-soud-81022>
- Schipani, V. (25. Červenec 2024). Journalism and public trust in science. *Synthese*, 204(56). doi:10.1007/s11229-024-04701-0
- Schug, M., Bilandzic, H., & Kinnebrock, S. (27. Březen 2023). Covid-19 Research in Alternative News Media: Evidencing and Counterevidencing Practices. *Media and Communication*, 1(11), stránky 323–334. doi:10.17645/mac.v1i11.6049
- Silva, M. (22. Srpen 2023). Traffic control measures and "The Great Reset". *BBC Sounds*. Načteno z <https://www.bbc.co.uk/sounds/play/p0g860b6>
- Similarweb. (15. Květen 2018). *Total Visits*. Načteno z Similarweb: <https://support.similarweb.com/hc/en-us/articles/212999769-Total-Visits>
- Skumanich, A., & Kim, H. K. (Květen 2024). Modes of Analyzing Disinformation Narratives With AI/ML/Text Mining to Assist in Mitigating the Weaponization of Social Media. doi:10.48550/arXiv.2405.15987
- Společnost pro obranu svobody projevu. (n.d.). *O nás*. Načteno z Společnost pro obranu svobody projevu: <https://www.sosp.cz/o-nas/>

- Spring, M. (2021, Listopad 16). *Covid denial to climate denial: How conspiracists are shifting focus*. Načteno z BBC News: <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-59255165>
- Sputnik. (26. Zář 2023). Načteno z Sputnik Česká republika: <https://web.archive.org/web/20230926132651/https://cz.sputniknews.com/>
- Stevens, M. (n.d.). *Vsauce*. Načteno z YouTube: <https://www.youtube.com/VSAUCE>
- Stuchlíková, L., & Rambousková, M. (6. Únor 2024). *Roztržka v koalici kvůli dezinformacím: „Naprostá tragédie“*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-jdeme-na-tank-s-kolobezkou-v-koalici-sili-rozcarovani-kvuli-dezinformacim-245015>
- Sunstein, C. E., & Vermule, A. (Červen 2009). *Conspiracy Theories: Causes and Cures*. *Political Philosophy*, 2(17), stránky 202-227. doi:10.1111/j.1467-9760.2008.00325.x
- Swire-Thompson, B., & Lazer, D. (2022). Reducing Health Misinformation in Science: A Call to Arms. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 700(1), stránky 124-135. doi:10.1177/00027162221087686
- Syrovátka, J. (Červen 2017). Informační válka na internetu. Syrovátka, J. (11. Listopad 2022). *Czech Conspiracy Websites as Agents of Illiberalism: Case study of Parliamentary Elections 2021*. *Central European Journal for Contemporary Religion*, 5(1), stránky 25-46. doi: 10.14712/25704893.2023.2
- Šafaříková, K. (26. Říjen 2017). *Poslední váhající voliče vehnalo do náruče ANO lithium*. Načteno z Respekt: <https://www.respekt.cz/politika/posledni-vahajici-volice-vehnalo-do-naruce-ano-lithium>
- Šefčíková, K. (2022). From Anti-vaccination to Kremlin's proxy.
- Šmíd, M. (19. Únor 2016). *Click-bait – návnada v titulku*. Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/click-bait-navnada-v-titulku/>
- Šubrt, R. (2020). *Ministerstvo vnitra České republiky*. Načteno z Poskytnutí informace - článek publikovaný na webu Parlamentní listy vyhodnocen jako dezinformační: <https://mv.gov.cz/clanek/poskytnuti-informace-clanek-publikovany-na-webu-parlamentni-listy-vyhodnocen-jako-dezinformacni.aspx>
- Švéda, M. (n.d.). *Vítejte!* Načteno z Mikuláš Švéda - oficiální osobní stránky zakladatele SČP: <https://mikulas-sveda.cz>
- Švehla, M. (6. Březen 2022). *Obhajoba Protiproudu*. Načteno z Respekt: https://www.respekt.cz/tydenik/2022/10/obhajoba-protiproudu?srsltid=AfmBOoqaIROWdiURwNmWdhh6JE7N5LkvrHdGiRhuwj3fSbUFmJN_Q8PK
- Tacchini, E., et al. (2017). *Some Like it Hoax: Automated Fake News Detection in Social Networks*. Načteno z Cornell University: <https://arxiv.org/abs/1704.07506>

- Telegrafí. (5. Listopad 2014). *Slavic media speculation: Merkel, Hitler's daughter*. Načteno z telegrafí: <https://telegrafí.com/en/slavic-media-speculation-merkel-is-hitler%27s-daughter/>
- tev. (2. Březen 2020). *Po stopách dezinformátora. Reportéři ČT odhalili utajeného provozovatele Aeronetu*. Načteno z ČT24: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/po-stopach-dezinformatora-reporteri-ct-odhalili-utajeneho-provozovatele-aeronetu-52440>
- The Porn Dude. (n.d.). *Nejlepší České pornostránky roku 2025*. Načteno z The Porn Dude: <https://theporndude.com/cs>
- The University of Vermont. (n.d.). *Propaganda*. Načteno z The University of Vermont: <https://www.uvm.edu/~jleonard/AGRI183/propoaganda.html>
- Time Staff. (9. Prosinec 2015). *See Vintage Photos of a Young Angela Merkel*. Načteno z Time: <https://time.com/4139636/time-person-of-the-year-angela-merkel-young-photos/>
- Törnberg, P. (Červenec 2023). *How to use LLMs for Text Analysis*. doi:10.48550/arXiv.2307.13106
- Trusohamn, F. (n.d.). *Digging up Ancient Aliens*. Načteno z <https://diggingupancientaliens.com>
- Tucker, J. A., Guess, A., Barbera, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., . . . Nyhan, B. (19. Březen 2018). *Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation: A Review of the Scientific Literature*. Hewlett Foundation. doi:10.2139/ssrn.3144139
- Tyson, N. d. (n.d.). *Neil deGrasse Tyson*. Načteno z X: <https://x.com/neiltyson?mx=2>
- Václavík, L. (25. Březen 2022). *Česká vláda do boje s dezinformacemi vyšle mediálního experta Michala Klímu*. Načteno z Živě: <https://www.zive.cz/clanky/ceska-vlada-vytvori-novou-funkci-povereny-urednik-bude-dohlizet-na-dezinformace/sc-3-a-215294/default.aspx>
- Valášek, L., & Horák, J. (27. Zář 2021). *Babiš zdržuje boj státu proti dezinformacím. Místo jejich řešení zdůrazňuje migraci*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/experti-varuji-ze-cesko-je-proti-dezinformacim-bezbranne-bab/r~d1caf58c1b8211ecbc3f0cc47ab5f122/>
- Valášek, L., & Jelínková, A. (20. Květen 2022). *Putinův gubernátor přepsal podnik na stejnou firmu, která platila Klausova exmluvčího*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/byznys-klausova-exmluvciho-gubernator/r~2bcc8024d52211ec82b7ac1f6b220ee8/>
- Vaničková, K. (24. Duben 2022). *Blokovat další dezinformační weby či rádia není jednoduché, míní odborník*. Načteno z IDNES.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dezinformace-cesko-zablokovane-zverejneni-weby-vlada-odbornik.A220422_094708_domaci_vank

- Večeřa, J. (22. Únor 2024). *Informace týkající se vlády ČR*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-tykajici-se-vlady-cr-212045/>
- VeInKyS. (25. Září 2024). *Velitelství informačních a kybernetických sil*. Načteno z Armáda České republiky: <https://acr.mo.gov.cz/struktura/generalni/kyb/velitelstvi-kybernetickych-sil-a-informacnich-operaci-214169/>
- Vlabi. (1. Prosinec 2024). *Trump: Zakážeme zemím BRICS opustit dolar. Vlastní měnu mít nebudou!* – Reuters. Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/trump-zakazeme-zemim-brics-opustit-dolar-vlastni-menu-mit-nebudou-reuters/>
- Vláda České republiky. (27. Leden 2017). *Premiér Sobotka: Úkolem Centra proti terorismu a hybridním hrozbám je chránit občany a stát*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-sobotka-ukolem-centra-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam-je-chranit-obcany-a-stat-152983/tmplid-47/>
- Vláda České republiky. (5. Listopad 2021). *Jmenování koordinátora agendy čelení hybridnímu působení*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/jmenovani-koordinatora-agendy-celeni-hybridnimu-pusobeni-191665/>
- Vláda České republiky. (24. Březen 2022a). *Novým vládním zmocněncem pro oblast médií a dezinformací se stal Michal Klíma*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/novym-vladnim-zmocnencem-pro-oblast-medii-a-dezinformaci-se-stal-michal-klima-195260/#>
- Vláda České republiky. (26. Říjen 2022b). *Oddělení strategické komunikace*. Načteno z Vláda České republiky: https://vlada.gov.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c--1---Oddeleni-strategie-komunikace-_organizacni-rad_.docx
- Vláda České republiky. (15. Únor 2023a). *Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací*. Načteno z Vláda České republiky: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zmocnenci_vlady/vladni-zmocnenec-pro-oblast-medii-a-dezinformaci-194841/
- Vláda České republiky. (9. Únor 2023b). *Vláda spouští komunikační kampaň k 30 letům České republiky*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-spousti-komunikacni-kampan-k-30-letum-ceske-republiky-202909/>
- Vláda České republiky. (15. Únor 2023c). *Agendu bezpečnostních aspektů boje proti vlivům cizích mocností přebírá národní bezpečnostní poradce*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/tiskove-zpravy/agendu-bezpecnostnich-aspektu-boje-proti-vlivum-cizich-mocnosti-prebira-narodni-bezpecnostni-poradce-203036/>
- Vláda České republiky. (19. Srpen 2024). *Informace týkající se Úřadu vlády ČR*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-tykajici-se-uradu-vlady-cr-214887/>

- Vodrážka, P. (5. Duben 2023). *Spolek proti cenzuře šíří dezinformace a má konspirační uvažování, upozorňuje vnitro*. Načteno z Deník N: <https://denikn.cz/1119381/spolek-proti-cenzure-siri-dezinformace-a-ma-konspiracni-uvazovani-upozornuje-vnitro/>
- Vojenské zpravodajství. (2021). Výroční zpráva Vojenského zpravodajství za rok 2020. Načteno z <https://vzcr.gov.cz/uploads/41-Vyrocnizprava-2020.pdf>
- Vojenské zpravodajství. (2023). Výroční zpráva Vojenského zpravodajství za rok 2022. Praha. Načteno z <https://vzcr.gov.cz/uploads/41-Vyrocnizprava-2022.pdf>
- Vojenské zpravodajství. (n.d.). *Kdo jsme*. Načteno z Vojenské zpravodajství: <https://vzcr.gov.cz/kdo-jsme-35>
- Vojtěchovská, M. (12. Zář 2022). *Státní komunikaci zaštití stratkom, spouští první kampaň*. Načteno z Mediaguru: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/09/statni-komunikaci-zastiti-stratkom-spousti-prvni-kampan/>
- Voska, M. (13. Únor 2024). *Armáda začne prosívat internet. Umělá inteligence pro ni bude hledat hrozby*. Načteno z iDnes.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/armada-nakup-umela-inteligence-klasifikace-textu-chatgpt.A240130_090424_domaci_ivos
- Wardle, C. (16. Únor 2017). *Fake news. It's complicated*. Načteno z Medium: <https://medium.com/1st-draft/fake-news-its-complicated-d0f773766c79>
- Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *INFORMATION DISORDER: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. Strasbourg: Council of Europe. Načteno z <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>
- Wayback Machine. (11. Leden 2025). Načteno z Internet Archive: https://web.archive.org/web/20240801000000*/https://protiproud.info/politika/1618-vyroci-letu-apollo-13-znovu-otevira-nezodpovezene-otazky-velky-skok-pro-lidstvo-nebo-jen-spatne-zrezirovany-podvod-patnact-duvodu-proc-clovek-na-mesic-zatim-nikdy-nevstoupil
- Weiss, M. (8. Srpen 2024). *Ostré výroky Foltýna: „5 % spoluobčanů jsou zombíci. Je třeba vykopat hluboký příkop“*. Načteno z Echo24.cz: <https://www.echo24.cz/a/HbVvK/zpravy-domov-otakar-foltyn>
- West, J. D., & Bergstrom, C. (9. Duben 2021). Misinformation in and about science. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(15). doi:10.1073/pnas.1912444117
- Woodruff, J. (17. Prosinec 2021). *Exhaustive fact check finds little evidence of voter fraud, but 2020's 'Big Lie' lives on*. Načteno z PBS News: <https://www.pbs.org/newshour/show/exhaustive-fact-check-finds-little-evidence-of-voter-fraud-but-2020s-big-lie-lives-on>
- World Health Organization. (2020). Situation report 13, 2 February. *Novel coronavirus (2019-nCoV)*. Ženeva: WHO. doi:<https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200202-sitrep-13-ncov-v3.pdf>

- Yammine, S. (n.d.). *science.sam*. Načteno z Instagram: <https://www.instagram.com/science.sam/?hl=cs>
- Yang, Y., McCabe, S., & Hindman, M. (2024). Does Russian Propaganda Lead or Follow? Topic Coverage, User Engagement, and RT and Sputnik's Agenda Influence on US Media. *The International Journal of Press/Politics*, 0(0). doi:10.1177/19401612241271074
- Yudhoatmojo, S. B., De Cristofaro, E., & Blackburn, J. (2021). Understanding the Use of e-Prints on Reddit and 4chan's Politically Incorrect Board. *Proceedings of the 15th ACM Web Science Conference 2023*. Austin. doi:10.1145/3578503.3583627
- Zahradil, J. (12. Březen 2022). *Nové strašidlo ideových linií*. Načteno z ODS: <https://www.ods.cz/clanek/22383-nove-strasidlo-ideovych-linii>
- Zavřel, M. (25. Únor 2023). *KONTEXT: Stát má vypínat dezinfo weby, ale musíme hlídat hlídače, miní Kartous*. Načteno z iDnes: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/podcast-kontext-bohumil-kartous-michal-klima-dezinformace.A230224_144916_domaci_imzv
- Zelenka, J. (4. Duben 2017). *Cyklistika jako cíl teroristů a chemtrails. Parlamentní listy vydaly falešné články. Tajně je stáhly*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/parlamentni-listy/r~b0558610268b11e7afda0025900fea04/>
- Zelenka, J., & Prchal, L. (22. Červen 2017). *Myšlenky odporující zájmům státu šíří až sto vlivných lidí, tvrdí vnitro. V hledáčku má na 40 webů*. Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/az-sto-vlivnych-lidi-siri-myslenky-odporujici-zajmum-statu-t/r~86622924568f11e7a83b0025900fea04/>
- Zeman, M. (26. Prosinec 2016). *DOKUMENT: O spojitosti teroru a migrace už nikdo nepochybuje, řekl Zeman*. Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vanocni-projev-prezident-milos-zeman-dokument.A161226_134012_domaci_hro
- Zemanová, D. (9. Duben 2024). *Usnesení Ústavního soudu*. Načteno z Ústavní soud: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/uscr/iii-us-2628-23-1>
- Zeng, J., & Schäfer, M. S. (2021). Conceptualizing “Dark Platforms”. Covid-19-Related Conspiracy Theories on 8kun and Gab. *Digital Journalism*, 9(9), stránky 1321-1343. doi:10.1080/21670811.2021.1938165
- Zwyrtek Hamplová, J. (9. Srpen 2024). *Žádný starosta si nedovolí nazvat občany sviněmi. Nevím, proč by to mělo projít zástupci vlády*. Načteno z Pravyprostor: <https://pravyprostor.net/zadny-starosta-si-nedovoli-nazvat-obcany-svinemi-nevim-proc-by-to-melo-projit-zastupci-vlady/>
- Žabka, J. (13. Květen 2022). *Otevři svou mysl a zaplat'. Antivaxerům Češi poslali miliony, na vstup do politiky to nestačilo*. Načteno z Hlídací Pes: <https://hlidacipes.org/otevri-svou-mysl-a-zaplat-antivaxerum-cesi-poslali-miliony-na-vstup-do-politiky-to-nestacilo/>

8 Seznam článků, které vyšly na analyzovaných webech

8. 1 Kapitola 5

5.1 – CZ24.news

CZ24.news. (n.d.). O nás. Načteno z CZ24.news: <https://cz24.news>

CZ24.news. (n.d.). PODPORA PORTÁLU CZ24.NEWS. Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/donate/>

CZ24.news. (n.d.). TELEGRAM – JAK ZAČÍT, MANUÁL . Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/telegram-jak-zacit-manual/>

Slovanka, & Necenzurovaná Pravda. (24. Listopad 2024). Boj proti uhlíku drtí ekonomiky hůř než covidové lockdowny, MMF vyzývá, aby se ještě více přitvrdilo. Načteno z CZ24.news: <https://cz24.news/boj-proti-uhliku-drti-ekonomiky-hur-nez-covidove-lockdowny-mmf-vyzyva-aby-se-jeste-vice-pritvrdilo/CZ24.news>. (25. Listopad 2024).

VIDEO: Rusko zaútočilo všemi silami! Tohle se nemělo stát: Detonace se ozývají městem, nepřítel ničí cíle! Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/video-rusko-zautocilo-vsemi-silami-tohle-se-nemelo-stat-detonace-se-ozyvaji-mestem-nepritel-nici-cile/Vlabi, 2024>

Kotlík, A. (15. Říjen 2020). Koronavirus – Spiknutí proti lidstvu – INFO!!! Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/koronavirus-spiknuti-proti-lidstvu-info/>

Formánek, D. (9. Květen 2021). Jak neutralizovat poškození ze smrtících mRNA vakcín. Načteno z CZ24 News: <https://cz24.news/jak-neutralizovat-poskozeni-ze-smrticich-mrna-vakcin/>

5.2 – Aeronet

AENews. (n.d.). Načteno z AENews: <https://aeronet.news>

Tapin - Radio. (17. Leden 2025). Šéfredaktor zpravodajského portálu Aeronet.news pan VK komentuje aktuální události. Načteno ze Svobodný vysílač: [https://www.svobodny-vysilac.cz/2025-01-17-sefredaktor-zpravodajskeho-portalu-aeronet-news-pan-vk-komentuje-aktualni-udalosti/ŠÉFREDAKTOR AERONET.NEWS PAN VK KOMENTUJE AKTUÁLNÍ UDÁLOSTI, 17.1.2025 \(VIDEO CZ, 2 hod 3 min\). \(18. Leden 2025\). Načteno z CZ24.news: https://cz24.news/sefredaktor-aeronet-news-pan-vk-komentuje-aktualni-udalosti-17-1-2025-video-cz-2-hod-3-min/](https://www.svobodny-vysilac.cz/2025-01-17-sefredaktor-zpravodajskeho-portalu-aeronet-news-pan-vk-komentuje-aktualni-udalosti/ŠÉFREDAKTOR AERONET.NEWS PAN VK KOMENTUJE AKTUÁLNÍ UDÁLOSTI, 17.1.2025 (VIDEO CZ, 2 hod 3 min). (18. Leden 2025). Načteno z CZ24.news: https://cz24.news/sefredaktor-aeronet-news-pan-vk-komentuje-aktualni-udalosti-17-1-2025-video-cz-2-hod-3-min/)

Aeronet.cz. (2001). Načteno z Aeronet.cz: <https://web.archive.org/web/20011017010143/http://www.aeronet.cz/>

Aeronet.cz. (2002). Načteno z Aeronet.cz: <http://web.archive.org/web/20020723232752/http://www.aeronet.cz/>

Aeronet.cz. (2005). AeronetAE2. Načteno z <https://web.archive.org/web/20051026202442/http://aeronet.cz/>

AENews. (2014). Načteno z AENews:
<https://web.archive.org/web/20141214204824/http://aeronet.cz/news/>

AENews. (n.d.). Donate. Načteno z AE News: <https://aeronet.news/donate/>

Vedoucí kolotoče. (4. Říjen 2017). Megatunel za 3 biliony korun pouhých 17 dní před volbami do sněmovny? Australští těžaři na poslední chvíli dostali od ministra průmyslu bíanco šek na privatizaci těžby lithia pod Cínovcem! Český stát si za lithiový národní poklad řekl jenom o vytvoření ne. Načteno z AENews: <https://aeronet.news/megatunel-za-3-biliony-korun-pouhych-17-dni-pred-volbami-do-snemovny-australsti-tezari-na-posledni-chvili-dostali-od-ministra-prumyslu-bianco-sek-na-privatizaci-tezby-lithia-pod-cinovcem-cesky-stat/>

Vedoucí kolotoče. (20. Listopad 2017). VIDEO: Česká televize obvinila Aeronet, že prý kauza lithium byla dezinformace! Okamura má pravdu, je načase Kavčí hory znárodnit, protože takhle už to dál nejde! Nebýt našeho článku, lithium by v tichosti zmizelo za hranicemi! Načteno z AENews: <https://aeronet.news/video-ceska-televize-obvinila-aeronet-ze-pry-kauza-lithium-by-la-dezinformace-okamura-ma-pravdu-je-nacase-kavci-hory-znarodnit-protoze-takhle-uz-to-dal-nejde-nebyt-naseho-clanku-lithium-zmizi/>

Vedoucí kolotoče. (28. Únor 2022). Informační válka se v ČR rozjela na plné obrátky a AERONET.NEWS přináší pro všechny čtenáře alternativy v ČR a na Slovensku návod, jak nadále číst státní cenzurou blokové zpravodajské weby! T-Mobile v ČR zablokoval svým zákazníkům Aeronet, protože nechc. Načteno z AE News: <https://aeronet.news/informacni-valka-se-v-cr-rozjela-na-plne-obratky-a-aeronet-news-prinasi-pro-vsechny-ctenare-alternativy-v-cr-a-na-slovensku-navod-jak-nadale-cist-statni-cenzurou-blokovane-zpravodajske-weby/>

Vedoucí kolotoče. (27. Únor 2022). Vítězný únor Fialovy třeskutě demokratické vlády, která si jen vypůjčila nástroje komunistické strany Číny k umlčování názorové a politické opozice na internetu v ČR! Zablokování 8 alternativních webů proběhlo symbolicky na den 74. výročí komunistického G. Načteno z AE News: <https://aeronet.news/vitezny-unor-fialovy-treskute-demokraticke-vlady-ktera-si-jen-vypujcila-nastroje-komunisticke-strany-ciny-k-umlcovani-nazorove-a-politicke-opozice-na-internetu-v-cr/>

Vedoucí kolotoče. (20. Červen 2019). VIDEO: Angela Merkel trpí Parkinsonovou chorobou, její tremor během vojenské přehlídky ukazuje na pokročilou fázi nemoci tlumenou neuroleptiky! Jedná se o dědičnou linii v rodině po Adolfu Hitlerovi? Matka vůdce 3. Říše vypadala doslova jako Angela Merkel. Načteno z AE News: <https://aeronet.news/video-angela-merkel-trpi-parkinsonovou-chorobou-jeji-tremor-behem-vojenske-prehlidky-ukazuje-na-pokrocilou-fazi-nemoci-tlumenou-neuroleptiky-jedna-se-o-dedicnou-linii-v-rodine-po-adolfu-hitlerovi/>

Vedoucí kolotoče. (19. Květen 2019). VIDEO: A pravda je venku! Ředitel CIA na konferenci Council on Foreign Relations přiznal existenci programu chemtrails na rozprašování chemických látek v atmosféře nad celou planetou v rámci globálního geoinženýrství a boje proti globálnímu oteplování! Už. Načteno z AE News: <https://aeronet.news/video-a-pravda-je-venku-reditel-cia-na-konferenci-council-on-foreign-relations-priznal-existenci-programu-chemtrails-na-rozprasovani-chemickych-latek-v-atmosfere-nad-celou-planetou/>

5.3 – Pravý prostor

Pravý prostor. (n.d.). O projektu. Načteno z pravyp prostor: <https://pravyp prostor.net/o-projektu/>

Kříž, K. (6. Duben 2023). Komu vadí Pravý prostor? Načteno z Pravyprostor: <https://pravyp prostor.net/komu-vadi-pravy-prostor/>

Politicon. (n.d.). TRUMP PROTI DEEP STATE. Načteno z politicon.cz: <https://www.politicon.cz/TRUMP-PROTI-DEEP-STATE-d260.htm>

Politicon. (n.d.). Trika. Načteno z politicon.cz: https://www.politicon.cz/Trika-c2_0_1.htm

Pravý prostor. (n.d.). Inzerce / Advertisement. Načteno z Pravyprostor: [https://pravyp prostor.net/inzerce/\(Zwyrtek Hamplová, 2024\)](https://pravyp prostor.net/inzerce/(Zwyrtek Hamplová, 2024))

Slovanka. (13. Únor 2021). Čekají nás klimatické lockdowny? Další díl z cyklu „Velký reset“. Načteno z Pravyprostor: <https://pravyp prostor.net/cekaji-nas-klimaticke-lockdowny-dalsi-dil-z-cyklu-velky-reset/>

5.4 – Protiproud

Protiproud. (1. Duben 2013). Načteno z Protiproud: <https://web.archive.org/web/20130401003731/http://protiproud.parlamentnilisty.cz/>

Redakce Protiproud. (3. Duben 2013). Jak se orientovat v Protiproudu? Načteno z Protiproud:

<https://web.archive.org/web/20160502030254/http://protiproud.parlamentnilisty.cz/politika/115-jak-se-orientovat-v-protiproudu.htm> Protiproud. (n.d.). Protiproud TV. Načteno z Protiproud: <https://protiproud.info/autor/protiproud-tv/>

Hájek, P. (18. Listopad 2024). Washington tlačí svět na okraj propasti: Kdy začnou USA bombardovat Rusko? Smrtelná křeč Západu? Skandál u památníků studentských obětí z roku 1939. Demonstrace proti ukrovlajkám. Věděl Havel co se chystá 17. listopadu? Načteno z <https://protiproud.info/8303-nepodvoleni-na-caji-v-protiproudu-od-1800-v-primem-prenosu-kazde-pondeli-diskuse-petra-hajka-s-nazory-a-dotazy-protiproudu-aneb-ceska-tea-party/>

Protiproud. (Leden 2025). Kdo je Petr Hájek. Načteno z Protiproud.cz: <https://protiproud.info/kdo-je-petr-hajek/>

Danda, V. (3. Květen 2023). Oděský masakr odhalil démonickou povahu kyjevského režimu: Orgie vraždění v Domě odborů jako memento. Pekelné poradě před akcí "zápalná oběť" předsedal prezident Turčinov. Umučte je a upalte za živa. Bez milosti! Načteno z Protiproud:

<https://web.archive.org/web/20240907234043/https://protiproud.info/politika/7170-odesky-masakr-odhalil-demonickou-povahu-kyjevského-rezimu-orgie-vrazdeni-v-dome-odboru-jako-memento-pekelné-porade-pred-akci-zapalna-obet-predsedal-prezident-turcinov-umucte->

5.5 – Otevři svou mysl

Otevři svou mysl. (2020). Načteno z Otevři svou mysl: <https://web.archive.org/web/20200501223221/https://www.otevrisvoumysl.cz/>

Otevři svou mysl. (n.d.). Příspěvt. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz/prispevek/>

Otevři svou mysl. (n.d.). Členství. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz/clenstvi-do-klubu/>

Formánek, D. (5. Červen 2020). Bývalý prezident Microsoftu v Kanadě Frank Clegg – Riziko 5G a bezdrátové technologie. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz/byvaly-prezident-microsoftu-v-kanade-frank-clegg-riziko-5g-a-bezdratove-technologie/>

Formánek, D. (19. Červenec 2023). Studie: 74 % úmrtí po covid očkování způsobila vakcína. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz/studie-74-umrti-po-covid-ockovani-zpusobila-vakcina/>

Formánek, D. (27. Leden 2021). HOAX: 53 mrtvých na Gibraltaru za 10 dní po očkování na COVID-19. Načteno z Otevři svou mysl: <https://otevrisvoumysl.cz/53-mrtvych-na-gibraltaru-za-10-dni-po-ockovani-na-covid-19/>

8. 2 Kapitola 6

6.2 – Covid-19

Bill Gates Vyhrozuje: Připravte Se na další pandemii. přesně ví, Bude mnohem horší. CZ24.NEWS. (2023, Leden 24). Načteno z CZ24.news: <https://cz24.news/bill-gates-vyhrozuje-pripavte-se-na-dalsi-pandemii-presne-vi-bude-mnohem-horsi/>

Senátorka Hamplová si chce posvětit na covidové vakcíny. Někdo by za ně Zasloužil Zavřít. CZ24.NEWS. (2022, Říjen 28). <https://cz24.news/senatorka-hamplova-si-chce-posvitit-na-covidove-vakciny-nekdo-by-za-ne-zaslouzil-zavrit/>

Americké Regulační úřady FDA Schválili Covid vakcíny na Omicron Bez jediného Testu na ludoch!!!. CZ24.NEWS. (2022a, Září 7). <https://cz24.news/americke-regulacne-urady-fda-schvalili-covid-vakciny-na-omicron-bez-jedineho-testu-na-ludoch/>

D-FENS. (2022, Srpen 22). *Lockdown třikrát očkovaných!.* Pravý prostor. <https://pravyprostor.net/lockdown-trikrat-ockovanych/>

Energetická krize. Přichází rozuzlení, které by málokdo čekal. CZ24.NEWS. (2022, Říjen 27). <https://cz24.news/energeticka-krize-prichazi-rozuzleni-ktere-by-malokdo-cekal/>

Adams, M. (2022, Listopad 28). *Mike Adams: Biotechnologická Analytička Karen Kingston Odhalila patenty a Dokumenty, které Popisují propojení covid injekcí s 5g, biosyntetické AI nanotechnologie, „Měkké Spouštěče" A neurologické ZBRANĚ implantovatelné jehlami.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/mike-adams-biotechnologicka-analyticka-karen-kingston-odhalila-patenty-a-dokumenty-ktere-popisuji-propojeni-covid-injekci-s-5g-biosynteticke-ai-nanotechnologie-mekke-spuustecce-a-neurologicke-zbrane-implantovatelné-jehlami>

odhalila-patenty-a-dokumenty-ktete-popisuji-propojeni-covid-injekci-s-5g-biosynteticke-ai-nanotechnologie-mekke-spoustece-a/

Kopecký, P. (2022, Červenec 17). *94% úmrtí Na Covid Jsou oběti očkování: Přiznala to Potichu Britská vláda. Média Využila rezignace Premiéra K Odvedení pozornosti OD skandálních dat. Ministr Válek: Čtvrtá Dávka Pro Podvolené Již Brzy. Vakcinační Zločin Na Pokračování*. PROTIPROUD. <https://protiproud.info/6597-94-umrti-na-covid-jsou-obeti-ockovani-priznala-to-potichu-britska-vlada-media-vyuzila-rezignace-premiera-k-odvedeni-pozornosti-od-skandalnich-dat-ministr-valek-ctvrta-davka-pro-pod/>

Vohnout, J. (2023, Květen 15). *Josef Vohnout: Nečekané Variace Pravdy Aneb Vláda SKVĚLE řeší výzvy naší Doby*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/josef-vohnout-necekane-variace-pravdy-aneb-vlada-skvele-resi-vyzvy-nasi-doby/>

Formánek, D. (2022, Červenec 18). *Dr. David Martin: O Depopulační Agendě, Plánované Genocidě & psychologické VÁLCE*. Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/dr-david-martin-o-depopulacni-agende-planovane-genocide-psychologicke-valce/>

Hunter Biden, Výzkum Covid-19 a AMERICKÉ BIOLABORATOŘE (video). CZ24.NEWS. (2022, Květen 29). <https://cz24.news/hunter-biden-vyzkum-covid-19-a-americke-biolaboratore-video/>

Hájek, P. (2023, Březen 20). *Temné Dunění Ohlašuje zkázu: čeká I nás "Podivné" zemětřesení? Finanční HAARP V Rukou amerických dementů. Ti Naši je stíhají: Dohnat a předejnat! mcarthismus opět na scéně. Chtějí Jen krize, které Sami Vyrobí. Je Tu čas boje?* PROTIPROUD. <https://protiproud.info/7079-temne-duneni-ohlasuje-zkazu-ceka-i-nas-podivne-zemetreseni-financni-haarp-v-rukou-americkych-dementu-ti-nasi-je-stihaji-dohnat-a-predehnat-mccarthismus-opet-na-scene-chteji-jen-kri/>

Slovanka/Necenzurovaná Pravda. (2023, Březen 31). *Dr. Mercola: Ukázalo se, že Ebola také UNIKLA z laboratoře*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/dr-mercola-ukazalo-se-ze-ebola-take-unikla-z-laboratore/>

6.3 – Globální změna klimatu

Vedoucí kolotoče. (2023, Květen 16). *Velký Majetkový reset Je Tu! Máte NĚKTEROU Z Dále Uvedených Nemovitostí? Pak Máte Obrovský Problém a připravte se na Mamutí Povinné VÝDAJE!*. AENews. <https://aeronet.news/velky-majetkovy-reset-mate-chalupou-roubenku-chatu-usedlost-starsidum-cinzak-z-dob-1-republiky-nebo-nezateplenou-bytovku-s-energetickou-tridou-f-nebo-g-potom-se-pripravte-na-mamuti-povinne/>

Hrindová, E. (2023, Březen 26). *SEDLÁCI, KDE JSTE?!*. Právý prostor. <https://pravvyprostor.net/sedlaci-kde-jste/>

Formánek, D. (2022, Srpen 3). *Dr. Mercola: Globalistická Elita Podporuje Stravu Plnou BROUKŮ – A Kanibalismus (VIDEA)*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/dr-mercola-globalisticka-elita-podporuje-stravu-plnou-brouku-a-kanibalismus-videa/>

Koenig, P. (2022, Září 26). *Peter Koenig, global research: Keď Sa Zelená Zmení na hnedú ... a nikto si to Nevšimne*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/peter-koenig-global-research-keď-sa-zelena-zmeni-na-hnedu-a-nikto-si-to-nevsimne/>

Kulhavý, J. (2022, Červenec 16). *Jindřich Kulhavý: Farmáři v Evropě Se Bouří, Kdy Se přidáme my?*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/jindrich-kulhavy-farmari-v-evrope-se-bouri-kdy-se-pridame-my/>

Kaufman, J. (2023, Leden 29). *Jane Kaufman: Další Výstřednosti Světového ekonomického Fóra WEF*. Pravý prostor. <https://pravyprostor.net/dalsi-vystrednosti-svetoveho-ekonomickeho-fora-wef/>

Formánek, D. (2022, Srpen 22). *Corbettův report: Sucho, výsev mraků a nadcházející války O vodu*. Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/corbettuv-report-sucho-vysev-mraku-a-nadchazejici-valky-o-vodu/>

6.4 – Potraviný a zemědělství

Kulhavý, J. (2023, Květen 10). *Jindřich Kulhavý: Otevřeně Začínají MLUVIT O Vyvlastňování*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/jindrich-kulhavy-otevrene-zacinaji-mluvit-o-vyvlastnovani/>

CZ24.NEWS. (2023, Leden 30). *Počet záhadných požárů v USA stále Roste: Velký Požár Na Americké Vaječné farmě si Vyžádal Nasazení VÍCE než 100 hasičů*. <https://cz24.news/pocet-zahadnych-pozaru-v-usa-stale-roste-velky-pozar-na-americke-vajecne-farme-si-vyzadal-nasazeni-vice-nez-100-hasicu/>

Slovanka/Necenzurovaná Pravda. (2023, Únor 2). *To je náhodička! Bill Gates Investoval do Výroby umělých Vajec před celosvětovým Uměle Vyvolávaným Nedostatkem Vajec a zvýšením cen*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/to-je-nahodicka-bill-gates-investoval-do-vyroby-umelych-vajec-pred-celosvetovym-umele-vyvolavanim-nedostatkem-vajec-a-zvysenim-cen/>

Carter, B. (2022, Prosinec 13). *Dr. David Martin: Štáty Premenili Približne 4 Miliardy ľudí na „Továrne Na Biologické zbrane“*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/dr-david-martin-staty-premenili-priblizne-4-miliardy-ludi-na-tovarne-na-biologicke-zbrane/>

Kulhavý, J. (2023, Březen 23). *Chtějí nás vyhladovět*. Pravý prostor. <https://pravyprostor.net/chteji-nas-vyhladovet/>

6.5 – Nemoci a medicína

Formánek, D. (2022, Květen 30). *Dr. Mercola: Opičí obchod V pozadí propagandy opičích NEŠTOVIC*. Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/dr-mercola-opici-obchod-v-pozadi-propagandy-opicich-nestovic/>

Philipp, J. (2022, Květen 26). *Epoch Times: „hry“ s opičími neštovicemi mají za úlohu položit Základy Neomezené Moci WHO pro řízení globálních epidemií*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/epoch-times-hry-s-opicimi-nestovicemi-maji-za-ulohu-polozit-zaklady-neomezene-moci-who-pro-rizeni-globalnich-epidemii/>

Huff, E. (2023, Duben 8). *Americká Vláda Vyvíjí novú Verziu Vírusu Opičích kiahní, ktorý je 1000-krát smrteľnejší*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/americka-vlada-vyviija-novu-verziu-virusu-opicich-kiahni-ktory-je-1000-krat-smrtelnejši/>

Formánek, D. (2022, Červen 1). *Advokátní Kancelář Z Německa Informuje veřejnost o alarmujících zjištěních • otevři Svou Mysl. Otevři svou mysl.* <https://otevrisvoumysl.cz/advokatni-kancelar-z-nemecka-informuje-verejnost-o-alarmujících-zjistenich/>

Vedoucí Kolotoče. (2022, Srpen 23). *Světové ekonomické fórum Klause Schwaba publikovalo článek racionalizující mikročipování dětí jako součást nezvratného procesu moderního vývoje lidstva! Nedávno konspirace Aeronetu, teď už opět realita přímo na stránkách WEF v odborně koncipovaném článku, který obhajuje posun Overtonova okna směrem k transhumanismu! Děti formuje Hollywood a chtějí se stát superhrdiny, o to snadnější bude bionická augmentace jejich těl, děti si splní své sny a budou mít "nadpřirozené" schopnosti! Human Ex Machina jako produkt programování populace skrze zábavu, filmy a média!* AENews. <https://aeronet.news/svetove-ekonomicke-forum-klause-schwaba-publikovalo-clanek-racionalizujici-mikrocipovani-deti-jako-soucast-nezvratneho-procesu-moderniho-vyvoje-lidstva-nedavno-konspirace-aeronetu-ted-uz-realita/>

Slovanka/Necenzurovaná Pravda. (2022, Září 19). *Vážné podezření: Lymská Borelióza přenášena klíšťaty Byla Vyvinuta v Americké Biolaboratoři.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/vazne-podezreni-lymska-borelioza-prenasena-klisaty-byla-vyvinuta-v-americke-biolaboratori/>

Uljanov, N. (2022, Září 10). *USA Zametají Stopy Po činnosti Svojich Biolaboratorií na ukrajine.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/usa-zametaju-stopy-po-cinnosti-svojich-biolaboratorii-na-Ukrajine/>

Krengel, A. (2022, Červenec 23). *Americkí Virologovia preriedujú svetovú populáciu.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/americki-virologovia-prerieduju-svetovu-populaciu/>

CZ24.NEWS. (2022, Květen 29). *Hunter Biden, Výzkum Covid-19 a AMERICKÉ BIOLABORATOŘE (video).* <https://cz24.news/hunter-biden-vyzkum-covid-19-a-americke-biolaboratore-video/>

Formánek, D. (2023, Leden 3). *Andreas Moritz: Otázka rizik dětských a Každoročních očkování.* Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/andreas-moritz-otazka-rizik-detskych-a-kazdorocnich-ockovani/>

Wagh, M. (2022, Srpen 25). *Manasee Wagh: Déšť UŽ Není Bezpečný. Studie dokazují, že je extrémně nebezpečný a může dokonce způsobit Rakovinu.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/manasee-wagh-dest-uz-neni-bezpecny-studie-dokazuji-ze-je-extremne-nebezpecny-a-muze-dokonce-zpusobit-rakovinu/>

Huff, E. (2023, Květen 18). *E. Huff: Medicínsky Priemysel tlačí Stále MLADŠIE ženy do Rizikových Mamografických Vyšetrení.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/e-huff-medicinsky-priemysel-tlaci-stale-mladsie-zeny-do-rizikovych-mamograficky-vysetreni/>

Formánek, D. (2022, Červen 6). *Dr. Mercola: Výhody Slunečního Svitu Na Holou Pokožku.* Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/dr-mercola-vyhody-slunecniho-svitu-na-holou-pokozku/>

CZ24.NEWS. (2023, Leden 4). *Vitamín C účinně Liečí Rakovinu, Ortodoxná Medicína to popiera.* <https://cz24.news/vitamin-c-ucinne-lieci-rakovinu-ortodoxna-medicina-to-popiera/>

6.6 – Technologie a radiace

Redakce. (2022, Srpen 4). *Vše Co Potřebujete vědět O kryptoměnách.* Pravý prostor. <https://pravvyprostor.net/vse-co-potrebujete-vedet-o-kryptomenach/>

Formánek, D. (2023, Leden 8). *Jordan Peterson: CHATGPT, Nová Revoluce V Umělé inteligenci & Její Rizika.* Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/jordan-peterson-chatgpt-nova-revoluce-v-umele-inteligenci-jeji-rizika/>

Prochvatilov, V. (2023, Březen 11). *Vladimír Prochvatilov: Americká Technologická Noční Múra - Sorry, ale USA nemají stíhačky páté generace.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/vladimir-prochvatilov-americka-technologicka-nocni-mura-sorry-ale-usa-nemaji-stihacky-pate-generace/>

Slovanka/Necenzurovaná Pravda. (2023, Březen 19). *Přední ODBORNÍCI: RF záření může způsobit Poškození Mozku a alzheimerovu chorobu.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/predni-odbornici-rf-zareni-muze-zpusobit-poskozeni-mozku-a-alzheimerovu-chorobu/>

Hohmann, L. (2023, Duben 11). *Chytrá města se mění V digitální Koncentrační tábory: Systém Bestií v Našich Domovech. jsme uvězněni V digitálním gulagu. Chtějí VŠECHNA NAŠE data. auta a spotřebiče jako oči a uši bestie. Luciferské elity a Kristův Trůn.* PROTIPROUD. <https://protiproud.info/7120-chytra-mesta-se-meni-v-digitalni-koncentracni-tabory-system-bestii-v-nasich-domovech-jsme-uvezneni-v-digitalnim-gulagu-chteji-vsechna-nase-data-auta-a-spotrebice-jako-oci-a-usi-bes/>

6.7 – Historie

Chanukaeva, R. (2023, Květen 7). *Záhadná Krajina Slovanov. Celá Pravda O Tartárii.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/zahadna-krajina-slovanov-cela-pravda-o-tartarii/>

Novik, M. (2023, Leden 2). *Proč Vatikán zakázal knihu O slovanech a vyhrožoval autorovi smrtí: Tadeusz Wolanski totiž rozluštil „nesrozumitelné“ Slovanské písmo.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/proc-vatikan-zakazal-knihu-o-slovanech-a-vyhrozoval-autorovi-smrti-tadeusz-wolanski-totiz-rozlustil-nesrozumitelne-slovanske-pismo/>

CZ24.NEWS. (2023, Duben 28). *Desátá Planeta Sluneční Soustavy. Nibiru a Kataklyzmatické události, KTERÁ nás dle různých indicií Zanedlouho čeká (VIDEA).* <https://cz24.news/desata-planeta-slunecni-soustavy-nibiru-a-kataklyzmaticke-udalosti-ker-a-nas-dle-ruznych-indicii-zanedlouho-ceka-veda/>

6.7 – Vesmír a astronomie

CZ24.NEWS. (2025, Leden 8). *Expert: Zelené lasery na Havaji signalizují přicházející válku.* <https://cz24.news/expert-zelene-lasery-na-havaji-signalizuji-prichazejici-valku/>

Prečo SA to Tajilo? Rok 1966, Sovietska Kozmická Lod' „Luna-13". Objekty Umelého Pôvodu Na Mesiaci. CZ24.NEWS. (2023, Březen 16). <https://cz24.news/preco-sa-to-tajilo-rok-1966-sovietska-kozmiccka-lod-luna-13-objekty-umeleho-povodu-na-mesiaci/>

Dmitry, B. (2023, Duben 2). Podvod č. 1: Američané na Měsíci Nikdy Nebyli. Přistání: Nejlepší film slavného režiséra Kubricka? Když lid uvěřil Letu v Krabičce od Sardinek, Uvěří VŠEMU. A stalo SE. Doznání? pomalu, ale jistě. Co Na Nás Chystají Po 9/11 a Covidu?. PROTIPROUD. <https://protiproud.info/7109-podvod-c-1-americane-na-mesici-nikdy-nebyli-pristani-nejlepsi-film-slavneho-reziser-a-kubricka-kdyz-lid-uveril-letu-v-krabicece-od-sardinek-uveri-vsemu-a-stalo-se-doznani-pomalule-ale-/>

CZ24.NEWS. (2023, Leden 27). Podivné anomálie hluboko V útrokách naší planety. <https://cz24.news/podivne-anomalie-hlboko-v-utrobach-nasej-planety/>

Antivirus. (2023, Duben 10). Antivirus: žijete Na Zeměploše Nebo Na Zeměkouli? CZ24.NEWS. <https://cz24.news/antivirus-zijete-na-zemeplose-nebo-na-zemekouli/>

6.7 – Kontrola počasí

Vujicic, D. (2023, Březen 19). *Geozbraně jsou realitou: Použity Proti Turecku? Generál Podává svědectví. Tajemný HAARP. Západ na smlouvy Z Vysoka Kašle. co smíme a NESMÍME VĚDĚT? Osud střední a východní Evropy. Dvoji Metr - Základní Míra Západu.* PROTIPROUD. <https://protiproud.info/7072-geozbrane-jsou-reality-pouzity-proti-turecku-general-podava-svedectvi-tajemny-haarp-zapad-na-smlouvy-z-vysoka-kasle-co-smime-a-nesmime-vedet-osud-stredni-a-vychodni-evropy-dvoji-m/>

6.7 – Záhadné jevy a alternativní teorie

CZ24.NEWS (2022, Srpen 10). *Bliží sa rozhodujúce finále? – Modrý lúč, falošný Mesiáš a čip šťastia.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/blizi-sa-rozhodujuce-finale-modry-luc-falosny-mesias-a-cip-stastia/>

6.7 – Misinterpretování vědecké teorie

Antivirus. (2022, Červen 29). *Antivirologický Fakta a virologický omyly – CO by měl každé vědět O virech, virologii a nemocech.* Pravý prostor. <https://pravyprostor.net/antivirologicky-fakta-a-virologicky-omyly-co-by-mel-kazdej-vedet-o-virech-virologii-a-nemocech/>

Garjaev, P. (2022, Říjen 12). *Vedec P. Garjaev: Náš Genetický aparát je Vlastne Kvantový biopočítač.* CZ24.NEWS. <https://cz24.news/vedec-p-garjaev-nas-geneticky-aparat-je-vlastne-quantovy-biopotac/>

6.7 – Diskreditace vědců a vědeckých organizací

Formánek, D. (2023, Duben 30). *Corbettův report: Globální Pandemická Smlouva WHO je hrozbou pro nás VŠECHNY.* Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/globalni-pandemicka-smlouva-who-je-hrozbou-pro-nas-vsechny/>

Malone, R. (2022, Listopad 18). *Dr. Malone: Sion-globalisty řízená OSN Se Považuje za „majitele vědy“*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/dr-malone-sion-globalisty-rizena-osn-se-povazuje-za-majitele-vedy/>

Black, S. (2022, Srpen 7). *Zerohedge: čtyři způsoby, Jakými Tento týden „experti“ Předvedli, že jsou šílení*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/zerohedge-ctyri-zpusoby-jakymi-tento-tyden-experti-predvedli-ze-jsou-sileni/>

6.7 – Ekonomika

Havlíček, P. (2022, Prosinec 14). *Podvod zvaný inflace*. Pravý prostor. <https://pravyprostor.net/?p=153459>

6.7 – Energetika

Formánek, D. (2023, Únor 12). *Kvůli Tomuto Umlčeli Nikolu Teslu: Redigovaná Historie S Claytonem Morrisem*. Otevři svou mysl. <https://otevrisvoumysl.cz/kvuli-tomuto-umlceli-nikolu-teslu-redigovana-historie-s-claytonem-morrisem/>

6.7 – Jiné

První zprávy. (2023, Květen 7). *Vysmátý Moravec. Desítky milionů do Kapsy za boj proti dezinfo*. CZ24.NEWS. <https://cz24.news/vysmaty-moravec-desitky-milionu-do-kapsy-za-boj-proti-dezinfo/>

CZ24.NEWS. (2022, Červen 24). *To se skutečně děje - O vědu UŽ nejde! čeští vědci Musí Při žádostech o grant přikládat „plán genderové rovnosti“*. <https://cz24.news/to-se-skutecne-deje-o-vedu-uz-nejde-cesti-vedci-musi-pri-zadostech-o-grant-prikladat-plan-genderove-rovnosti/>

9 Přílohy

Grafy

Graf 1 – Zájem o výrazy v průběhu času ve vyhledávači Google v České republice	40
Graf 2 – Odhadovaná návštěvnost vybraných webů v roce 2024.....	44
Graf 3 – Podíl článků jednotlivých webů ve shromážděném vzorku	69
Graf 4 – Podíl článků zabývajících se vědou v celkovém počtu textů	70
Graf 5 – Podíl textů obsahujících vědecké dezinformace ve vědeckých člancích ..	71
Graf 6 – Sentiment vůči vědeckému poznání na jednotlivých webech	72
Graf 7 – Sentiment vůči vědeckému poznání na jednotlivých webech (články s vědeckou dezinformací).....	72
Graf 8 – Podíl článků odkazujících na odborné studie na jednotlivých webech	73
Graf 9 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu CZ24.news	74
Graf 10 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu AENews	75
Graf 11 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Pravý prostor	76
Graf 12 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Protiproud....	77
Graf 13 – Rozložení hlavních kategorií vědeckých článků na webu Otevři svou mysl	78
Graf 14 – Zastoupení „Covid-19“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v člancích vybraných webů	80
Graf 15 – Procentuální zastoupení článků v kategorii "Covid-19" mezi vědeckými články v jednotlivých měsících.....	81
Graf 16 – Počet článků v podkategorii Vakcíny – koronavirus v jednotlivých měsících	83
Graf 17 – Počet článků v podkategoriích „Covid-19“ v jednotlivých měsících.....	84
Graf 18 – Zastoupení „Globální změna klimatu“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v člancích vybraných webů.....	85
Graf 19 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Globální změna klimatu“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících	86
Graf 20 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Potraviny a zemědělství“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících	88

Graf 21 – Zastoupení „Potraviny a zemědělství“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v článcích vybraných webů.....	88
Graf 22 – Počet článků v podkategoriích „Potraviny a zemědělství“ v jednotlivých měsících	89
Graf 23 – Zastoupení „Nemoci a medicína“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v článcích vybraných webů.....	91
Graf 24 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Nemoci a medicína“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících	92
Graf 25 – Počet článků v podkategoriích „Nemoci a medicína“ v jednotlivých měsících	93
Graf 26 – Zastoupení „Technologie a radiace“ jako hlavní nebo vedlejší kategorie v článcích vybraných webů.....	94
Graf 27 – Procentuální zastoupení článků v kategorii „Technologie a radiace“ mezi vědeckými články v jednotlivých měsících	95
Graf 28 – Počet článků v podkategoriích „Technologie a radiace“ v jednotlivých měsících	96

Obrázky

Obrázek 1 – Model vědecké komunikace podle vstupujících aktérů	11
Obrázek 2 – Jak „dezinformace“ souvisí s dalšími pojmy? (diagram).....	19

Tabulky

Tabulka 1 – Krippendorffova alfa pro jednotlivé proměnné	53
Tabulka 2 – Frekvence vztahů mezi hlavními a doplňujícími kategoriemi vědeckých článků (heatmapa).....	79

Přílohy k diplomové práci

- Příloha č. 1: Zpracování kvantitativní obsahové analýzy (tabulka)
- Příloha č. 2: Porovnání výstupu AI s lidským kódováním (tabulka)

Abstrakt

Tato práce se zabývá dezinformacemi spojenými s vědeckým poznáním, které se vyskytovaly v článcích na vybraných tuzemských alternativních webech mezi květnem 2022 a květnem 2023. Kromě samotného počtu článků o vědeckých poznáních na jednotlivých platformách mapuje také jejich tematická zaměření, dobu vydání a jejich sentiment. K tomu byla využita kvantitativní automatizovaná analýza obsahu, jež byla provedena pomocí velkého jazykového modelu Gemini 2.0 Flash.

Zkoumanými weby pak byly ty platformy, jež dosahovaly na konci 2024 nejvyšší čtenosti a k tomu se nacházejí na seznamu dezinformačních zdrojů od Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky: CZ24.NEWS, AENews, Pravý prostor a Protiproud; k nim byl pro své zaměření na vědecká témata doplněn web Otevři svou mysl.

Výsledky ukázaly, že články o vědeckém poznání na analyzovaných platformách obsahovaly značné množství dezinformací, přičemž nejvyšší podíl měly takové texty u tématu Covid-19, které bylo zároveň nejčastěji zastoupeným tématem. Nejvíce frekventovaným narativem v tomto kontextu byly dezinformace týkající se vakcín proti koronaviru. Mezi další čteně se vyskytující témata patřily globální změna klimatu a oblast nemoci a medicíny. Celkový sentiment zkoumaných článků vůči vědeckému poznání byl převážně negativní, avšak texty zároveň obsahovaly velké množství odkazů na vědce či vědecké studie.

Klíčová slova

Dezinformace, dezinformační weby, vědecké poznání, Covid-19, AENews, CZ24.News, Pravý prostor, Protiproud, Otevři svou mysl, obsahová analýza, umělá inteligence (AI)

Abstract

This paper examines disinformation related to scientific knowledge that appeared in articles on selected domestic alternative websites between May 2022 and May 2023. In addition to the sheer number of scientific knowledge articles on each platform, it also maps their topic focus, time of publication, and sentiment. This

was done using quantitative automated content analysis, which was conducted using the Gemini 2.0 Flash big language model.

The websites examined were then those platforms that achieved the highest readership at the end of 2024 and are on the list of disinformation sources from the Foundation for Independent Journalism: CZ24.NEWS, AENews, Pravý prostor and Protiproud; the website Otevři svou mysl was added to these platforms due to its primary focus on science.

The results showed that articles about scientific knowledge on the analysed platforms contained a significant amount of disinformation, with the highest proportion of such texts on the Covid-19 topic, which was also the most frequently represented topic. The most frequent narrative in this context was disinformation regarding coronavirus vaccines. Other frequently occurring themes included global climate change and the field of disease and medicine. The overall sentiment of the articles examined towards scientific knowledge was predominantly negative, but the texts also contained many references to scientists or scientific studies.

Keywords

Disinformation, Fake News Websites, Scientific Knowledge, AENews, CZ24.News, Pravý prostor, Protiproud, Otevři svou mysl, Content Analysis, Artificial Intelligence (AI)